

Comisiynydd
**Cenedlaethau'r
Dyfodol**
Cymru

**Future
Generations**
Commissioner
for Wales

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

Adroddiad Perfformiad 2022-2023

Gweithredu heddiw ar gyfer gwell yfory.

Cynnwys

Pwrpas 1

Amlygu ar y materion a'r tueddiadau allweddol sy'n wynebu cenedlaethau'r dyfodol.

Tudalen 10

Pwrpas 2

Cefnogi a herio cyrff cyhoeddus i roi'r Ddeddf ar waith.

Tudalen 26

Yn y dyfodol

Ein cynlluniau ar gyfer 2023-24

Tudalen 60

Effaith ac Etifeddiaeth

Tudalen 64

Pwrpas 3

Cryfhau ac adeiladu mudiad dros newid o amgylch y Ddeddf.

Tudalen 38

Pwrpas 4

Byw'r Bregeth – sef bod y newid rydw i eisiau ei weld mewn erail.

Tudalen 56

Adroddiad Atebolrwydd

Tudalen 76

Datganiadau ariannol

Tudalen 100

Rhagair

Derek Walker

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

Ym mis Mawrth 2023, roeddwn yn falch o dderbyn fy swydd fel Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol newydd Cymru.

Rwy'n falch o fod yn adeiladu ar y cyflawniadau sylweddol y mae fy rhagflaenydd, Sophie Howe, a'r tîm wedi'u cyflawni ers 2016, a byddaf yn ceisio cynyddu'r momentwm hwnnw a chyflymu'r cynnydd. Nid oes amser i oedi.

Rwyf wedi dechrau fy nhymor drwy gynnwys pobl, gan gynnwys y rhai sy'n arwain ac yn gweithio o fewn cyrff cyhoeddus, i osod fy rhaglen waith ar gyfer 2023-2030 a thu hwnt. Rwyf am wrando a deall blaenoriaethau pobl er mwyn penderfynu ar fy ffocws fy hun yn y dyfodol.

Rwy'n cydnabod pa mor heriol y mae'r blynyddoedd diwethaf wedi bod. Rwy'n awyddus i ganolbwyntio adnoddau fy swyddfa ar yr hyn sydd bwysicaf i helpu cyrff cyhoeddus a sefydliadau eraill i fynd i'r afael â'r materion anodd hyn drwy lens y Ddeddf. Hoffwn glywed profiadau pobl o weithio gyda'r swyddfa a beth sy'n cael yr effaith fwyaf o ran y cymorth y gall fy nhîm ei ddarparu.

“ Wrth i mi ddechrau fy nhymor fel y Comisiynydd newydd, rwyf wedi gosod uchelgais i Gymru roi llesiant ein pobl a'n planed yn gyntaf.

Rydw i eisiau i bobl gyrraedd yma yng Nghymru ac mae'n teimlo fel chwa o awyr iach, yn teimlo bod rhywbeth unigryw am y wlad hon

Rwyf am i bawb yng Nghymru deimlo manteision y Ddeddf o ddydd i ddydd a theimlo bod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn gweithio'n galed iddyn nhw, ac i bawb.”

Ers dechrau fy rôl fel ail Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru erioed ar Ddydd Gŵyl Dewi (1af Mawrth 2023), rwyf wedi bod yn adeiladu ar y momentwm a grëwyd gan fy rhagflaenydd, Sophie Howe, ac egni'r mudiad o bobl sy'n gweithio'n galed i wella bywyd yng Nghymru a'r dyfodol.

Wedi'i dewis gan banel trawsbleidiol yn y Senedd, mae fy rôl yn rhoi cyngor a chymorth i'r llywodraeth a chyrff cyhoeddus i ystyried penderfyniadau polisi yn y hirdymor, ac i ddiogelu a hyrwyddo anghenion cenedlaethau'r dyfodol.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn arloesol, ac mae llawer wedi'i gyflawni mewn cyfnod byr o amser, ond rwy'n bwriadu cyflymu'r broses o droi'r uchelgais hwnnw yn gamau gweithredu y gall pobl eu gweld yn eu bywydau bob dydd.

Cyn hynny roeddwn yn Brif Swyddog Gweithredol Cwmpas, asiantaeth datblygu cydweithredol mwyaf y DU, lle bûm yn gweithio i gefnogi pobl a chymunedau i greu swyddi a chryfhau cymunedau, a newid ffocws y sefydliad i ddatblygiad sy'n diwallu anghenion y cenedlaethau presennol heb beryglu'r anghenion cenedlaethau'r dyfodol.

Rwyf hefyd wedi gweithio o'r blaen fel Pennaeth Materion Allanol yn y Gronfa Loteri Fawr (Cymru), fel Pennaeth Polisi ac Ymgyrchoedd TUC Cymru a fi oedd gweithiwr cyntaf Stonewall Cymru.

“ Nid nawr yw'r amser i fod yn saib – mae'r angen am newid trawsnewidiol yn fater brys ac mae materion heddiw – fel costau byw, natur ac argyfyngau hinsawdd – yn gofyn am ymyrraeth bendant.

Mae'r egin wyrdd o newid i wella bywydau nawr ac yn y dyfodol yn digwydd ledled Cymru ond mae angen mwy arnom ac mae angen iddynt fod ar raddfa fwy eang.”

Sophie Howe, cyn Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (2016-2023) a Derek Walker, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru presennol.

Cyflawniadau allweddol 2022-23

Yn 2016, gwnaethom gyhoeddi mesurau perfformiad strategol a oedd yn caniatáu i ni, a'r rhai sydd am graffu ar ein gwaith, weld sut y mae'r Swyddfa'n dylanwadu ar y daith tuag at Gymru fwy cynaliadwy. Maent wedi'u cynllunio i ddangos pa mor ddwfn ac ar ba lefel yr ydym wedi helpu i sicrhau newid.

- **Fframio trafodaeth a rhoi materion ar yr agenda.**
 - **Annog ymrwymadau gan weinidogion, y Llywodraeth ac eraill.**
 - **Sicrhau newid gweithdrefnol yn y ffordd y mae cyrff cyhoeddus yn mynd ati i wneud pethau.**
 - **Effeithio ar gynnwys polisi ac ymrwymadau.**
 - **Dylanwadu ar newid ymddygiad ymarferol mewn eraill.**
- **Helpu i sicrhau newid gweithdrefnol yn y modd y mae cyrff cyhoeddus yn mynd ati i wneud pethau** gyda'n gwaith ar Gydraddoldeb mewn Cymru i'r Dyfodol; Bil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus; adolygiad adran 20 yn Llywodraeth Cymru; ein cyngor i BGCau ar eu hamcanion a'u cynlluniau drafft; ein gwaith ar y cyd ag Archwilydd Cyffredinol Cymru ar weithredu'r Ddeddf; yr ysbrydoliaeth y rhannom ni gyda'r Cenhedloedd Unedig gan arwain at eu hymrwymiad i greu Cenhadaeth Arbennig ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol.
 - **Effaith ar gynnwys polisi ac ymrwymadau** yn ein gwaith ar ddatgarboneiddio a newid yn yr hinsawdd; caffael; cynnwys asesuadau, amcanion a chynlluniau llesiant; Cynlluniau adfer COVID.

Eleni, ar gipolwg, fel y mae'r adroddiad blynyddol hwn yn ei ddangos, rydym wedi cael yr effaith ganlynol:

- **Fframio trafodaeth a rhoi materion ar yr agenda** gyda'n gwaith ar Gydraddoldeb mewn Cymru'r Dyfodol; argyfyngau hinsawdd a natur, creu Gwasanaeth Natur Cenedlaethol; cyllidebu hinsawdd; cyllidebu cenedlaethol; Incwm Sylfaenol Cyffredinol; ymateb i argyfwng costau byw; gyda'n hymgysylltiad â'r cyfryngau yn genedlaethol ac yn rhyngwladol yn hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r angen i ddiogelu cenedlaethau'r dyfodol.
- **Annog ymrwymadau gan weinidogion, y Llywodraeth ac eraill** gyda'n gwaith ar dai, datgarboneiddio a newid yn yr hinsawdd; cyllidebu cenedlaethol; Incwm Sylfaenol; ymateb i argyfwng costau byw.
- **Dylanwadu ar newid ymddygiad ymarferol mewn eraill** gyda'n gwaith ar Gydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol; cyngor a chymorth i Gyrff Cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn gyffredinol ac ar feddwl hirdymor, technegau dyfodol a chaffael; gohebiaeth; y rhestr Ysgogwyr Newid Cenedlaethau'r Dyfodol 100; fy ymgyrch i ddangos effaith y Ddeddf; a fy ngwaith gyda'r sector preifat a phartneriaid rhyngwladol.

I gael rhagor o wybodaeth am effaith dros y saith mlynedd diwethaf, gweler diwedd yr adroddiad neu cliciwch [yma](#).

Dyletswyddau'r Comisiynydd

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ei gwneud yn ofynnol i benderfyniadau gael eu gwneud yng Nghymru mewn ffordd sy'n diwallu anghenion heddiw heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau. Mae dod â'r lefel hon o newid i fywydau pobl a newid ymddygiad yn gymhleth, yn cymryd amser ac yn her sefydliadol a dynol go iawn.

Dyletswydd gyffredinol Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yw hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Mae hyn yn aml yn golygu bod yn hyfforddwr ac yn ffrind beirniadol i gyrff cyhoeddus, byrddau gwasanaethau cyhoeddus ac unrhyw un a all helpu i gyfrannu at gyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol.

Mae hefyd yn cynnwys cefnogi a herio cyrff cyhoeddus fel eu bod yn croesawu eu dyletswydd ac yn gwella pob agwedd ar lesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ar gyfer poblogaeth gyfan Cymru.

Beth mae'r ddyletswydd yn ei gynnwys?

Dyletswyddau cyffredinol Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol (adran 18) yw:

“Hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy, yn arbennig i weithredu fel gwarcheidwad ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion ac annog cyrff cyhoeddus i roi mwy o ystyriaeth i effaith hirdymor y pethau y maent yn eu gwneud.”

“Monitro ac asesu i ba raddau y mae amcanion llesiant a osodwyd gan gyrff cyhoeddus yn cael eu cyflawni.”

Er mwyn cyflawni'r ddyletswydd gyffredinol, mae gan y Comisiynydd ystod o **swyddogaethau a phwerau** penodol:

- **Adran 19 (a)** Pŵer - Rhoi cyngor neu gymorth i gyrff cyhoeddus (sy'n cynnwys darparu cyngor ar newid yn yr hinsawdd).
- **Adran 19 (b)** Pŵer - Rhoi cyngor i'r Archwilydd Cyffredinol Cymru ar yr Egwyddor Datblygu Cynaliadwy.
- **Adran 19 (c)** Pŵer - Rhoi cyngor i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus mewn perthynas a pharatoi ei gynllun llesiant lleol.
- **Adran 19 (ch)** Pŵer - Darparu unrhyw gyngor neu gymorth arall i unrhyw berson arall y mae'r Comisiynydd yn ystyried ei fod yn cymryd camau a allai gyfrannu at gyflawni'r Nodau Llesiant.
- **Adran 19 (d)** Pŵer - Annog arfer gorau mewn cyrff cyhoeddus wrth gymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant yn unol â'r egwyddor Datblygu Cynaliadwy
- **Adran 19 (dd)** Pŵer - Hyrwyddo ymwybyddiaeth ymhlith cyrff cyhoeddus o'r angen i gymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant yn unol â'r egwyddor Datblygu Cynaliadwy.
- **Adran 19 (e)** Pŵer - Annog cyrff cyhoeddus i weithio gyda'i gilydd a chyda phobl eraill os gallai hyn eu cynorthwyo i gyflawni eu hamcanion llesiant.
- **Adran 19 (f)** Pŵer - Ceisio cyngor panel cynghori mewn perthynas ag arfer swyddogaethau'r Comisiynydd.
- **Adran 20 i 22** - Pŵer i gynnal adolygiadau ac i wneud argymhellion Mae gennyf hefyd ddyletswydd i roi cyngor i fyrddau gwasanaethau cyhoeddus ar eu hasesiadau llesiant a chynlluniau drafft a phwerau i dderbyn copiâu o adroddiadau ac i ymgynghori â hwy ar wahanol achlysuron.

Yn ystod tymor Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol cyntaf (2016 – 2023), distyllwyd y swyddogaethau a'r pwerau hyn yn bedwar Diben Strategol:

Pwrpas 1

Amlygu a gweithredu ar y materion a'r heriau mawr sy'n wynebu cenedlaethau'r dyfodol.

Pwrpas 2

Cefnogi a herio cyrff cyhoeddus i ddefnyddio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Pwrpas 3

Adeiladu a bod yn rhan o fudiad dros newid o amgylch y Ddeddf.

Pwrpas 4

Byw'r bregeth – sef bod y newid yr ydym am ei weld mewn eraill.

Mae fy adroddiad blynyddol yn cynnwys:

- Adroddiad Perfformiad fel cyfrif o'r hyn yr ydym wedi defnyddio'r cyllid hwn ar ei gyfer – i weithio ar ein pedwar diben strategol, y pethau yr ydym wedi'u gwneud, y cynnydd yr ydym wedi'i wneud, yr allbynnau a'r effaith;
- mae'r datganiadau ariannol yn dangos dadansoddiad o'r gwariant, o flwyddyn i flwyddyn mae'r rhan fwyaf o'r gwariant ar dalu ein pobl a'r costau sy'n gysylltiedig ag adeiladau;
- a'r Adroddiad Atebolrwydd sy'n esbonio'r trefniadau llywodraethu corfforaethol ar gyfer fy swyddfa a sut yr wyf wedi defnyddio'r adnoddau sydd ar gael i gyflawni fy nodau a chyflawni fy swyddogaethau statudol.

Pwrpas 1

Amlygu a gweithredu ar y materion a'r heriau allweddol sy'n wynebu cenedlaethau'r dyfodol.

Ein ffocws yn 2022-2023 oedd:

- Llundio polisi cenedlaethol ar bynciau fel yr anghydraddoldebau, newid hinsawdd a chyllideb Llywodraeth Cymru.
- Galw am weithredu ar bryderon uniongyrchol fel yr argyfwng costau byw.
- Rhoi tystiolaeth arbenigol i bywllgorau'r Senedd ar lesiant a datblygu cynaliadwy.
- Adolygu sut mae Llywodraeth Cymru yn gweithredu'r Ddeddf a darparu argymhellion ar gyfer gwelliannau.

[Ymgodi o'r Gaeaf | Emerging from Winter](#)

Edrychodd Cam 2 eleni, [Cymunedau a Newid Hinsawdd yn Nghymru'r Dyfodol](#), ar ganlyniadau newid hinsawdd ar gydraddoldebau ac edrychodd ar gyd-ddylunio datrysiadau gyda chymunedau. Roedd yn rhoi lle canolog i leisiau cymunedau – yn enwedig pobl sy'n cael eu tangynrychioli yng Nghymru fel rhentwyr cymdeithasol, grwpiau anabl, cymunedau gwledig a ffermio a menywod a ffoaduriaid Du a Lleiafrifoedd Ethnig.

[Llyfr Stori Cymunedau a Newid Hinsawdd yng Nghymru'r Dyfodol](#)

[Adroddiad Dullia Cymunedau a Newid Hinsawdd yng Nghymru'r Dyfodol](#)

Ffurio polisi cenedlaethol

Anghydraddoldebau mewn Cymru yn y dyfodol

Mae deall anghydraddoldebau yng Nghymru'r dyfodol wedi bod yn ffocws i'n tîm ers nifer o flynyddoedd. Roedd [Cam 1 yn 2021](#), yn dadansoddi'r effaith ar anghydraddoldebau presennol o ganlyniad i newidiadau rydym yn eu gweld ym myd gwaith, newid hinsawdd a newid demograffig.

O ganlyniad i'r gwaith hwn, cyflwynodd Iechyd Cyhoeddus Cymru a Chomisiynydd Swyddfa Cenedlaethau'r Dyfodol Ddosbarth Meistr gyda'i gilydd i 48 o fynychwyr yn Wrecsam, a chymryd rhan yng Nghynhadledd Wythnos Hinsawdd Cymru lle bu 917 o wylwyr yn gwrandao ar yr ail ddiwrnod, ac yn cynnal sesiwn meddwl hirdymor ar gyfer Rhwydwaith Cydgynhyrchu Cymru.

Un o'n negeseuon allweddol oedd y dylai'r Llywodraeth a chyrrff cyhoeddus roi lleisiau cymunedau mwyaf tangynrychiolig Cymru wrth wraidd penderfyniadau ynghylch sut rydym yn mynd i'r afael ag argyfyngau hinsawdd a natur. Fel arall, rydym mewn perygl o ddyfnhau anghydraddoldebau presennol yn y dyfodol. Helpodd hefyd i nodi polisiau oedd bwysicaf i bobl ym mhob cymuned.

“ Mae mor ysbrydoledig... mae pobl mor gysylltiedig â straeon... dwi'n meddwl bod hynny'n helpu pobl i gysylltu â materion y bydden nhw fel arall yn ei chael yn eithaf heriol. A'r hyn sy'n ddiddorol yw sut mae'r sesiwn hon wedi mynd â ni o ddamcaniaeth, i ymarfer ac yn ôl i fyfyr. Mae wedi bod yn ddiwrnod gwirioneddol werth chweil. ”

Helen Lucocq
Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

“ Mae dod at ein gilydd i roi cynnig ar y fethodoleg wedi bod yn wych. Nid yw byth yr un peth pan fyddwch chi'n ei ddarllen ar ddarn o bapur â phan fyddwch chi'n rhoi cynnig arno. ”

Susie Ventris-Field
Canolfan Materion Rhyngwladol Cymru

Mae'r gwaith hwn yn helpu i:

- Fframio'r ddadl a chynyddu dealltwriaeth o oblygiadau cymdeithasol posibl newid hinsawdd ar faterion fel anghydraddoldebau.
- Sicrhau newidiadau yn y ffordd y mae gwasanaethau cyhoeddus yn mynd ati i wneud pethau – er enghraifft yn y modd y maent yn cynnwys cymunedau yn natblygiad y polisiau a'r rhaglenni sy'n effeithio arnynt yn y tymor hir.

Bu'r prosiect yn treialu dulliau o gynnwys pobl nad ydynt yn cael eu clywed fel arfer ond sy'n aml yn cael eu heffeithio waethaf gan effeithiau newid hinsawdd.

Roedd gan y prosiect ddau amcan allweddol: eglurebu ac ysbrydoli cyrrff cyhoeddus i gynnwys cymunedau yn eu meddylfryd hirdymor, a rhoi cipolwg ar effaith newid yn yr hinsawdd ar anghydraddoldebau yng Nghymru'r dyfodol.

Canfu'r peilot fod adrodd straeon a defnyddio naratifau a darluniau wedi ysgogi sgyrsiau craff â chymunedau ac wedi helpu i ddatgelu gobeithion a phryderon na fyddai wedi dod i'r amlwg fel arall o bosibl.

Mae cynnwys a deall sut olwg sydd ar y dyfodol hirdymor o safbwynt gwahanol grwpiau poblogaeth yn hanfodol ar gyfer datblygu polisiau sy'n creu dyfodol gwell i Gymru i bawb.

Mae technegau dyfodol cyfranogol yn un ffordd y gall cyrrff cyhoeddus gynnwys cymunedau wrth feddwl am y tymor hir.

Newid hinsawdd

Mae effaith newid hinsawdd a'r angen i ddatgarboneiddio wedi bod yn rhan barhaus a phwysig o'n gwaith dros y saith mlynedd diwethaf. Yn y cyfnod hwnnw, rydym wedi fframio dadl ac wedi sicrhau ymrwymiadau gan weinidogion, y Llywodraeth ac eraill ar newid yn yr hinsawdd o safbwynt sgiliau, anghydraddoldebau, seilwaith trafndiaeth, eu cyllideb strategol, caffael ac [ôl-osod tai](#).

Mae ein cyngor wedi arwain at bolisiâu newydd a newid ar lawr gwlad – lle mae'n bwysig – gan gynnwys:

- Mwy o ynni adnewyddadwy ar adeiladau cyhoeddus
- Adolygiad mawr ar adeiladu ffyrdd
- Rheoli fflyd yn gynaliadwy
- Coed a choedwigoedd newydd
- Twf busnesau gwyrdd

Mae'r adolygiad o'r holl brosiectau ffyrdd mawr ar sail amgylcheddol eleni, a'r cyhoeddiad am greu cwmni ynni adnewyddadwy dan berchnogaeth gyhoeddus yng Nghymru i ddatblygu cynlluniau ynni adnewyddadwy ar dir cyhoeddus, yn dyst i ymrwymiad Llywodraeth Cymru.

Ond mae angen i ni wneud mwy. Mae angen i wasanaethau cyhoeddus weithio'n gyflymach ac yn ddoethach ar argyfyngau hinsawdd a natur. Er gwaethaf dyheadau polisi mawr mae darlun siomedig o hyd o ran datgarboneiddio, a dangosodd ein hymchwil ein hunain yn 2022 nad oes gan Gymru ddull cydgyssylltiedig o ymdrin â meysydd fel gwariant a thai.

Rydym yn cyfarfod â phobl ledled Cymru sydd eisieu gweithredu diriaethol i atal newid yn yr hinsawdd a cholli ein natur. Rydym yn annog Llywodraeth Cymru a'r 47 corff arall o dan y Ddeddf i gynnwys cymunedau, adeiladu ar yr enghreifftiau lleol trawsnewidiol, megis fferm solar Ysbyty Treforys, sy'n rhagamcanu arbedion ynni o hyd at £1m, i gynyddu ein huchelgais yn genedlaethol.

Cartrefi Addas ar gyfer y Dyfodol: Yr Her Ôl-osod

Y targed presennol yw i Gymru gynhyrchu 70% o'i defnydd o drydan o ynni adnewyddadwy erbyn 2030 ac mae'n rhaid i'n grid ynni gael ei ddatgarboneiddio 60% o leiaf os ydym am gyrraedd nodau datgarboneiddio cartrefi.

[Adroddiad Cartrefi addas ar gyfer y Dyfodol: Yr Her Ôl-osod](#)

Nid yw rhaglenni sy'n canolbwyntio ar dai cymdeithasol ac aelwydydd sy'n dioddef o dlodi tanwydd ar y raddfa sydd ei hangen – o bell ffordd. Mae arnom angen yr iteriad nesaf o Gartrefi Clyd er mwyn cynyddu a chyrraedd y rhai mewn angen, gan ddileu llawer o'r rhwystrau a oedd yn bodoli yn y rownd ddiwethaf (e.e. y gofyniad i fod yn derbyn budd-dal prawf modd). Mae'n rhaid i Raglen Ôl-osod Optimeiddiedig Llywodraeth Cymru, sy'n archwilio'r ffyrdd mwyaf effeithiol o ôl-osod eiddo yn y sector tai cymdeithasol, rannu'r hyn a ddysgwyd yn gyflym â phob deiliadaeth tai.

Rydym wedi galw am i becyn cymorth fod ar gael i bob perchennog tŷ a landlord yng Nghymru gan ddefnyddio'r ysgogiadau sydd ar gael i Lywodraeth Cymru drwy gyfuniad o grantiau a benthyciadau llog isel a weinyddir gan Fanc Datblygu Cymru. Gallai hyn ysgogi gweithredu, galw a helpu i adeiladu'r gadwyn gyflenwi. Nid oes gennym amser i aros i insiwleiddio a datgarboneiddio ein stoc tai – y mae dros 80% ohono mewn perchnogaeth breifat ac mae cyfran sylweddol ohono'n dai hŷn.

“ Fe wnaeth yr adroddiad *Cartrefi Addas i'r Dyfodol* ysgogi Nesta i gysylltu â Banc Datblygu Cymru ynghylch cyfleoedd partneriaeth. Bydd yr adroddiad ymchwil yn helpu i lywio penderfyniadau am eu cynnyrch cyllid cartref gwyrdd ar gyfer perchnogion tai yng Nghymru. Yn benodol, dangosodd ein hap-dreial rheoli ymddygiadol ar raddfa fawr effaith glir gan gerbyd cyllid a gefnogir gan y llywodraeth, dangosodd pa gynhyrchion oedd yn debygol o fod yn fwy poblogaidd, ac amlygodd rôl hanfodol cyngor a chymorth o ansawdd da. Rydym wedi bod yn rhannu'r hyn a ddysgwyd yn ehangach y tu allan i Gymru gyda darparwyr cyllid eraill. **”**

**Andy Regan
Nesta**

Rydym yn gyson yn helpu i fframio'r ddadl ar rai o yrwyr polisi mwyaf ein hoes megis yr economi, trafndiaeth a thai yng nghyd-destun datgarboneiddio a sero net.

- Mae hyn wedi cynnwys gosod y cyd-destun ar gyfer y diwrnod yng nghynhadledd Datgarboneiddio Economi Cymru Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru.
- Siarad â chynulleidfaoedd y DU ar y dylanwad y mae'r Ddeddf yn ei gael ar bolisi trafndiaeth Cymru i Gymdeithas y Cynllunwyr Trafndiaeth yn Llundain.
- Darparu tystiolaeth i'r Senedd ar dai a datgarboneiddio.
- Gosod y cyd-destun ar gyfer Cynhadledd Datblygwyr Cymru ochr yn ochr â chydweithwyr o Ranbarth Dinas Caerdydd.
- Buom yn eiriol dros ddatblygiad Gwasanaeth Natur Cymru sydd wedi derbyn cyllid eleni ac rydym wedi gwneud cysylltiadau â rhaglen Swyddi dros Natur Seland Newydd sydd â synergeddau â'n huchelgais yng Nghymru.
- Rydym yn parhau i ddatblygu ein cydberthnasau â sefydliadau academaidd ledled Cymru i elwa ar eu mewnwelediad a'u harbenigedd wrth i ni ddatblygu ein sylfaen dystiolaeth ar gyfer gweithredu ar ddatgarboneiddio, adfer byd natur a phontio cyfiawn.

Cyllideb Llywodraeth Cymru

Dyma'r bedwaredd flwyddyn i ni roi tystiolaeth i Bwyllgor Cyllid y Senedd i gefnogi ei waith yn craffu ar Gyllideb Llywodraeth Cymru. Mae hwn wedi bod yn ddarn hydredol o waith i'n tîm. Am rai blynyddoedd, ein prif ffocws oedd sefydlu sut yr ariannodd Llywodraeth Cymru ddatgarboneiddio ac yn ail, sut y mae'n symud gwariant o fodel gwariant adweithiol i fodel gwariant ataliol.

Mae ein tîm wedi herio Llywodraeth Cymru ar Gynllun Gwella'r Gyllideb gyda ffocws ar sut mae gwariant y gyllideb a gynigir yn unol â'i [Hamcanion Llesiant](#).

O ganlyniad i'n cyngor, er bod lle i wella o hyd yn mhob un o'r meysydd hyn, mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn dechrau helpu i lunio un o'r prosesau gwneud penderfyniadau mwyaf arwyddocaol yn y sector cyhoeddus yng Nghymru.

Gan gydweithio â'r Sefydliad Economaidd Newydd, daeth ein canfyddiadau ar gyfer gwariant datgarboneiddio yng nghyllideb 2023/24 i'r casgliad:

- Symudiad yn y gyllideb tuag at gamau gweithredu i gefnogi newid hinsawdd a datgarboneiddio.
- Cynnydd o 4.4% mewn cyllid yn benodol ar gyfer gweithgarwch datgarboneiddio sylfaenol yn erbyn cynnydd o 1.8% yn y gyllideb gyffredinol.
- £20m o grant cyfalaf i helpu awdurdodau lleol i ddatgarboneiddio eu hadeiladau.
- Cynnydd mewn trafndiaeth, ond yma mae asesiadau effaith carbon wedi'u defnyddio'n well.
- Cynnydd mewn tai cymdeithasol, Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC) newydd a fydd yn anelu at ddod â'r holl stoc tai cymdeithasol mor agos â phosibl at safonau EPC A o fewn degawd.
- Mae Gofynion Ansawdd Datblygu Cymru (WDQR 2021) yn ei gwneud yn ofynnol i bob cartref newydd a gaiff ei adeiladu gyda grant cymorth LIC ragori ar safon rheoliadau adeiladu gan gynnwys cyflawni EPC A.

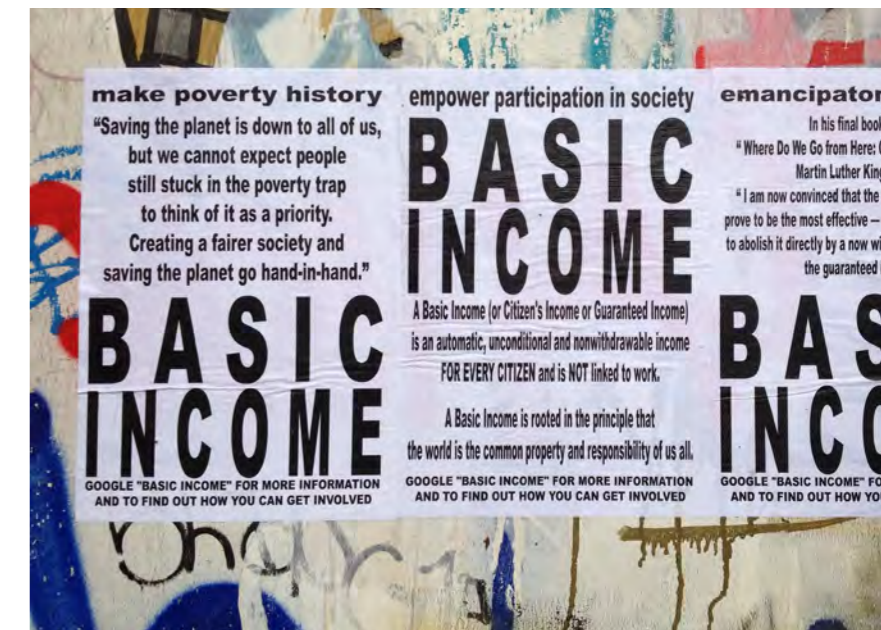
Incwm Sylfaenol Cyffredinol:

Mae gan [Incwm Sylfaenol Cyffredinol](#) (UBI) rôl bwysig i'w chwarae wrth liniaru effeithiau negyddol o'r fath newidiadau yn yr economi â'r rhai a ddaw yn sgil datgarboneiddio diwydiant trwm. O ystyried y gyfran uchel o swyddi yng Nghymru mewn sectorau fel adeiladu a gweithgynhyrchu (sydd fel arfer yn swyddi carbon-ddwys), mae'n hanfodol bod y newid i sero net yr un mor gyflym yn gymdeithasol ac yn gyflym.

Croesawyd y cyhoeddiad gan Lywodraeth Cymru i ariannu cynllun peilot incwm sylfaenol y rhai sy'n gadael gofal, gan adeiladu ar yr eiriolaeth ochr yn ochr â sefydliadau cymunedol ar lawr gwlad ar gyfer cynllun peilot Incwm Sylfaenol Cyffredinol yng Nghymru.

Gwnaethom gyfrannu at sesiwn frifio gan Aelodau'r Senedd ar yr angen i atal ehangu pyllau glo yng Nghymru lle gwnaethom ddadlau dros UBI gweithwyr yn y diwydiant hwn.

Yn dilyn hyn, roeddem yn falch o gefnogi cynnig Jane Dodds MS (NNDM8028) yn galw am ehangu'r cynllun peilot incwm sylfaenol presennol y rhai sy'n gadael gofal i weithwyr mewn diwydiannau carbon-ddwys. Os caiff ei gyflwyno, gallai ddarparu incwm i'r rhai sy'n ailhyfforddi i swyddi gwyrdd yn ogystal â sicrwydd i'r rhai sydd wedi colli swyddi. Cafodd archwiliad o gynllun peilot sero net ac UBI yn y dyfodol i Gymru ei gynnwys yn ein hadroddiad diweddar Costau Byw: Nawr ac yn y dyfodol (2022).

[Dyfodol Teilwng i Gymru: incwm sylfaenol i bawb](#)

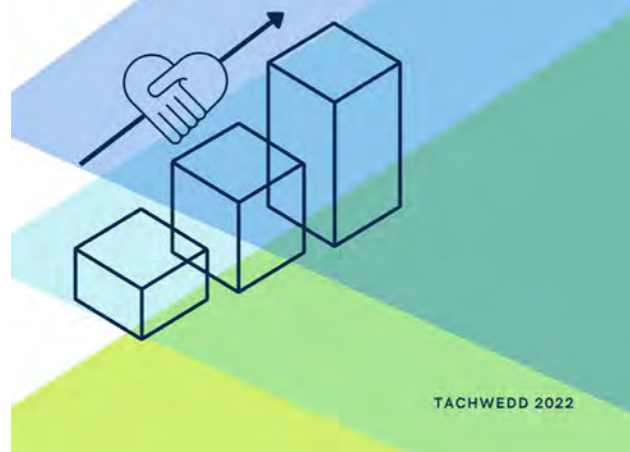
Galw am weithredu ar bryderon uniongyrchol

Yr Argyfwng Costau Byw

Ym mis Medi 2022, fe wnaethom gynghori Llywodraeth Cymru a chyrrff cyhoeddus ar sut y gallent ymateb i'r argyfwng costau byw. Nododd ['Cost Byw: Nawr ac yn y Dyfodol'](#) bum syniad polisi lle gallai'r Llywodraeth helpu teuluoedd i fynd i'r afael â phwysau costau byw yn y tymor byr a'r tymor canolig, yn ogystal â sicrhau manteision lluosog, hirdymor i les Cymru. bod yn nodau.

Costau Byw: Nawr ac yn y Dyfodol

[Costau Byw: Nawr ac yn y Dyfodol](#)

Roedd hwn yn ddarn pwysig o waith; rydym yn byw mewn cyfnod heriol lle mae'r pwysau a'r galwadau i helpu cymunedau i oroesi storm yn flaenllaw ym meddyliau pawb. Mae ymyriadau presennol i atal argyfyngau rhag gwaethygu yn bwysig; ond rhaid i'n gweithredoedd hefyd eu rhwystro rhag gosod wyneb newydd eto yn y dyfodol.

Sut mae gwasanaethau cyhoeddus wedi ymateb:

- Mae Awdurdodau Lleol fel **Casnewydd, Caerdydd, Sir Fynwy ac Abertawe** yn treialu'r syniad o trafndiaeth am ddim neu am bris gostyngol iawn.
- Mae **Cyngor Sir y Fflint** wedi cyflwyno 22 Hyb Cynnes gydag oergell, microdon a mynediad at brydau banc bwyd.
- **Cyfoeth Naturiol Cymru**: gweithio gyda Llyfrgell Pethau Benthg a WCVA i helpu pobl i fenthyg pethau, cefnogi ei gilydd yn ystod yr argyfwng hwn.
- Mae **Cyngor Abertawe** yn rhoi grantiau i sefydliadau trydydd sector eraill fel Cyngor Cymuned y Mwmbwls i sefydlu hybiau cynnes.

Mae cymorth Llywodraeth Cymru yn cynnwys:

- Cynyddu taliad y Cynllun Cymorth Tanwydd Gaeaf i £200, ehangu'r meini prawf cymhwysedd, a chyflwyno taliad pellach o £200 i'w wneud yn ddiweddarach eleni.
- Ad-daliad treth gyngor o £150 ar gyfer aelwydydd sy'n byw mewn cartrefi o fewn bandiau treth gyngor A-D, a phob aelwyd sy'n cael cymorth drwy Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.
- Cinio Ysgol am Ddim dros wyliau ysgol ac i bob disgybl ysgol gynradd.

Fe wnaethon ni argymhell...

Estyniad i drafndiaeth gyhoeddus am ddim gan ddechrau gyda phobl dan 25 oed.

Rhaglen ôl-osod tai estynedig.

Strategaeth fwyd genedlaethol hirdymor.

Gweledigaeth hirdymor i bob cartref yng Nghymru fod yn hunangynhaliol ar gyfer ei anghenion ynni a gwres.

Cynllunio ariannol hirdymor i gyflwyno'r cynllun peilot incwm sylfaenol.
(Yn seiliedig ar fodel 1' o'm hadroddiad 'Dyfodol Teilwng i Gymru: incwm sylfaenol i bawb.')

... i helpu i fynd i'r afael â'r problemau canlynol:

- Mae 50% o aelwydydd yn wynebu tlodi trafndiaeth mewn 20 o awdurdodau lleol Cymru.
- Dywedodd 1 o bob 4 o bobl ifanc fod costau teithio yn rhwystr i fynychu cyfweiliadau swydd.
- Dywedodd 2 o bob 5 o bobl ifanc fod trafndiaeth gyhoeddus wael yn rhwystr i gael swydd dda.
- Mae cartrefi yng Nghymru yn gyfrifol am 27% o'r holl ynni a ddefnyddir yng Nghymru a 15% o Co2e ochr-y-alw.
- Mae 115,000 o aelwydydd (8%) yn byw mewn tlodi tanwydd difrifol, gan wario 20% + o'u hincwm i gadw'n gynnes.
- Mae nifer y cartrefi sy'n torri'n ôl ar fwyd i blant wedi dyblu ers Tachwedd 2021.
- Yng Nghymru y llynedd, darparwyd un parcel bwyd i blant yng Nghymru 'bob 10 munud' gan fanciau bwyd – cynnydd o 70% ers 2015.
- Roedd cynnydd o 11.6% mewn prisiau bwyd ar gyfer mis Awst 2022, y lefel uchaf ers 2008, yn ôl cwmni ymchwil Kantar.
- Gall ynni adnewyddadwy fod yn llawer rhatach na thanwydd ffosil.
- Mae Nesta wedi canfod mai pypmiau gwres ffynhonnell aer yw'r rhai gorau sydd ar gael ar hyn o bryd i gymryd lle systemau gwresogi tanwydd ffosil.
- Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i 1 gigawat (GW) o gapasiti ynni adnewyddadwy yng Nghymru i fod mewn perchnogaeth leol erbyn 2030.
- Byddai cyfraddau tlodi cyffredinol yng Nghymru yn gostwng 50%.
- Byddai tlodi plant yn gostwng 64%, gan ddod ag ef i gyfradd o dan 10% yng Nghymru.
- Byddai tlodi pensiynwyr yng Nghymru yn gostwng 61%.

Rhoi tystiolaeth arbenigol i bwylgorau'r Senedd

Rydym wedi darparu tystiolaeth i bum Pwylgor y Senedd eleni.

1. Pwylgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol. Ym mis Mehefin 2022, rhoesom [dystiolaeth](#) ar y Bil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus. Roeddem yn croesawu dyfnhau'r Ddeddf mewn perthynas â gwaith teg a chaffael – un o'r meysydd corfforaethol o newid yn y Canllawiau Statudol.

Croesawyd y cysylltiadau yn y Bil â chanfyddiadau ac argymhellion ein hadolygiad ynghylch pwysigrwydd cryfhau arweinyddiaeth; rheoli contractau; a chyflwyno adroddiadau gorfodol a fydd yn helpu i ddatblygu ein hargymhellion, er enghraifft. Fodd bynnag, pwysleiswyd gennym hefyd fod angen integreiddio'r dyletswyddau newydd o dan ddyletswyddau presennol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, yn hytrach na chreu system gwbl newydd a chymhlethu ar dirwedd sydd eisoes yn gymhleth; a gofynnodd am sicrwydd ynghylch sut y bydd y gofynion newydd yn cyd-fynd yn ymarferol â'r Ddeddf, y sector a gwaith ein swyddfa. Fe wnaethom bwysleisio'r angen am gyngor cyfunol a symleiddio'r gofynion adrodd rhwng y Bil a'r Ddeddf Llesiant ar gyfer cyrff cyhoeddus.

Roeddem yn cefnogi'r uchelgais i'r Bil wneud caffael cyhoeddus yn swyddogaeth strategol, gan roi mwy o drosoledd i gefnogi'r agenda datgarboneiddio a chyfraniad at amcanion llesiant cyrff cyhoeddus o dan y Ddeddf Llesiant. Roedd hyn yn cyd-fynd â chanfyddiadau ein Hadolygiad Caffael Adran 20.

2. Pwylgor Deisebau. Fis yn ddiweddarach ym mis Gorffennaf 2022 rhoesom [dystiolaeth](#) ar wythnos waith fyrrach a galw am dreialon sector cyhoeddus o'r dull hwn.

3. Pwylgor Cyllid, Medi 2022 ac Ionawr 2023. Fe wnaethom ddarparu briffiau ar gyllidebu hinsawdd – proses o edrych ar effaith net cyllideb Llywodraeth Cymru ar yr argyfyngau hinsawdd a natur. Bydd pob penderfyniad gwariant yn cael effeithiau da a drwg, felly mae'n bwysig i ni ddeall

sut y bydd penderfyniadau gwariant mawr fel cyllideb Llywodraeth Cymru yn ein helpu ar ein llwybr i sero net.

Ym mis Ionawr, rhoesom [dystiolaeth](#) ar ganfyddiadau ein gwaith craffu ar y gyllideb.

4. Pwylgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Seilwaith. Ym mis Hydref 2022, rhoesom [dystiolaeth](#) ar ddulliau o ddatgarboneiddio tai sy'n eiddo preifat neu'n cael eu rhentu'n breifat – y ddeiliadaeth tai fwyaf a mwyaf heriol o bell ffordd i ddatgarboneiddio. Nid yw'r argyfwng costau byw parhaus ynghyd â'r cynnydd digynsail hwn mewn prisiau ynni ond yn amlygu pwysigrwydd sicrhau bod gennym stoc dai sy'n defnyddio ynni'n effeithlon, a'n bod yn lleihau ein dibyniaeth ar danwydd ffosil cyn gynted â phosibl.

5. Y Pwylgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, Rhagfyr 2022. Cynhaliwyd ein gwaith [craffu blynyddol](#) gan y Senedd ar yr un diwrnod ag y gwnaethom lansio canfyddiadau ein Hadolygiad Adran 20 o'r ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn rhoi'r Ddeddf ar waith.

Adolygu sut mae Llywodraeth Cymru yn gweithredu'r Ddeddf a darparu argymhellion ar gyfer gwelliannau.

Mae arweiniad gan Lywodraeth Cymru yn arbennig o bwysig oherwydd eu bod yn gorff cyhoeddus mawr sy'n dod o dan y Ddeddf ac oherwydd bod p'un a ydynt yn dangos egwyddorion y Ddeddf ai peidio yn cael effaith sylweddol ar yr hyn y mae cyrff cyhoeddus eraill yn ei wneud.

Yn 2022, defnyddiwyd ein pwerau Adran 20 i adolygu sut mae [Llywodraeth Cymru yn rhoi'r Ddeddf ar waith](#).

Roedd hyn yn golygu cyfnewid yn ffurfiol ag amrywiaeth o bobl o Lywodraeth Cymru, gan edrych ar eu dogfennaeth ac adolygu eu prosesau, polisiâu a phenderfyniadau. Yn unol â'r ffyrdd o weithio, boom yn gweithio ar y cyd â Llywodraeth

Cymru, gan olygu ein bod yn gallu mynd i'r afael â rhai o'r materion a ganfuwyd gennym ar unwaith, yn hytrach na gorfod aros tan ddiwedd y broses.

[Llywodraeth addas ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol - Canfyddiadau Adolygiad Adran 20](#)

[Canfyddiadau'r Adolygiad Adran 20](#)

Arweiniwyd yr adolygiad gan [Grŵp Llywio](#), a oedd yn cynnwys unigolion â phrofiad o lywodraeth (Cymru a'r DU), academia, a pholisi sgiliau a phrentisiaethau. Fe wnaethon nhw ein cynghori ar bob elfen o'r adolygiad ar lefel strategol a rhoi sylwadau ar ddogfennaeth. Hoffem ddiolch i'r sefydliadau a'r unigolion a gyfrannodd at hyn.

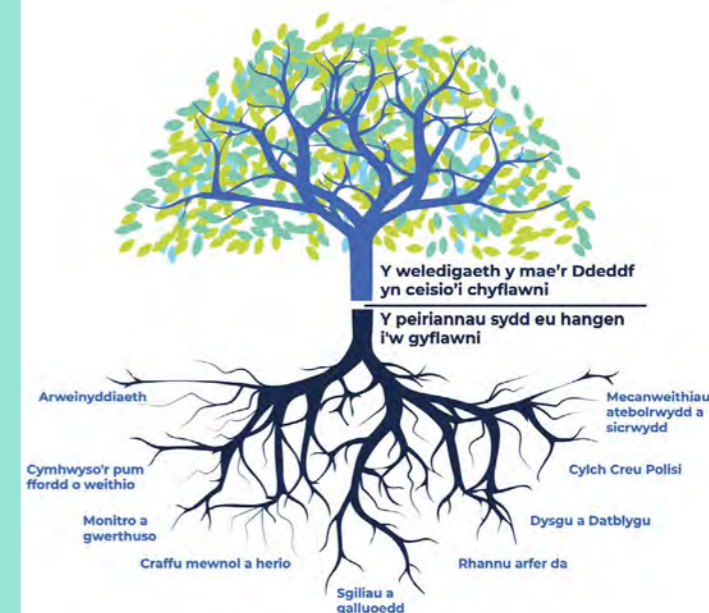
Ein canfyddiadau cyffredinol oedd:

- Mae'r Ddeddf a'r graddau y mae wedi'i gwreiddio yn DNA datblygiad a chyflawniad polisi cyhoeddus Cymru yn parhau i fod ar flaen y gad yn fyd-eang.
- Mae cyrhaeddiad y Ddeddf, brwdfrydedd ac ymrwymiad i'r hyn y mae'n ceisio ei gyflawni wedi ymestyn y tu hwnt i'r sefydliadau hynny sy'n dod o dan y ddeddfwriaeth.
- Roedd ei lwyddiant hyd yma yn fwy o ganlyniad i arweinyddiaeth ac ymrwymiad na phrosesau sydd wedi'u sefydlu.
- Bydd angen arweinyddiaeth glir, cyfathrebu parhaus ac adolygu cyson er mwyn i Lywodraeth Cymru symud yn llwyddiannus i'r cam nesaf o'r gweithredu.

Buom yn gweithio gyda rhanddeiliaid i ddatblygu [Matrics Aeddfedrwydd](#), i'n helpu i asesu cynnydd Llywodraeth Cymru hyd yma a chynnig offeryn i bob sefydliad sydd â diddordeb mewn cymhwyso'r nodau llesiant i asesu ble maent ar eu taith tuag at gynaliadwyedd a dod o hyd i gyngor ymarferol ar y camau nesaf y gallant eu cymryd. Gobeithiwn y bydd cyrff cyhoeddus a sefydliadau eraill yng Nghymru a thu hwnt yn cael eu hannog i ddatblygu eu hymrwymadau eu hunain i ddatblygu cynaliadwy.

Ers ei gyhoeddi, rydym wedi rhannu'r matrics gyda chydweithwyr yn yr OECD mewn digwyddiad yn Ffrainc ac wedi cael ymatebion cadarnhaol gyda'r potensial i gyfeirio ato a'i ddefnyddio yn y deunyddiau sydd ar ddod gan yr OECD. Rydym wedi cynnal ein gweithdai staff ein hunain i nodi ffyrdd o fyw ac anadlu'r cyngor a ddarparwn yn yr allbynnau.

I weld canfyddiadau Adroddiad Adran 20, fy argymhellion llawn ar gyfer Llywodraeth Cymru a'r crynodeb gweithredol, ewch i'n gwefan [yma](#).

Beth sydd wedi digwydd ers hynny?

Er ei bod yn rhy fuan i ddeall yn iawn yr effaith y bydd yr Adolygiad yn ei chael, mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn ein hargymhelliaid ac wedi cyhoeddi ei [Chynllun Dysgu a Gwella Parhaus](#). Byddwn yn parhau i gydweithio ac yn cyfarfod bob chwarter gyda'r Llywodraeth i gadw'r ffocws ar y camau nesaf a chynnydd.

Mae rhai o'r newidiadau y byddwn am eu gweld yn cynnwys:

Ymgorffori'r Ddeddf mewn Pobl a Diwylliant

- Gwella cyfathrebu ar y Ddeddf yn fewnol ac yn allanol a'i chysylltu â naratif gwleidyddol a sefydliadol ehangach.
- Cynyddu cefnogaeth i dimau corfforaethol ddeall a gweithredu'r Ddeddf yn ymarferol a sicrhau bod cynaliadwyedd wedi'i wreiddio yn y 7 maes corfforaethol o newid yn y Canllawiau Statudol.
- Egluro lefel neu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r Ddeddf yn ôl rôl swydd a phroffesiwn; a chynnwys elfen hyfforddi orfodol (fel 'Llunio Polisi yng nghyd-destun Cymru' ond wedi'i haddasu i wahanol broffesiynau)
- Gwella gwybodaeth a defnydd o rai ffyrdd o weithio fel ataliaeth a hirdymor
- Gwella cyfleoedd i feithrin gallu ym meddylfryd y llywodraeth ar gyfer y dyfodol a chyfathrebu'n well effeithiau hirdymor polisïau ynghyd â'r tymor byr

Ymgorffori'r Ddeddf mewn Prosesau

- Adolygu a phrofi pa mor dda y mae gwahanol offer a mecanweithiau atebolrwydd yn cyflawni eu huchelgais ac yn helpu i gyflawni'r Ddeddf yn ymarferol.
- Adolygu a gwerthuso polisi yn gyson ac yn fwy integredig er mwyn deall effeithiau cronol ar gynaliadwyedd
- Adolygu ac egluro disgwyliadau Hyrwyddwr Bwrdd Llywodraeth Cymru gyda chylch gwaith clir wedi'i osod yng Nghylch Gorchwyl y Bwrdd

Ymgorffori'r Ddeddf yn Arweinyddiaeth y Sector Cyhoeddus

- Ystyried sut i gefnogi Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i gyflawni eu diben uchelgeisiol – e.e., adolygu trefniadau ariannu a chanllawiau cyfredol i aelodau i annog mwy o gydweithio a chyfranogiad gweithredol
- Cyd-gynhyrchu polisïau gyda'r bobl a fydd yn eu gweithredu i sicrhau yr eir i'r afael â heriau i'w gweithredu yn ystod y cam dylunio
- Cefnogi timau sy'n gweithio gyda'r sectorau preifat a gwirfoddol i hyrwyddo'r Ddeddf yn well ac annog eraill i'w defnyddio.
- Dod o hyd i ffyrdd o danlinellu gwerth y tymor hir mewn trafodaethau polisi, er enghraifft ynghylch y gyllideb ac mewn ymgynghoriadau.

Mae'r ymatebion gan y Prif Weinidog a'r Ysgrifennydd Parhaol hefyd yn galonogol:

“ Mae cyhoeddi'r adroddiad adolygiad Adran 20 hwn gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yn gyfle amserol a chroesawgar inni bwysu a mesur, myfyrio ar yr hyn yr ydym wedi'i gyflawni hyd yma, a'n helpu i achub ar gyfleoedd newydd yn y blynyddoedd i ddod ”

Mark Drakeford,
AS, Prif Weinidog Cymru
Hydref 2020

“ Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn effeithio ar ein holl waith. Rydym yn parhau i wella ein dealltwriaeth o'r hyn y mae'r Ddeddf yn ei olygu'n ymarferol (gan gynnwys dad-ddysgu rhai o'n hen ffyrdd a gwreiddio ymhellach y rhai sy'n effeithiol)

Byddwn yn ymgorffori ein hymateb i'r adolygiad trwy ein Cynllun Dysgu a Gwella Parhaus. Bydd y cynllun hwn yn ganolog i'm menter newid WG2025 a bydd yn caniatáu i ni gyfathrebu'n fwy effeithiol y cynnydd rydym wedi'i wneud a'n cynlluniau ar gyfer gwelliannau yn y dyfodol. ”

Dr Andrew Goodall CBE,
Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth
Cymru

Mark Drakeford, AS, Prif Weinidog Cymru

Argymhellion Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020

Mae Cynhyrchu Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol yn ddyletswydd statudol, bob pum mlynedd, cyn etholiad Senedd. Rydym wedi parhau i olrhain sut y mae'r argymhellion a wnaethom yn adroddiad 2020 wedi'u rhoi ar waith gan Lywodraeth Cymru, er mwyn creu darlun o ble y buont fwyaf gweithredol a lle, fel swyddfa, y gallem ganolbwyntio ymdrechion yn y dyfodol.

59% o'r argymhellion wedi'u gweithredu

51% o'r argymhellion i gyrrff cyhoeddus gan gynnwys Llywodraeth Cymru.

65% o'r argymhellion penodol i Lywodraeth Cymru.

Mae'r rhan fwyaf o'r argymhellion yn yr adroddiad yn ymwneud â **datgarboneiddio (93%)** gyda'r cynnydd lleiaf ar yr argymhellion yn ymwneud â **Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (24%)**.

Mae hwn yn ganlyniad cadarnhaol, gyda rhai meysydd i'w gwella.

Argymhellion yn Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020

Trafnidiaeth:

Dylai Llywodraeth Cymru "**osod targed cenedlaethol ar gyfer newid moddol** i alluogi pobl i fabwysiadu dulliau teithio carbon isel dros y degawd nesaf."

Cymunedau Cydlynus:

Dylai Llywodraeth Cymru "**Gosod safonau** i sicrhau bod pobl yn gallu cael **mynediad i fannau gwyrdd bioamrywiol o fewn 300 metr i'w cartref**."

Llewyrcus:

Dylai Llywodraeth Cymru "gymell busnesau i adrodd ar lesiant ehangach, yn hytrach nag allbynnau a chanlyniadau rhifiadol yn unig."

Camau a gymerwyd

FE WNAETHANT.

- Gosododd Llywodraeth Cymru **darged newydd o 45% o deithiau trwy ddulliau cynaliadwy erbyn 2040.**
- £800m o gerbydau newydd ar gyfer ein rheilffyrdd a sicrhau bod 95% o deithiau trên ar drenau newydd erbyn 2024
- Newid moddol wrth galon Strategaeth Drafnidiaeth Llwybr Newydd (2021).**

Welsh Government active travel funding per capita 2018/19 to 2022/23

FE WNAETHANT...OND MAE ANGEN MWY O WAITH.

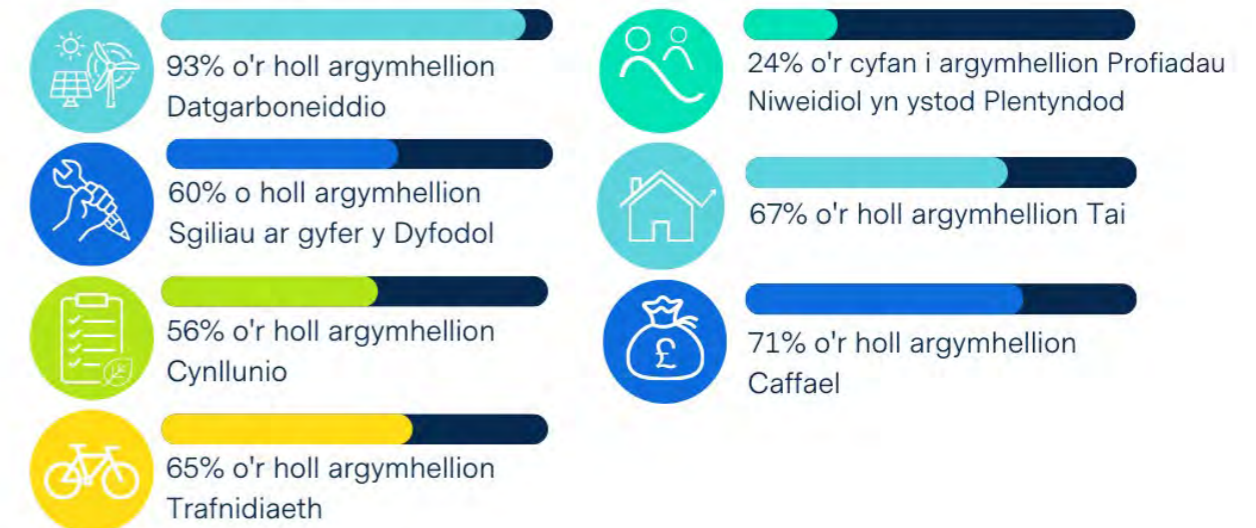
- Ymrwymiad** Rhaglen Llywodraeth Cymru ar gyfer Llywodraeth Cymru i **greu mwy o fannau gwyrdd** cymunedol yng nghanol trefi, ac i ehangu trefniadau i greu neu wella manau gwyrdd yn sylweddol.
- Adolygiad o Dystiolaeth ar Fantais Economaidd-Gymdeithasol ac Anghydraddoldebau Canlyniad **bellach yn cydnabod diffyg mynediad i fannau gwyrdd fel dangosydd anghydraddoldeb/** lles is.
- Ymrwymadau da a cham ymlaen **OND nawr mae angen i ni osod y safonau hynny yn eu lle, glynw atynt, a'u gweld yn digwydd go iawn** (a dangos i ni!).

FE WNAETHANT

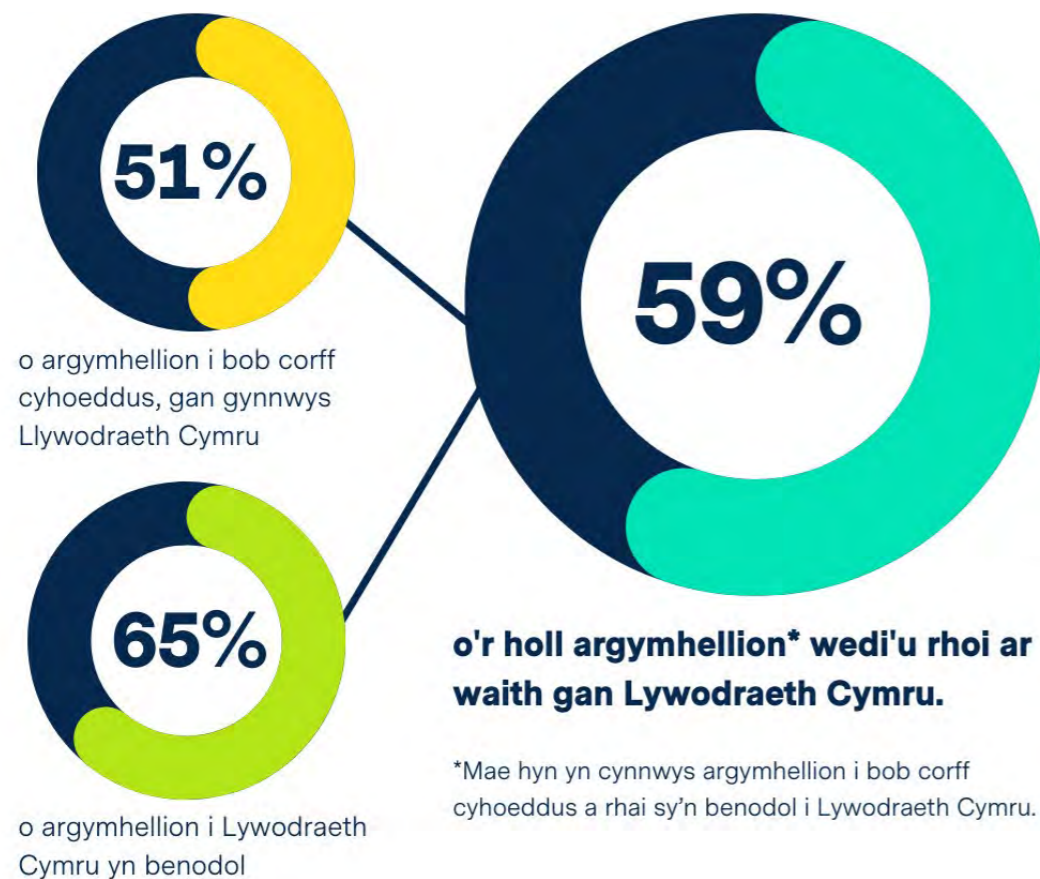
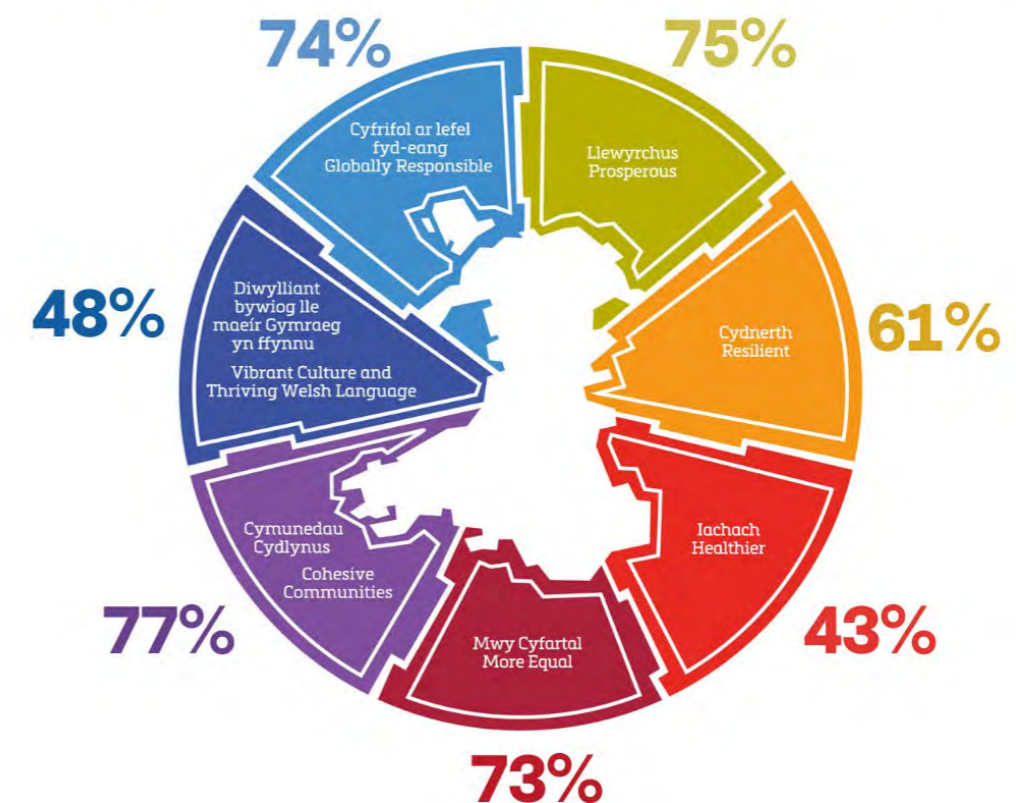
- Yn 2022, adolygodd Llywodraeth Cymru ei [Chontract Economaidd ar gyfer busnesau](#), gan ei gwneud yn ofynnol i fusnesau sy'n ymgysylltu â Llywodraeth Cymru ymrwymo i ddarparu gwaith teg yn ogystal â chamau gweithredu ar draws y saith nod llesiant.

<p>Trafnidiaeth:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru “flaenoriaethu darparu cyfleusterau beicio o ansawdd uchel, annog teithio llesol a chefnogi pobl i ddefnyddio trafnidiaeth gyhoeddus”</p>	<p>FE WNAETHANT... OND MAE ANGEN MWY O WAITH</p> <ul style="list-style-type: none"> Y llynedd, lanswyd peilot e-feic gan LIC yn y Rhyl, Abertawe, Aberystwyth a'r Barri. Benthycia e-feiciau i unigolion a beiciau e-gargo i fusnesau a sefydliadau. Mae'n gam ymlaen, ond i nifer fach iawn o bobl. Gadewch i ni gyflwyno'r cynlluniau hyn yn genedlaethol i gael effaith wirioneddol.
<p>Sgiliau:</p> <p>“Dylai Llywodraeth Cymru roi blaenoriaeth i addysg iechyd meddwl a llesiant wrth gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru er mwyn helpu i feithrin cenhedlaeth o blant sy'n wydn yn emosiynol.”</p>	<p>FE WNAETHANT</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae lles meddyliol a lles bellach yn gydrannau allweddol o'r Cwricwlwm newydd. Pan gyhoeddodd y Gweinidog Addysg Jeremy Miles AS Adnewyddu a Diwygio (Mehefn 2021), roedd £9m wedi'i gyhoeddi i gefnogi llesiant dysgwyr a chysylltiadau agosach â'r gwasanaeth Iechyd Meddwl (CAMHS) mewn ysgolion. Cytundeb Cydweithredol Plaid-Llafur: <i>“Profwch sut y gall cyfleusterau cymunedol sy'n cael eu rhedeg gan staff trydydd sector hyfforddedig gyda llwybrau atgyfeirio clir i wasanaethau'r GIG os oes angen – y model noddfa – helpu i gefnogi pobl ifanc mewn argyfwng neu sydd â mater iechyd meddwl neu lesiant emosiynol brys.”</i> A <i>“Canolbwyntio ar brofiadau a llesiant wrth i ni ddiwygio cymwysterau, yn unol â chwricwlwm newydd Cymru.”</i>

O'r argymhellion sy'n ymwneud â meysydd ffocws y Comisiynydd, mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi'r canlynol ar waith:

Argymhellion yn ymwneud â'r saith nod llesiant:

Pwrpas 2

Cefnogi a herio cyrff cyhoeddus i roi'r Ddeddf ar waith.

Un o'r heriau mwyaf sy'n gysylltiedig â'r Ddeddf yw dad-ddewis yr hen systemau.

Crëwyd deddfwriaeth ysbrydoledig ond roedd y rhan fwyaf o'r hyn a ddaeth o'i blaen yn gwrth-ddweud ei gilydd. O'r blaen, roeddem yn blaenoriaethu ceir, wedi'u buddsoddi mewn tanwyddau ffosil, roedd gennym olwg gul ar yr hyn y dylai addysg fod ac elw oedd ein mesur o lwyddiant.

Mae'r Ddeddf yn gofyn i ni newid rheoliadau, fframweithiau, a chyllid. Mae rhai pobl heb eu hargyhoeddi o'r ffordd newydd hon o wneud pethau. Nid yw'n syndod.

Mae angen i ni ddadwneud decennia os nad canrifoedd o hen arfer a meddwl. Dyma sydd wrth ein bodd: herio a chynghori cyrff cyhoeddus i feddwl yn hirdymor a chyflawni canlyniadau lluosog ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Eleni rydym wedi:

- Cynyddu ein hymgysylltiad â chyrff cyhoeddus yn seiliedig ar fodel cymorth newydd.
- Gwneud gwaith dilynol ar fy Adolygiad Adran 20 cyntaf o gaffael – mae hwn yn ysgogiad enfawr posibl ar gyfer newid.
- Dechrau cynllunio a pharatoi ar gyfer wyth corff ychwanegol i ddod o dan y Ddeddf.
- Cyflawni dyletswyddau statudol mewn perthynas â chynghori byrddau gwasanaethau cyhoeddus ar eu hamcanion a chynlluniau llesiant.
- Gweithio'n agos gydag Archwilydd Cyffredinol Cymru ar ein priod ddyletswyddau statudol.

Cynyddu ein hymgysylltiad â chyrff cyhoeddus yn seiliedig ar fodel cymorth newydd.

Yn 2021-22, gwnaethom dreialu model newydd ar gyfer cefnogi cyrff cyhoeddus i roi'r Ddeddf ar waith, i fesur archwaeth a disgwyliadau. Mae pob un o'r 44 corff cyhoeddus eisiau rhyw fath o gymorth parhaus – boed hynny'n strategol ac yn weithredol.

Ym mis Mai, fe wnaethom rannu ein canfyddiadau o'r peilot a chreu'r camau nesaf ar y cyd mewn digwyddiad ar-lein cenedlaethol gyda dros 100 o gynrychiolwyr cyrff cyhoeddus a chydweithio â sefydliadau eraill gan gynnwys [Archwilio Cymru](#), [Academi Wales](#), [Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru](#) a Llywodraeth Cymru.

Dywedodd cyrff cyhoeddus eu bod yn gwerthfawrogi'r ffordd hon o weithio ac eisiau mwy o ddigwyddiadau i helpu i feithrin cysylltiadau, dysgu arfer gorau a datblygu eu dulliau.

Ceir cyfoeth o enghreifftiau da a gwybodaeth am sut y mae cyrff cyhoeddus yn mynd i'r afael â'u dyletswyddau deddfwriaethol, ac rydym eisoes wedi gweld cynnydd cyffrous. Eleni, rydym wedi creu mwy o gyfleoedd ar gyfer rhannu gwybodaeth a dysgu; yn enwedig wrth i gyrff cyhoeddus newydd gael eu hychwanegu at y deddfwriaeth.

Rydym wedi:

- Creu perthynas gryfach rhwng ein sefydliadau drwy benodi Arweinwyr Cyrff Cyhoeddus. Mae'r rhain wedi'u neilltuo ar sail ranbarthol ac maent hefyd yn cwmpasu cyrff cenedlaethol a byrddau gwasanaethau cyhoeddus. Mae hyn yn sicrhau bod gan sefydliadau sy'n gweithredu yng Ngogledd Cymru, Canolbarth a Gorllewin Cymru, De-ddwyrain Cymru, a Gwent eu cyswllt eu hunain ar gyfer cyngor a chymorth.
- Helpu i ddod â'r byd academiaidd ynghyd a chefnogi sefydliadau i gydgyfylltu'n well, nodi bylchau yn y ddarpariaeth, a mabwysiadu ymagwedd fwy strategol a rhagweithiol lle mae angen newid.
- Cynnal gweithdai cenedlaethol a rhanbarthol ar gaffael, cynnwys, meddwl hirdymor a lle gellir canolbwyntio cymorth i gyrff cyhoeddus yn y dyfodol.
- Cynnal cannoedd o gyfarfodydd, cyflwyniadau ac ymgysylltu i wrando ar arweinwyr a staff rheng flaen a'u cynghori.
- Parhau i roi cyngor i gyrff cyhoeddus ar y materion sydd o bwys iddynt. Eleni rydym wedi ymateb i 246 o geisiadau am gyngor a chymorth gan gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru, a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.
- Mae'r ymgysylltiad cynyddol hwn gan ein tîm wedi helpu i sicrhau newidiadau yn y ffordd y mae cyrff cyhoeddus yn mynd i'r afael â:
 - o Caffael
 - o Iechyd
 - o Tai
 - o Systemau bwyd
 - o Profiadau niweidiol yn ystod plentyndod
 - o Datgarboneiddio
 - o Gwerth cymdeithasol
 - o Ymgysylltu â'r gymuned
 - o Fframweithiau mesur.

Un o flaenoriaethau Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol newydd, Derek Walker, fu cyfarfod ag arweinwyr ein gwasanaethau cyhoeddus. Mewn dim ond 4-6 wythnos ers dechrau ar ei rôl ar 1 Mawrth 2023, rydym wedi cyfarfod ag 20 o gyrff cyhoeddus, dau fwrdd gwasanaethau cyhoeddus ac uwch gynrychiolwyr cydbwyllgorau corfforaethol. Ac mae mwy wedi'u hamserlennu ar gyfer Gwanwyn a Haf 2023. Mae'r rhain wedi rhoi cyfleoedd i ni glywed yn uniongyrchol gan arweinwyr gwasanaethau cyhoeddus ac wedi bod yn sylfaen i lansio [Ffocws Ein Dyfodol](#) - y gwaith a fydd yn pennu blaenoriaethau ar gyfer ein tîm hyd at 2030 a thu hwnt.

Derek Walker yn cyfarfod â chyfarwyddwyr o Amgueddfa Cymru, a Clare Pillman, Prif Weithredwr Cyfoeth Naturiol Cymru, ar ei ddiwrnod cyntaf fel Comisiynydd.

[Cwrdd a'r Comisiynydd](#)

Mae'r adborth i ni wedi canolbwyntio ar bwysigrwydd cefnogaeth barhaus ein Harweinwyr Cyrff Cyhoeddus ymroddedig a chyflymu'r cymorth i gyrff cyhoeddus gyda'r adnoddau ymarferol i ddyfnhau gweithrediad Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Digwyddiadau rhanbarthol

Casnewydd, Medi 2022.

Rhoddodd hyn le i gyfranogwyr loywi eu ffordd o feddwl am yr hyn y mae cyfranogiad da yn ei olygu a sut y gall edrych yn ymarferol. Clywsom gan:

- [Rhwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru](#)

- Ein Partner Cynhwysiant a Gwrth-hiliaeth ein hunain, Patience Bentu, ar sut y gall cynllunio a darparu gwasanaethau a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau hyrwyddo anghenion y rhai sy'n cael eu heithrio amlaf o'r sgwrs yn well.

- Roedd y sgysiau yn oleuedig a chyffrous; ysgogi egni i ddeall sut y gall cyfranogiad gefnogi gwaith cyrff cyhoeddus bob dydd.

Caerfyrddin, Medi 2022.

- Clywsom gan Bartheriaeth Ymchwil a Mewnwelediad Gogledd Cymru ar sut y gall cydweithredu ystyrlon gefnogi arferion cynnwys ar draws Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

- Gwasanaethau Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar sut roedd ymwneud â chyflenwyr wedi llywio eu harferion caffael, a oedd yn golygu eu bod yn gallu contractio busnesau bach, lleol.

- Trafododd Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe bwysigrwydd defnyddio celf fel ffordd o ymgysylltu â chleifion a gwella eu canlyniadau iechyd.

Sam Guy a Jenny McConnell, Cynorthwy-ydd Ysgogi Newid a cysylltiadau arweiniol cyrff cyhoeddus

Caerdydd, Hydref 2022.

Gyda ffocws ar rwydweithio a rhannu arfer da, clywsom gan:

- Cyngor Merthyr Tudful sut maent yn diweddarau eu cynllun corfforaethol.

- Dr Tom Porter o Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a siaradodd am y Siarter Teithio Iach, pam fod ei hangen a beth sydd nesaf nawr bod rhai rhanbarthau yn cwblhau'r cam cyntaf.

- Rhoddodd Partneriaeth Ymchwil a Mewnwelediad Gogledd Cymru, gyda Rhwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru, gipolwg ar eu gwaith yn y rhanbarth a gweithio mewn partneriaeth.

Colleen Cluett, Cynorthwy-ydd Ysgogi Newid a cysylltiadau arweiniol cyrff cyhoeddus, a Dr Tom Porter, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro

Wrecsam, Tachwedd 2022.

Mewn cydweithrediad â [Cwmpas](#) ar gaffael. Cafwyd hyfforddiant ar y Ddeddf gyda gweithdy ar ba ganlyniadau y gellid eu cyflawni drwy gaffael – ysgogiad enfawr ar gyfer newid.

“ Diolch i bawb, cysylltiadau a dysg gwych. ”

“ Diolch i dîm CGT am ddod â ni at ein gilydd. ”

“ Diolch am y cyfarfod, mae wedi bod yn fuddiol iawn ac yn addysgiadol. ”

“ Gwych clywed enghreifftiau o'r hyn sydd wedi'i wneud mewn meysydd eraill. Da cysylltu â chyrff cyhoeddus eraill a phobl o'r un anian. ”

“ Gan ein bod yn datblygu ein Cynllun Llesiant newydd ar hyn o bryd roedd yna syniadau i fynd â nhw ac roedd y cyflwyniadau hefyd yn ysgogi gwahanol ffyrdd o feddwl. ”

“ Mae'n dda iawn cael digwyddiad yng Ngogledd Cymru. ”

“ Diolch am drefnu'r digwyddiad yn Wrecsam, roeddwn yn teimlo ei fod wedi'i gynllunio'n dda, wedi'i weithredu'n dda ac mor wych i gael gweld pobl! Edrych ymlaen at ragor o ddigwyddiadau o'r fath yng Ngogledd Cymru. ”

Ceisiadau am Gefnogaeth

Yn ystod 2022/23, cawsom 614 o geisiadau i'n tîm ddarparu cyngor a chymorth ar weithredu'r Ddeddf. Mae hyn yn gynydd o 49% ers 2021/22! Daeth 38% (236) o'r rhain gan y cyrff cyhoeddus a gwmpesir gan y ddeddfwriaeth, a daeth 83 o'r rhain gan Lywodraeth Cymru.

Fel y cydnabyddir gan y [Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus](#):

“ ...Mae'r Swyddfa wedi datblygu proffil cyhoeddus cadarnhaol ac wedi hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth o'r Ddeddf yn effeithiol. Mae ganddynt gryn dipyn o arbenigedd mewn datblygu cynaliadwy, sy'n sail i'r cymorth a'r cyngor y maent yn eu darparu i gyrff cyhoeddus a Llywodraeth Cymru. ”

Mae awydd mawr ar draws y sector cyhoeddus am ein mewnbnw a'n cydweithrediad â ni ar draws ystod eang o faterion.

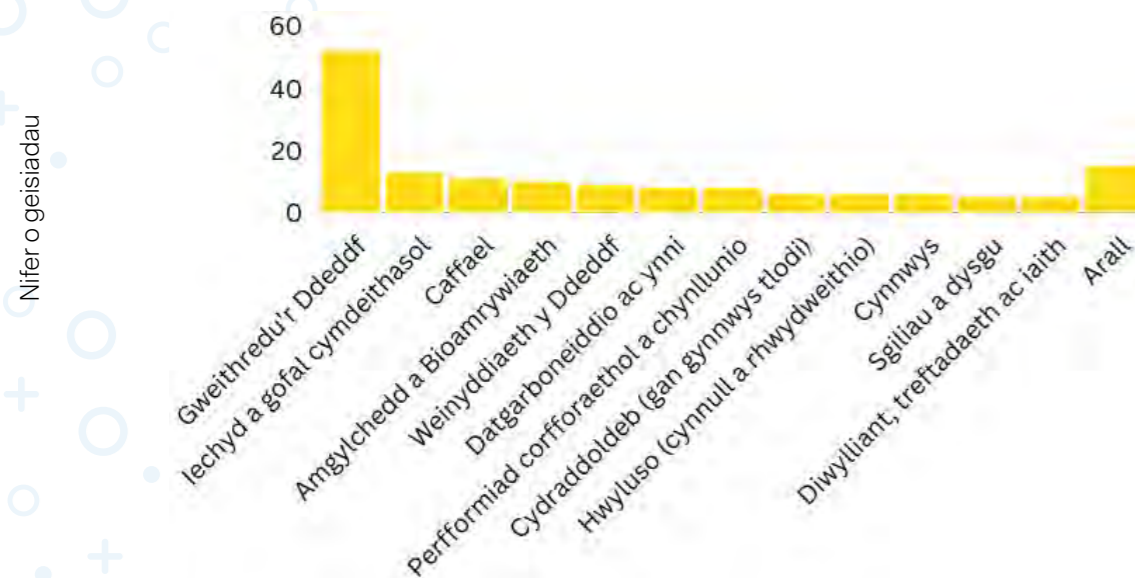
- Cyfoeth Naturiol Cymru ar Natur a Ni, a gyfrannodd at sefydlu Cynulliad Dinasyddion.

- Chwaraeon Cymru ar ei strategaeth gorfforaethol a chynlluniau amgylcheddol.

- Cyngor Celfyddydau Cymru – gosod amcanion llesiant newydd a defnyddio'r Ddeddf yn eu Hadolygiad Buddsoddi.

- Ymddiriedolaeth GIG Felindre ar ragnodi cymdeithasol.

- BIP Bae Abertawe ar Ddangosyddion Perfformiad Allweddol Gwerth Cymdeithasol.

Prif thema yn y ceisiadau a gawsom gan gyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (ac eithrio Llywodraeth Cymru)

“Dim ond nodyn i ddweud diolch yn fawr am roi o’ch amser i adolygu hyn... Bydd yr adborth yn sicr yn cryfhau ein cynllun. Mae hefyd yn rhoi cyfle i ni feddwl am rai materion allweddol.”

“Helo – diolch yn fawr iawn am y sesiwn, roedd y Bwrdd yn ei weld yn gyflwyniad defnyddiol – ac roedd yn cyd-fynd yn dda â’r eitemau canlynol.”

“Diolch byth am eich ymateb. Mae eich sylwadau isod yn wych a byddant yn darparu ar gyfer trafodaeth bellach yn fewnol.”

Awdurdod lleol

“Dim ond nodyn i ddweud diolch yn fawr am gymryd yr amser i adolygu hyn. Rwyf eisoes wedi sganio eich sylwadau a bydd yr adborth yn sicr yn cryfhau ein cynllun. Mae hefyd yn rhoi cyfle i ni feddwl am rai materion allweddol.”

Chwaraeon Cymru

“

Rydym yn ddiolchgar iawn am yr amser yr ydych wedi’i dreulio ar hyn, ac mae eich adborth yn ysgogi’r meddwl ac yn ddefnyddiol iawn...Rwyf wedi ymgorffori eich adborth yng Nghynllun Blynyddol eleni. Rydyn ni wir yn gwerthfawrogi eich mewnbwn.”

“

Diolch yn fawr iawn am y sleidiau a’ch sesiwn ddoe, fe gynhyrchodd awgrymiadau gwych a mwynhaodd pawb yn fawr.

Cyngor Celfyddydau Cymru”

“

Roeddwn i eisiau dweud diolch yn fawr iawn i chi a’ch tîm ddoe am ddigwyddiad mor ddeniadol sydd wedi’i gyflwyno’n dda. Rwyf wedi cymryd cymaint ohono ac mae gennyf lawer o syniadau i’w rhannu gyda fy nhîm. Edrychaf ymlaen at ymuno eto yn fuan.”

Cyngor Sir Fynwy

Gwaith dilynol ar fy Adolygiad Adran 20 cyntaf o gaffael

Roedd gweithdy Wrecsam ar gaffael yn un o’r ffyrdd yr ydym wedi dilyn ein [Hadolygiad Adran 20 o arferion caffael gyda chyrrff cyhoeddus](#). Rydym wedi parhau i weithio gyda Richard Dooner, un o’n 100 Ysgogwyr Newid ac arweinydd caffael Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Mae ein gwaith monitro ac asesu wedi canfod bod rhywfaint o dystiolaeth bod 73% o gamau gweithredu penodol Llywodraeth Cymru yn ein hadroddiad adran 20 yn cael eu rhoi ar waith. Mae ein cyfranogiad yn cynnwys:

- Cyngori’r grŵp Effeithiau Llesiant sy’n cymryd camau i gydgrynhoi’r pecynnau cymorth presennol, gan alluogi dull cyson i gyrff cyhoeddus adrodd sut mae gweithgarwch masnachol yn cyfrannu’n gadarnhaol at lesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol
- Cefnogi datblygiad Canolfan Ragoriaeth Caffael (Cyd). Mae ffocws ar gefnogi cyrrff cyhoeddus i gyrraedd targedau Sero Net.
- Cyngori Llywodraeth Cymru yn ystod ei hadolygiad o’r pecyn cymorth Asesu Risg Cynaliadwy i gyrff cyhoeddus ddangos eu bod yn cyfrannu at Nodau Llesiant Cenedlaethol Cymru a chymhwysor’ pum ffordd o weithio.
- Mynychu gweithdy Theori Newid ar gyfer y Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus

“

Diolch am eich amser a’ch mewnbwn yn gynharach. Yn bersonol, roedd yn ddefnyddiol iawn i mi.”

“

Wrth sôn am ddiwygio caffael Cymru, nid y Bil Caffael yn unig mohono. Mae’n llawer ehangach na hynny. Rydym yn sôn am newidiadau a gyflwynir drwy ddeddfwriaeth, drwy lens Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol.”

Dechrau cynllunio a pharatoi ar gyfer wyth corff ychwanegol i ddod o dan y Ddeddf.

O 1 Ebrill 2024, bydd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol hefyd yn berthnasol i gyrrff sy'n cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i:

1. Awdurdod Cyllid Cymru
2. Cymwysterau Cymru
3. Trafnidiaeth Cymru
4. Addysg a Gwella Iechyd Cymru
5. Gofal Cymdeithasol Cymru
6. Canolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol
7. Gofal Iechyd Digidol Cymru
8. Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru

Rydym yn gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i baratoi'r cyrrff cyhoeddus ychwanegol, gan gyfrannu at sesiynau Cyfnewid Gwybodaeth chwarterol. Rydym hefyd wedi derbyn ceisiadau uniongyrchol am ein cymorth gan y sefydliadau hyn ac wedi cyfarfod â'r Prif Weithredwyr a'r Cadeiryddion, wedi neilltuo cyswllt i Arweinwyr Corff Cyhoeddus iddynt, ac wedi darparu cymorth cychwynnol drwy rannu ein hadnoddau, ein cyngor a'n harweiniad. Rydym hefyd yn cyflwyno rhaglen ddysgu a datblygu i'w cefnogi hwy a chyrrff cyhoeddus a rhanddeiliaid eraill i roi'r Ddeddf ar waith a'i sefydlu. Rydym yn negodi cyllid digonol ar gyfer y baich ychwanegol hwn ar fy adnoddau sydd eisoes dan bwysau.

Wedi cyflawni ein dyletswyddau statudol mewn perthynas â chynghori Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

Crëwyd [Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus](#) (BGCau) o dan y Ddeddf i sicrhau bod gwasanaethau cyhoeddus yn cydgyssylltu ar draws ffiniau awdurdodau lleol neu ranbarthol. Mae'n ofynnol iddynt gynhyrchu a chyhoeddi asesiadau llesiant, sy'n asesu llesiant yn eu meysydd priodol, a chynlluniau llesiant, sy'n nodi'r

camau gweithredu ar y cyd (amcanion a champau) y mae'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn bwriadu eu cymryd i wella llesiant lleol.

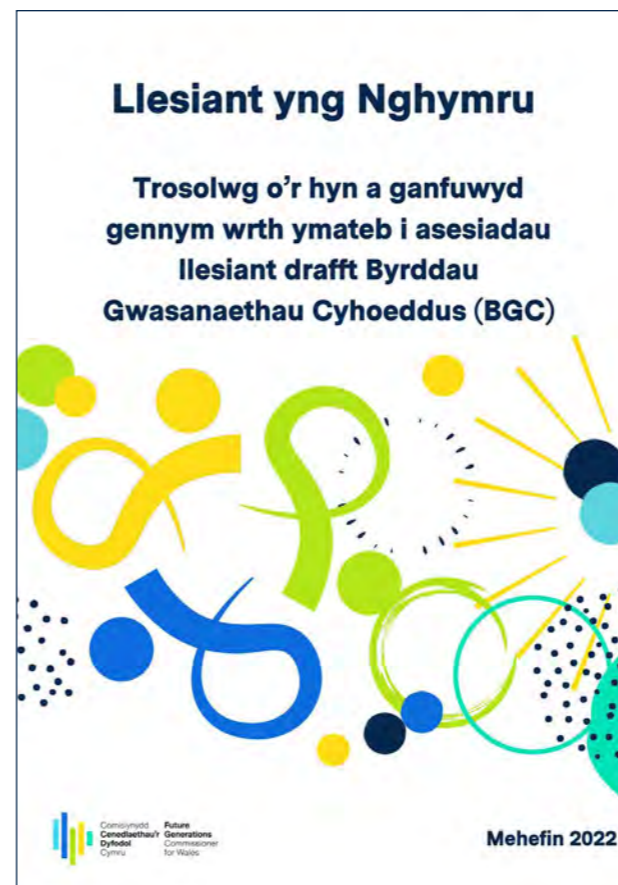
Yn ystod y cylch cyntaf, cyhoeddodd BGCau eu hasesiadau llesiant yn 2017 a chynlluniau llesiant yn 2018. Mae BGCau bellach yn gweithio drwy'r ail gylch o gynllunio llesiant, gan arwain at gyhoeddi eu cynlluniau llesiant newydd erbyn mis Mai 2023.

Mae gennym ddyletswyddau statudol i ddarparu cyngor a chymorth i fyrddau gwasanaethau cyhoeddus wrth iddynt ddatblygu eu hasesiadau a'u cynlluniau llesiant. Mae hyn yn rhoi'r sefyllfa unigryw i ni o gynnal golwg hofrennydd o'r hyn sy'n digwydd ledled Cymru ac yn ein galluogi i feithrin cysylltiadau a rhannu arfer da.

Cam 1 - Aseidiadau llesiant (adran 38 o'r Ddeddf)

- Cyhoeddodd BGCau eu hail aseidiadau llesiant erbyn mis Mai 2022.
- Ym mis Mawrth 2021, anfonwyd llythyr ar y cyd at bob BGC wedi'i lofnodi gan y Comisiynydd a Gweinidog Cymru, yn nodi'r hyn yr oeddem yn disgwyl ei weld yn yr aseidiadau.
- Fe wnaethom ganolbwyntio ar ddatblygu perthynas 'adeiladol a chyson' gyda BGCau, fel yr argymhellwyd gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, a thrwy gynnwys BGCau yn ein cynllun i'w cefnogi, fe wnaethom addasu ein dull gweithredu i fod yn fwyaf defnyddiol
- Fe wnaethom ddarparu cyngor manwl i BGCau ar aseidiadau llesiant drafft rhwng Rhagfyr 2021 ac Ebrill 2022. Roedd hyn yn cynnwys cyfarfodydd rheolaidd a llythyrau unigol a anfonwyd at bob BGC yn canolbwyntio ar yr hyn oedd yn dda a meysydd y gellid eu datblygu ymhellach.
- Buom yn gweithio'n agos gyda phartneriaid allweddol, gan gyfrannu a dylanwadu ar y cymorth a ddarperir i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, megis gweithdai a ddarparwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru a Chanolfan Polisi Cyhoeddus Cymru ar y themâu mwyaf cyffredin a heriol sy'n effeithio ar llesiant yng Nghymru.
- Ym mis Mehefn 2022, fe wnaethom gyhoeddi adroddiad trosfwaol yn asesu polisi, prosesau, arfer da, heriau cyfredol a chymhariaeth rhwng aseidiadau 2017 a 2022.

- Cafodd y dull hwn dderbyniad da gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

[Llesiant yng Nghymru: yr hyn a ddarganfyddais wrth ymateb i aseidiadau drafft Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus o lesiant yn 2022](#)

Cam 2 - Cynlluniau llesiant: cyfnod cyngor statudol gyda'r Comisiynydd (adran 42 o'r Ddeddf)

- Yn 2022, sbardunodd pob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yr uchafswm cyfnod cyngor statudol o 14 wythnos ar sut i gymryd camau i gyflawni'r amcanion llesiant lleol drafft (rhwng Mehefn a Rhagfyr 2022).
- Mabwysiadwyd dull iteratid gennym, gan weithio gyda'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a chwrrd â hwy drwy gydol y cyfnod cynghori.
- Ilyhoeddi cyngor ar ddiwedd y 14 wythnos, yn crynhoi'r trafodaethau a'r pynciau a archwiliwyd, gyda ffocws cryf ar y pum ffordd o weithio, ond hefyd ar bynciau a themâu.

- Ymagwedd yn cael derbyniad da gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, e.e. "Rydym wedi ei chael yn broses fwy adeiladol y tro hwn ac yn teimlo bod y dull a fabwysiadwyd wedi datblygu perthynas gryfach rhyngom ni a'ch tîm." Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Bro Morgannwg.

- Cydweithio parhaus gyda phartneriaid allweddol, gan ymgorffori negeseuon allweddol yn ein cyngor.

Cam 3 - Cynlluniau llesiant: ymgynghoriadau cyhoeddus (adran 43 o'r Ddeddf)

- Rhaid i bob BGC ymgynghori'n gyhoeddus ar eu cynlluniau llesiant drafft, am o leiaf 12 wythnos.
- Rhwng Ionawr a Mawrth 2023, fe wnaethom ddarparu ein cyngor statudol i BGCau ar eu hymgyngoriadau cyhoeddus, gan adeiladu ar y gwaith rydym wedi'i wneud gyda nhw hyd yma.
- Bydd cynlluniau llesiant terfynol yn cael eu cyhoeddi cyn diwedd Mai 2023.

Gan fod pob BGC yn wahanol, rydym wedi mabwysiadu ymagwedd bwrpasol, yn enwedig gyda chyflwyniad Arweinwyr Cyrff Cyhoeddus yn ystod y rownd hon o asesu a chynllunio. Mae hyn wedi sicrhau ein bod yn cynnal perthnasoedd adeiladol ac mae BGCau wedi croesawu'r dull hwn:

Yr hyn sy'n gadarnhaol yw'r perthnasoedd mwy diweddar gyda'r OFGC...a rhywbeth rydyn ni eisiau ei weld / parhau i symud ymlaen.

Rydym wedi croesawu'r berthynas gyda'r swyddfa y rownd hon o aseidiadau/cynlluniau, ac mae'r digwyddiadau wedi bod yn wych. Rydym yn awyddus i weld y rheini'n parhau wrth symud ymlaen.

Roeddem am ddiolch i chi eto am eich cymorth a'ch cefnogaeth wrth ddatblygu'r cynllun, rydym wedi ei chael yn broses fwy adeiladol y tro hwn. Rydym wedi gwerthfawrogi eich mewnbwn gyda'r asesiad a'r cynllun drafft sydd wedi elwa o'ch mewnwelediadau. Mewn ymateb i'ch adborth, gwnaethom nifer o ddiwygiadau.

BGC Bro Morgannwg

O ganlyniad, mae'r cynnydd yr ydym yn ei weld gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn cynnwys:

- Gwerthfawrogi pwysigrwydd cydweithio.
- Archwilio eu gwerth ychwanegol i gael eu targedu'n well.
- Gwell dealltwriaeth o'r Ddeddf.
- Integreiddio'r materion mawr (amgylchedd a manau gwyrdd, penderfyniadau iechyd ehangach a ffocws cryf ar drechu tlodi a'r argyfwng costau byw).
- Cydnabod lle mae angen gwneud gwelliannau.
- Peth cynnydd o ran cynnwys pobl.
- Defnyddio caffael fel lifer.
- Cymryd agwedd fwy ataliol.

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Wrecsam a Sir y Fflint yn dangos uchelgais gwirioneddol yn yr hyn y maent am ei gyflawni yn eu hardal, gan gofleiddio'r pum dull o weithio'n llawn. Maent wedi nodi'r hyn y maent yn ei weld fel 'hud y BGC' i ddefnyddio dull system gyfan, ymrwymiad i brofi syniadau, herio effeithiau, dadwneud rhwystrau a

galluogi cydgynhyrchu gyda'n cymunedau. Maent wedi rhannu myfyrdod gonest am eu cynllun llesiant cyntaf (2018) ac y byddant yn awr yn canolbwyntio ar nifer llai o gamau mesuradwy sy'n arwain at effaith fwy ar eu cymunedau. Fe wnaethon nhw hefyd dynnu sylw at sut roedd cyflymder cyflymach y gwaith yn ystod y pandemig yn dangos, lle mae newid systemau yn bosibl ac yn angenrheidiol, y gall y BGC fod yn gorff strategol i wneud i hyn ddigwydd.

Drwy sgwrsiau a gweithio ochr yn ochr â BGCau, rydym wedi nodi ar y cyd mai rhai meysydd y mae angen i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus eu gwella yw:

- Arweinyddiaeth
- Rhwystredigaethau ynghylch ariannu – RPB yn erbyn BGC yn bennaf
- Mesur effaith a llwyddiant
- Rôl diwylliant mewn llesiant
- Cyfrifoldeb byd-eang
- Meddwl hirdymor
- Yr iaith Gymraeg
- Cydraddoldeb ac amrywiaeth

Mae cydweithredu ag Is-adran Partneriaethau Strategol Llywodraeth Cymru yn hollbwysig i'r gwaith hwn gan ei fod yn helpu i sicrhau eglurder a chydlyniant yn ein negeseuon priodol. Rydym hefyd yn gweithio'n agos gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru, Comisiynydd y Gymraeg, Rhwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru (gan fod ganddynt gyllid ar hyn o bryd i ddarparu cymorth BGC), Cyfoeth Naturiol Cymru a Chanolfan Polisi Cyhoeddus Cymru. Rydym wedi cynghori BGCau ar faterion a nodwyd yn eu hasesiadau llesiant gan gynnwys tlodi, anghydraddoldeb iechyd, argyfyngau hinsawdd/natur a llesiant cymunedol. Mae cronni ein syniadau a'n hadnoddau ar y cyd yn hanfodol er mwyn darparu dull gweithredu cynhwysfawr a chydgyssylltiedig.

Wedi gweithio'n agos gydag Archwilydd Cyffredinol Cymru ar ein priod ddyletswyddau statudol

Rydym wedi gweithio'n agos gydag Archwilydd Cyffredinol Cymru ar feysydd o ddi-ddordeb ar y cyd wrth geisio lleihau dyblygu a chyflwyno dull cydgyssylltiedig a chyffredin o ymdrin â chyrrff cyhoeddus. Er enghraifft, rhannwyd gwybodaeth gennym yn ymwneud â chynnydd cyrrff cyhoeddus yng nghyd-destun yr egwyddor datblygu cynaliadwy ar feysydd megis datgarboneiddio, rheoli asedau a chynlluniau adfer COVID; cyfrannu at ddigwyddiadau'r Gyfnewidfa Arfer Da, megis "Ymateb i'r Argyfwng Hinsawdd yng Nghymru" a bu Archwilio Cymru yn rhan o'n Grŵp Llywio Adolygiad Adran 20 fel sylwedyddion ar sut mae Llywodraeth Cymru yn rhoi'r Ddeddf ar waith. Roedd hyn, yn benodol, yn darparu cydlyniant i archwiliad yr Archwilydd Cyffredinol i'r modd yr oedd Llywodraeth Cymru wedi pennu ei hamcanion llesiant. Rydym yn cyfarfod yn rheolaidd ag archwilyddwr i rannu gwybodaeth ac asesu cynnydd o ran sut mae cyrrff cyhoeddus yn gosod ac yn ceisio cyflawni eu hamcanion llesiant.

Pobl hynod sy'n gweithio mewn gwasanaethau cyhoeddus y mae fy nhîm a minnau wedi cael fy ysbrydoli ganddynt dros y saith mlynedd diwethaf ac sy'n ymddangos yn ein rhestr **Ysgogwyr Newid Cenedlaethau'r Dyfodol 100.**

Paul Matthews (Prif Swyddog Gweithredol) a Hazel Clatworthy, Cyngor Sir Fynwy
Mae Paul yn brif weithredwr ysbrydoledig a blaengar. Mae Hazel yn gyrru prosiectau llesiant amgylcheddol yn ei rôl polisi cynaliadwyedd a chyda Chydlynwyr Datblygu Cynaliadwy Cymru+.

Rae Baker a Fen Turner, Cyfoeth Naturiol Cymru

Mae Fen a Rae yn hyrwyddwyr brwd o'r Ddeddf ac yn helpu i ddod â'r Ddeddf yn fyw o safbwynt amgylcheddol.

Amanda Davies, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe

Datblygodd Amanda y Cynllun Rhyddhad Tlodi Gwelyau a gyflenwodd filoedd o welyau brys dros ben o'r pandemig Covid-19 i gartrefi lle'r oedd pobl yn profi tlodi gwelyau. Yn 2022, sefydlodd y fferm amaethyddol fwyaf a gefnogir gan y gymuned ar eiddo bwrdd iechyd yn Ysbyty Treforys, yn y DU.

Y Cyngorwyr Dan De'Ath a Caro Wild, arweinydd cabinet Cyngor Caerdydd

Mae Caro yn eiriolwr angerddol dros deithio llesol, gan arwain ymdrechion ein prifddinas i leihau'r defnydd o geir a chynnyddu cerdded a beicio. Mae wedi arwain y cyngor at rai penderfyniadau dewr ac ymrwymiedau uchelgeisiol i deithio cynaliadwy. Mae Dan, fel yr Aelod Cabinet dros Drafnidiaeth a Chynllunio Strategol (ac Arglwydd Faer Du cyntaf Caerdydd), wedi parhau â gwaith arloesol Caro a hefyd wedi hyrwyddo ymgysylltu mwy o bobl â democratiaeth.

Helen Goddard Adain Pennaeth Diwylliant, Llyfrgelloedd a Gwybodaeth, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Mae Helen yn ymroddedig i sicrhau bod lles diwylliannol yn cael ei adlewyrchu yn null a phenderfyniadau Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy. Mae hi wedi dangos pwysigrwydd dathlu treftadaeth a diwylliant wrth roi mesurau ar waith i leihau anghydraddoldebau rhanbarthol, gan gynnwys unigedd ac amddifadedd.

Pedr ap Llwyd Prif Weithredwr a Llyfrgellydd, Llyfrgell Genedlaethol Cymru

Fel Prif Weithredwr a Llyfrgellydd Llyfrgell Genedlaethol Cymru yn Aberystwyth, mae Pedr yn gredwr mawr mewn gwreiddio datblygu cynaliadwy wrth graidd gweithredoedd y llyfrgell. Mae Pedr yn parhau tuag at ei weledigaeth o 'Llyfrgell i Gymru a'r Byd', gan geisio ysbrydoli newid ystyrion wrth iddo wneud hynny.

Helen Lucocq, Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Helen oedd y person syriadau a'r grym y tu ôl i'r Awdurdod fabwysiadu'r model toesen fel ffordd o wneud penderfyniadau. Mae hi wedi datblygu'r dull y mae awdurdod y parc yn ei fabwysiadu ar gyfer ei Gynllun Datblygu Lleol, i greu 'cymdogaethau 20 munud' ac mae'n cynnwys cymunedau yn y gwaith o gynllunio eu lleoedd yn y dyfodol trwy becyn cymorth Shape my Beacons.

David Anderson Cyfarwyddwr Cyffredinol, Amgueddfa Cymru

Cyn iddo ymddeol yn 2023 fel Cyfarwyddwr Cyffredinol Amgueddfa Cymru. Roedd David yn ymroddedig i sicrhau bod llesiant diwylliannol wrth wraidd y broses o lunio polisiau. Bu'n arwain prosiectau arloesol gan gynnwys cynnwys pobl ifanc a chymunedau ym mhob agwedd ar Strategaeth 2030 yr Amgueddfa, a datblygu sgiliau a chreadigrwydd, un o'u hamcanion llesiant.

Richard Dooner, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Mae Richard wedi hyrwyddo'r rôl y gall caffael ei chwarae wrth gyflawni canlyniadau sy'n gwella llesiant ac mae wedi gweithio'n agos gydag aelodau o'r tîm ar fy Adolygiad Adran 20 o gaffael mewn cyrff cyhoeddus.

Mae llawer mwy o'r Ysgogwyr Newid eithriadol hyn wedi'u cydnabod yn ein rhestr a gyhoeddwyd yn 2023. Gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth yn ein pennod nesaf.

Cynghorau tref a chymuned

Mae'n rhaid i gynghorau tref a chymuned sydd â throsiant o fwy na £200,000 y flwyddyn am dair blynedd yn olynol, o dan [Ran 4](#) o'r Ddeddf, gymryd pob cam rhesymol tuag at gyflawni'r amcanion lleol sydd wedi'u cynnwys yn y cynllun llesiant lleol sy'n effeithiol yn eu cynllun llesiant. ardal. Yn ôl [Un Llais Cymru](#) – eu corff aelodaeth cenedlaethol – mae'r rhan hon o'r Ddeddf bellach yn berthnasol i dros 80 o gynghorau lleol, gan gynyddu o 50 mewn dim ond saith mlynedd.

Eleni buom mewn partneriaeth ag Un Lleisiau Cymru i archwilio arloesedd ar lawr gwlad. Canfuom fod llawer o waith da yn cael ei wneud ar faterion gan gynnwys newid yn yr hinsawdd, cydlyniant cymunedol a lleihau unigrwydd ac mae angen mwy o gymorth i ehangu hyn a rhannu dysgu.

Gellir dod o hyd i astudiaethau achos gan y cynghorau canlynol ar ein [gwefan](#):

- [Cyngor Cymuned Amroth a Llanusyllt](#)
- [Cyngor Tref Cas-gwent](#)
- [Cyngor Tref Cricieth](#)
- [Cyngor Cymuned Gwersyllt](#)
- [Magwyr gyda Chyngor Tref Gwndyl](#)
- [Cyngor Tref yr Wyddgrug](#)
- [Cyngor Tref Pen-bre a Thywyn](#)
- [Cyngor Cymuned Pennard](#)

“

Diolch eto am eich gwaith ar hyn. Fe wnaethon ni wneud llawer o ymdrech i gynllunio a gweithredu'r prosiectau hyn ac mae gwybod eu bod yn cael eu gwerthfawrogi'n lleol ac ymhellach i ffwrdd yn rhoi momentwm gwych i ni ar gyfer y prosiect nesaf!”

Cyngor Tref Cas-gwent

Rydyn ni bob amser yn llawn egni gan y straeon rydyn ni'n eu clywed a'r gwaith anhygoel rydyn ni'n ei weld. Mae rhagor o enghreifftiau o astudiaethau achos a gasglwyd gennym ar ein [gwefan](#).

Mae mwy i'w wneud o hyd.

Mae ein canfyddiadau o'n Hadolygiad Adran 20 2020 ac Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020 yn dal yn berthnasol:

Rydym yn dal i gredu bod y Llywodraeth yn parhau i fod â golwg rhy optimistaidd yn aml o'r hyn sydd ei angen i roi'r polisiau uchelgeisiol y maent yn eu datblygu ar waith. Gellir dweud bod polisi weithiau'n cael ei gyhoeddi heb gynllun wedi'i ddatblygu'n llawn ar gyfer cyllid digonol ar gyfer gweithredu, gan gynnwys gallu cyflawni, codi ymwybyddiaeth,

hyfforddiant a monitro cadarn. Mae cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn aml yn dweud wrthym fod disgwyliadau'n afrealistig, yn enwedig pan fo'r polisi newydd yn gofyn am newid diwylliannol a/neu pan fo diffyg cyfeiriad penodol at sut y dylai cyrff cyhoeddus integreiddio neu roi'r gorau i arfer presennol â gofynion newydd.

Rydym wedi gweld y 'bwlch' hwn yn uniongyrchol wrth weithredu WelTAG 17, Polisi Cynllunio Cymru 11, Fframwaith Cynllunio'r GIG, a'r Ddeddf Teithio Llesol. Mae hyn yn rhywbeth y bydd angen ei fonitro a byddwn yn parhau i dynnu sylw ato.

Pwrpas 3

Mudiad dros Newid sy'n Cynyddu

Mae'n hawdd iawn pwyntio at 'enillion mawr' y Ddeddf. Ond yr hyn rydyn ni'n meddwl sy'n fwy effeithiol ar gyfer trawsnewid diwylliannol yw'r pethau bach (sy'n bethau mawr iawn mewn gwirionedd). Rydym hefyd yn cydnabod na all ein swyddfa weithredu ar ei phen ei hun. Mae angen i ni ddefnyddio'r pum dull o weithio ac mae cydweithredu'n allweddol i'n helpu i geisio datrys yr heriau mawr sy'n wynebu ein cenedlaeth bresennol a chenedlaethau'r dyfodol.

Rydym yn sôn am y mudiad ar gyfer newid gwirioneddol o fewn ein cymunedau a'n busnes. Gall pob sgwrs mewn ysgol gynradd neu fanc bwyd, mewn gardd gymunedol neu fusnes, fod mor ystyrlon ag anerchiad i'r Cenedloedd Unedig neu brif araith mewn digwyddiad corfforaethol. Dyma'r sgysiau all wneud gwahaniaeth lleol, hau hadau ar gyfer y dyfodol, a gall hynny greu rhwydwaith o wreiddiau lles yn ein hunion bridd.

Mae'r eiliadau bach hyn yn adeiladu i ddod yn rym pwerus ar gyfer newid o'r craidd.

Cydnabod gwaith 100 o Ysgogwyr Newid Cenedlaethau'r Dyfodol

Yn ddiweddar boom yn helpu i adrodd straeon rhai o warcheidwaid cenedlaethau'r dyfodol sydd wedi herio ein hen ffordd o wneud pethau: athrawon, arweinwyr lleol, plant ysgol, busnesau, beirdd, meddygon ac actifyddion.

Lansiwyd ein rhestr [Ysgogwyr Newid Cenedlaethau'r Dyfodol 100](#) ar 24 Ionawr 2023 i gydnabod rhai o'r bobl sy'n helpu i greu Cymru sy'n iachach, yn fwy cyfartal, yn amgylcheddol wydn, yn gyfrifol yn fyd-eang, yn ffyniannus, gyda chymunedau cydlynol a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu yn dilyn y Ddeddf.

Dim ond ffraciwn yw hyn o'r cannoedd ar filoedd o bobl sy'n rhoi'r Ddeddf ar waith, gan greu newid a'n hysbrydoli.

Cynhaliwyd digwyddiad yng Nghanolfan Mileniwm Cymru a oedd yn cynnwys perfformiadau creadigol, sgysiau o 'lyfrgelloedd dynol', myfyrdodau gan Brif Weinidog Cymru a mwy. Daeth â 190 o bobl wyneb yn wyneb ynghyd â 100 arall ar-lein, i gysylltu a rhannu dysgu. Roedd y digwyddiad yn ddwyieithog, wedi'i ffridio'n fyw gyda chapsiynau byw.

Fe wnaethom annog y mynychwyr i ysgrifennu enw eu Hysgogwyr Newid eu hunain, y rhai sy'n eu hysbrydoli a'i hongian ar ein **Cadair Cenedlaethau'r Dyfodol** i barhau i dyfu'r rhwydwaith. Wedi'i greu fel symbol o leisiau nad ydynt yn bresennol ond pwy ddylai gael sedd wrth y bwrdd, roedd Cadair Cenedlaethau'r Dyfodol yn rhan o COP26 yn Glasgow a bydd yn cael ei symud i Swyddfa Cabinet Llywodraeth Cymru ym Mharc Cathays i atgoffa'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i gadw cenedlaethau'r dyfodol mewn golwg.

Yn lle argraffu tystysgrifau, boom yn gweithio gyda'r [Gymuned Garbon](#) yn Llanymddyfri i blannu 100 o goed – un ar gyfer pob Ysgogwr Newid – gyda thagiâu a pholion yn dwyn eu henw.

Ysgogwyr Newid, rydym yn diolch i chi. Rydym yn cymryd ysbrydoliaeth gennych chi, ac rydym yn gobeithio y byddwch yn cael eich ysbrydoli gan eraill ledled Cymru.

 [Mae Cymru llawn o Ysgogwyr Newid](#)

 [Wales is full of Changemakers](#)

Aelodau Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol a gafodd eu cydnabod fel un o'n Ysgogwyr Newid Cenedlaethau Dyfodol 100.

Daeth cyflwynwyr a chyflenwyr y digwyddiad o restr Ysgogwyr Newid Cenedlaethau'r Dyfodol 100:

Darparodd **Graeme Farrow**, Cyfarwyddwr Creadigol Canolfan Mileniwm Cymru y croeso a chyflwynodd gôr **Ysgol Gynradd Radnor**, a ganodd fersiynau anhygoel o Yma o Hyd ac We Need to Build a Better Future. Yn llywyddu'r diwrnod roedd fy Arweinydd Ysgogi Newid, Jacob Ellis a Graddedig o Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol, **Jia Wei Lee**.

Darparwyd yr arlwyo gan **Bigmoose a Boss and Brew Academy**.

I ddechrau'r prynhawn, perfformiodd **Taylor Edmonds**, ein Bardd Preswyl swyddfa 2021-22, Ymgodi o'r Gaeaf – cerdd anhygoel a greodd ar y cyd â grŵp Gweithredu Llifogydd Llanrwst gyda **Samatha Egelstaff** a berfformiwyd yn wreiddiol gan Ysgol Bro Gwydir, ysgol gynradd yn Llanrwst.

Cawsom hefyd gyflwyniad gan **Paul Gilhooley**, o Lywodraeth yr Alban ar sut y maent yn bwrw ymlaen â'u dulliau eu hunain o genedlaethau'r dyfodol a sut mae polisiau a deddfwriaeth sydd wedi'u hysbrydoli gan feddwl hirdymor yn tyfu ledled y byd.

Yn awyddus i gynnwys arweinwyr y dyfodol, roedd cyn-fyfyrwyr fy **Academi Arweinyddiaeth** yn wrandawyr allweddol am y diwrnod a chawsant wahoddiad i ymuno â thrafodaeth a gymedrolwyd gan **Bleddyn Harries** ar eu myfyrdodau ar gyfer y diwrnod ac wrth symud ymlaen.

Roeddem hefyd yn ddigon ffodus i gael araith gan **Mark Drakeford AS, Prif Weinidog Cymru** ar etifeddiaeth y Ddeddf a'i heffaith hyd yn hyn gan gynnwys sut mae penderfyniadau a wneir heddiw yn cael eu cymryd drwy lens y nodau llesiant a sut y byddant yn effeithio ein cenedlaethau dyfodol.

Natalie Hodgkinson, Boss and Brew Academy

Jia Wei Lee, Cyn-fyfyrwyr Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol

Taylor Edmonds, Bardd Preswyl Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol 2021-22

Indo Zwingina

Ysgol Gynradd Radnor

Wedi'n hysbrydoli gan gysyniad Llyfrgell Ddynamol Copenhagen sy'n cynnal sgwrsiau personol wedi'u cynllunio i herio rhagfarn a'r sefyllfa bresennol, fe wnaethom ofyn i amrywiaeth o Ysgogwyr Newid o wahanol sectorau, rhanbarthau a chefnidiroedd siarad am eu gwaith a'u profiadau mewn 10 'gweithdy llyfrgell ddynamol':

- **Amanda Davies**, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe
- **Dr Stacey Harries a Yasmina Hamdaoui**, Cynghrair Iechyd Gwyrdd Ysbyty Gwynedd
- **Dafydd Gruffydd**, Menter Môn
- **Indo Zwingina**, Prosiect newid hinsawdd cymunedol Trefforest
- **Natalie Hodgkinson**, Boss & Brew Academy
- **Louis Mertens a Judith Musker Turner**, Academi Arweinwyr Cenedlaethau'r Dyfodol
- **Marten Lewis**, Cyrchfan Parc Cenedlaethol Bluestone
- **Kat, Emily, Fidelia a Amber**, Cyd-grewyr The Democracy Box a hwyluswyd **Yvonne Murphy** o Omidaze Productions.
- **Ffion Mitchell**, Cymdeithas Cadwraeth Forol a chyn-fyfyrwyr Academi Arweinwyr Cenedlaethau'r Dyfodol (ar-lein)
- **Meleri Davies**, Partneriaeth Ogwen (ar-lein)

Adeiladu'r achos i fusnes alinio â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae busnes yn chwarae rhan hanfodol yn y newid i economi llesiant a chynaliadwy. Mae busnesau yn arloeswyr, yn gyflogwyr, yn gyflenwyr, yn brynwyr ac yn aelodau o'r gymuned. Ac mae ganddyn nhw'r potensial i fod yn un o'r actorion a'r eiriolwyr mwyaf effeithiol dros newid yng Nghymru.

Mae momentwm gwirioneddol yn tyfu o fewn y sector preifat i alinio'n wirfoddol ei weithredoedd a'i fuddsoddiadau â'r nodau llesiant, er enghraifft, y sector preifat eleni oedd yr ail sector mwyaf a ofynnodd am gymorth gan ein tîm.

Eleni rydym wedi:

- Datblygu dadansoddiad tirwedd o'r ffyrdd y mae busnesau yn cyfrannu at y Ddeddf, a ddatgelodd:
 - o Mae cwmnïau mawr yng Nghymru yn cymryd camau i gysoni eu strategaethau corfforaethol â'r nodau llesiant.
 - o Mae Rhwydweithiau Busnes yn cefnogi'r Ddeddf ond mae angen offer arnynt i ysgogi eu haelodau busnes, yn enwedig Busnesau Bach a Chanolig (BBaCh).
 - o Mae nifer o fentrau Llywodraeth Cymru i ysgogi busnes o amgylch y nodau llesiant yn cael effaith o ran cefnogi busnesau i weithredu i gefnogi'r nodau llesiant, ond mae cyfleoedd i gryfhau Contract Economaidd Llywodraeth Cymru, Banc Datblygu Cymru, Busnes Cymru a strategaethau economaidd eraill i ysgogi busnesau y tu ôl i'r Ddeddf. Er enghraifft, trwy sicrhau cysondeb yn y cyngor, cyllid a chymorth technegol a gynigir gan y rhaglenni hyn i fusnes.
- Mewn ymateb i gais gan fusnesau o bob maint, a rhwydweithiau busnes, am ragor o ganllawiau ar sut i gefnogi'r nodau llesiant, rydym wedi cynllunio arfau newydd ar gyfer busnesau ar y Ddeddf a gweithio gyda phartneriaid i hyrwyddo'r Ddeddf i fusnesau. Mae hyn yn cynnwys:
 - o Sefydlu partneriaeth gyda thîm SMART Innovation Llywodraeth Cymru ar ddatblygu ei Becyn Cymorth Diogelu'r Dyfodol ar gyfer Busnesau Bach a Chanolig (BBaChau).
 - o Comisiynu Cynnal Cymru - Sustain Wales i gynhyrchu offeryn i gefnogi cwmnïau mawr yng Nghymru i nodi ac adrodd sut y maent yn cefnogi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ar hyn o bryd, ac i nodi sut arall y gallant ei wneud. Mae deg cwmni mawr yng Nghymru wedi mynegi diddordeb mewn defnyddio'r offeryn – a gobeithiwn ei gyflwyno yn y glust ariannol nesaf.
- Parhau â'm partneriaeth strategol gyda Busnes yn y Gymuned Cymru (BiTC) i gefnogi eu haelodau i alinio eu gweithredoedd a'u buddsoddiadau ymhellach â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

- Wedi ymgysylltu â Chyddfederasiwn Diwydiant Prydain (CBI) Cymru, Ffederasiwn Busnesau Bach (FSB) Cymru a Chyngor Busnes Cymru i nodi sut y gallwn weithio gyda rhwydweithiau busnes i hyrwyddo'r Ddeddf – a chytunodd pob un ohonynt fod angen cynnull rheolaidd. rhwydweithiau busnes o amgylch Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i rannu a hyrwyddo arfer da.
- Ymhlith y gwaith hwn, mae canfyddiadau defnyddiol i gefnogi cyrff cyhoeddus, yn enwedig fy Adolygiad Adran 20 o'r modd y mae Llywodraeth Cymru yn rhoi'r Ddeddf ar waith.

Fel canlyniad:

- Rydym wedi cynyddu ymwybyddiaeth o'r rôl hollbwysig y gall busnes ei chwarae i gyflawni yn erbyn y Ddeddf yn y sector preifat.
- Annog busnesau i weithredu'n ymarferol trwy ddatblygu'r offer pwrpasol cyntaf ar gyfer busnes ar y nodau llesiant.
- Datblygu dadansoddiad i gefnogi Llywodraeth Cymru i ysgogi'r sector preifat ymhellach.

Arweinwyr busnes anghyffredin y mae fy nhîm a minnau wedi cael fy ysbrydoli ganddynt dros y saith mlynedd diwethaf ac sy'n ymddangos yn ein rhestr [Ysgogwyr Newid Cenedlaethau'r Dyfodol 100](#):

Sarah Bowles a Hywel Woolf, Clwstwr Diwydiannol De Cymru (SWIC)

Mae SWIC yn brosiect defnyddio her datgarboneiddio gyda phartneriaid o'r sectorau diwydiannol, ynni, y gyfraith, academiaidd, cyfleustodau cyhoeddus ac academiaidd, yn gweithio i leihau allyriadau ond heb aberthu'r swyddi sydd mor bwysig i'r ardal. Mae'r prosiect yn edrych ar gyflenwad hydrogen, defnydd dal a storio carbon a chludo CO₂, a fyddai'n creu diwydiant cwbl newydd i'r rhanbarth.

Sarah Dickens, Gohebydd Economeg, BBC Cymru

Yn newyddiadurwr hirsefydlog a phrofiadol gyda'r BBC, Sarah oedd y cyntaf i gael ei phenodi'n ohebydd Economeg. Mae hi wedi bod yn gohebu ar yr economi yng nghydestun yr argyfwng hinsawdd ac wedi bod yn rhan o dîm costau byw BBC Cymru.

Dafydd Gruffydd, Rheolwr Gyfarwyddwr, Menter Môn

Mae Dafydd wedi gweithio i Mentor Môn ers 25 mlynedd. Mae wedi gyrru prosiectau sy'n canolbwyntio ar ddiwylliant ac iaith, ffermio, ac yn fwy diweddar mae wedi bod yn rhan o'r tîm sydd wedi datblygu prosiect ynni'r llanw 'Morlais' sydd wedi'i leoli oddi ar arfordir Caergybi.

Julie-Ann Haines, Prif Swyddog Gweithredol, Cymdeithas Adeiladu'r Principality

Y fenyw gyntaf i arwain Cymdeithas Adeiladu Principality Cymru fel Prif Swyddog Gweithredol, mae Julie-Ann wedi ymrwmo'r Principality i gyflawni sero net ac i fod yn rhagflaenydd yn y sector preifat wrth adrodd yn erbyn nodau llesiant Cymru.

Marten Lewis, Cyfarwyddwr Cynaliadwyedd, Cyrchfan Parc Cenedlaethol Bluestone

Mae Marten wedi alinio Bluestone i nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae wedi arwain y gwaith o leihau allyriadau carbon cwmplas 1 a 2 o 90%, cynyddu lleihau gwastraff ac ailgylchu, a symud Bluestone i fodel gweithredu economi gylchol. Anogir cyflenwyr Bluestone i wella eu hymrwymadau eu hunain i'r Ddeddf. Mae wedi ennill nifer o wobrau a chydabyddiaeth yn Sir Benfro a thu hwnt.

Rob Poyer, Cyfarwyddwr, NappiCycle

Rob yw sylfaenydd NappiCycle, sy'n prosesu 800,000 o glytiau bob wythnos, gan ddargyfeirio 100% o'r gwastraff o'r rhain o safleoedd tirlenwi. Mae eu system drin

yn adennill cellwlos a phlastigau o wastraff cewynnau ac anymataliaeth y gellir eu troi'n gynhyrchion masnachol fel byrddau ffibr, paneli acwstig a hyd yn oed deunydd ailwynebu ffyrdd.

Edward Morgan, Rheolwr Hyfforddiant a Chyfrifoldeb Cymdeithasol Corfforaethol Grŵp, Bwydydd Castell Howell

Mae Edward wedi'i gyflogi gan Castell Howell ers 2001 ac mae'n arwain ar y cyfrifoldeb cymdeithasol corfforaethol am saith uned gweithgynhyrchu bwyd a chwe depo dosbarthu'r grŵp. Mae wedi helpu i sicrhau bod y cwmni'n cymryd ei ymrwymiad i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol o ddifrif, gan hyrwyddo cynhyrchwyr lleol, lleihau gwastraff a gweithio ar gynllun gweithredu sero net uchelgeisiol.

Marten Lewis Cyfarwyddwr Cynaliadwyedd, Cyrchfan Parc Cenedlaethol Bluestone

Rob Poyer, Cyfarwyddwr, NappiCycle

Cyflwyno ail garfan o'n Hacademi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol

Beth yw'r Academi?

Fe wnaethom greu Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol fel cynllun peilot yn 2019 i gefnogi pobl ifanc rhwng 18 a 30 oed, a fydd yn arweinwyr y dyfodol a chynnig cyfleoedd iddynt ddysgu a gwella eu sgiliau arwain yng Nghymru heddiw ac yn y dyfodol.

Fe wnaethom recriwtio set amrywiol o arweinwyr ifanc yn ail flwyddyn y peilot, eleni:

- Benyw (18); Gwryw (11); anneauaid (1); Gwell gennyf beidio â dweud (2).
- Siaradodd y cyfranogwyr gyfanswm o 13 o ieithoedd gwahanol, gan gynnwys 10 cyfranogwr a nododd eu bod yn siarad Cymraeg.
- Roedd amrywiaeth cefndiroedd y cyfranogwyr yn cynnwys unigolion a nododd eu bod yn Wyn Seisnig, Gwyn Cymreig, Gwyn Prydeinig; Du Affricanaidd; Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig; Bangladeshi; Ffilipinaidd; Sri Lankan Tamil; Tseiniaidd; Indiaidd; Pacistanaidd; gyda 28% o gyfranogwyr yn nodi eu bod yn Ddu neu o Leiafrifoedd Ethnig.
- Dywedodd 15 o gyfranogwyr nad oedd y naill na'r llall o'u rhieni wedi mynychu'r Brifysgol.
- Cafodd yr holl gyfranogwyr, ac eithrio'r rhai a fynychodd ysgol y tu allan i'r DU, eu haddysg mewn ysgolion a redir gan y wladwriaeth yn y DU neu ysgolion a ariennir gan y wladwriaeth.
- Nodwyd 10 fel LHDTQ+, gan gynnwys cynrychiolaeth o'r gymuned drawsrywiol.
- Nodwyd bod 3 yn berson anabl a 5 arall a nododd fod ganddynt anghenion ychwanegol neu fregusrwydd.
- Roedd cynrychiolaeth hefyd o'r rhai sy'n gadael gofal ac unigolion â chyfrifoldebau gofalu gan gynnwys cyfrifoldebau gofalu am blentyn neu blant ac oedolyn; cyfrifoldebau gofalu am blentyn neu blant; a chyfrifoldebau gofalu am oedolyn.

Rydym yn cael ein syfrdanu'n barhaus gan yr arloesedd a'r rhagolygon adfywiol a ddangosir gan gyfranogwyr Academi Arwain Cenedlaethau'r Dyfodol, ac rydym wedi cymryd ysbrydoliaeth o'u straeon.

Cwblhaodd 32 o gyfranogwyr y rhaglen eleni, gan raddio ym mis Mehefin 2022. Maent eisoes yn hyrwyddwyr cenedlaethau'r dyfodol – nid oes angen eu perswadio. Yr hyn y mae angen i ni ei wneud yw harneisio eu pŵer, eu lleisiau a'u caredigrwydd, gwranddo, a gweithredu ar yr hyn y maent yn ei ddweud wrthym.

Unwaith y bydd y cyfranogwyr yn graddio o'r academi byddant yn ymuno â'r Rhwydwaith Cyn-fyfywyr, lle mae ein tîm yn parhau i hwyluso cyfleoedd datblygu arweinyddiaeth a gwybodaeth am y Ddeddf i aelodau. Eleni gwahoddwyd ein rhwydwaith cyn-fyfywyr i ymuno â'r broses recriwtio ar gyfer Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol newydd Cymru.

Ein noddwyr oedd Arup, BBC, Capital Law, Costain, Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, Cyfoeth Naturiol Cymru, Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Trafnidiaeth Cymru, Prifysgol De Cymru, Canolfan Mileniwm Cymru a Llywodraeth Cymru. Buom hefyd mewn partneriaeth â'r Urdd, Cynghrair Hil Cymru ac Anabledd Cymru.

Datgelodd ein gwerthusiad o'r academi, a oedd yn cynnwys ein data monitro mewnol ein hunain a gwerthusiad annibynnol, effaith gref y rhaglen:

- **96%** yn hyderus yn eu gallu i egluro pwrpas a gweithrediadau Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i gydweithwyr a'u cymuned, gyda **76%** yn profi gwelliant yn eu gallu i wneud hyn.
- Dywed **96%** eu bod yn dda am ddechrau sgysiau gydag eraill o gefndiroedd gwahanol, gyda **72%** o'r garfan yn profi gwelliant yn eu gallu i ymarfer Cymru Fwy Cyfartal yn eu gwaith a **96%** yn teimlo eu bod yn deall eu braint eu hunain.
- **88%** yn hyderus wrth herio ffyrdd traddodiadol o weithio o fewn eu gweithle ac **80%** yn teimlo eu bod yn gallu herio penderfyniadau sydd eisoes wedi eu gwneud, **76%** yn gweld gwelliant yn y maes hwn.
- **96%** Dywed **96%** fod eu rhwydwaith bellach yn cynnwys pobl o ystod amrywiol o sectorau

a chefniroedd gwahanol, gyda **100%** o'r garfan yn dweud eu bod bellach yn teimlo bod Arweinyddiaeth "yn ymwneud â datblygu eraill".

- Dywedodd **100%** o reolwyr llinell fod cymryd rhan yn yr Academi wedi cefnogi arweinyddiaeth y cyfranogwr y maent yn rheolwr llinell arno, a byddent yn argymhell y rhaglen i eraill.
- Dywedodd **90%** o reolwyr llinell fod dealltwriaeth a/neu gymhwysiad eu tîm o'r Ddeddf wedi gwella, gyda rhai'n dweud bod gwelliant eisoes i'w weld ar lefel sefydliadol ehangach hefyd.
- Dywedodd noddwyr fod yr Academi yn darparu strwythur ar gyfer buddsoddi mewn talent ifanc a hyrwyddo amrywiaeth (elfen bwysig sy'n gysylltiedig â dealltwriaeth noddwyr o'r Ddeddf).
- Roedd noddwyr yn gwerthfawrogi'r dysgu parhaus gan gymheiriaid ar y Ddeddf a ddarperir i gyfranogwyr trwy rwydwaith y cyn-fyfywyr.
- Dangosodd noddwyr arfer da wrth godi proffil y Ddeddf yn fewnol. Roedd y camau'n cynnwys gwerthuso cynnydd y sefydliad, strategaeth a gweithgareddau allweddol yn erbyn y nodau llesiant i nodi cyflawniadau a bylchau.

Darparodd ein gwerthusiad hefyd rai gwersi allweddol ar sut i wella'r rhaglen ymhellach, er enghraifft trwy wella amlygrwydd y Gymraeg yn y rhaglen, gwella'r modiwl ynghylch datblygu cynlluniau gweithredu a chynnwys noddwyr ymhellach yn y rhaglen.

“

Mae'r Academi wedi bod yn gyfle gwych i gysylltu ag arweinwyr eraill y dyfodol ledled Cymru i ddysgu a hyrwyddo Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae gennym gyfle unigryw nid yn unig i feddwl am genedlaethau'r dyfodol ond hefyd i wneud gwahaniaeth gweithredol ac ymarferol nawr fel y gallwn adeiladu dyfodol gwell i bawb. Rwy'n gobeithio parhau i feithrin perthynas â'r cyfranogwyr eraill a dysgu mwy am fecanweithiau'r ddeddfwriaeth i'w chymhwyso o fewn gofodau rwy'n rhan ohonynt.”

Nirushan Sudarsan, 22

“

Mae Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol wedi bod yn brofiad anhygoel hyd yn hyn. Roedd cwrdd â phawb wyneb yn wyneb yn wych - y cyfle i gymryd ysbrydoliaeth gan eraill yn ystod cyfleoedd rhwydweithio a chreu partneriaethau newydd. Roeddwn i wrth fy modd yn clywed yr heriau gwirioneddol y mae sectorau eraill yn eu hwynebu. 'wedi dysgu cymaint am sut rydw i'n gweithio a fy steil arwain a fydd yn amhrisiadwy i mi wrth symud ymlaen.”

Sabiha Azad, 26

“

Mae'n gyffrous gweld talent, ymrwymiad ac angerdd Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol - rwy'n cael fy ysbrydoli gan y potensial i arweinwyr y dyfodol hyn sicrhau bod cyrff cyhoeddus, busnesau a sefydliadau'r sector gwirfoddol yng Nghymru yn gallu ein helpu ni i gyd i gyflawni nodau llesiant Cymru.

Andrew Goodall, Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru

”

Diolch yn fawr iawn i'n holl bartneriaid, heb eu cefnogaeth ddiwyro ni fyddai'r Academi yn bosibl. Diolch, diolch am eich cymorth i ddatblygu arweinwyr ifanc ar gyfer gwell yfory.

Yn 2023, byddwn yn cynllunio ar gyfer y drydedd garfan, ac yn ei chyflawni, a fydd yn cael ei lansio ym mis Medi 2023. Byddwn yn cryfhau pob agwedd ar Academi 3.0 gan gynnwys mentora gwrthdro, cynlluniau gweithredu, dwyieithrwydd a darparu model hybrid a chynhwysol.

Cyn-fyfyrrwyr yr Academi – tyfu teulu cenedlaethau'r dyfodol.

Mae 50 o bobl ifanc bellach wedi graddio o Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol. Ym mis Medi 2022, fe wnaethom lansio Rhwydwaith Cyn-fyfyrrwyr fel gofod iddynt wneud y canlynol:

- Parhau i gyfarfod a chydweithio gyda'n gilydd.
- Hyrwyddo'r Ddeddf yn eu sefydliadau, sectorau a chymunedau.
- Herio a chynghori cyrff cyhoeddus.
- Cyfrannu mewn digwyddiadau i gynrychioli Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru.

Hyd yn hyn, mae'r cyfleoedd yr ydym wedi'u hwyluso yn cynnwys:

- Datblygodd pump o'n cyn-fyfyrrwyr weithdy ar y Ddeddf ar gyfer arweinwyr ifanc ar draws y byd yn Uwchgynhadledd One Young yn 2022
- Gwahoddodd Llysgenhadaeth UDA yn y DU dri o'n cyn-fyfyrrwyr i'w taith astudio rhaglen arweinyddiaeth o amgylch UDA
- Cymryd rhan yn COP26 fel siaradwr
- Wedi'i gyflwyno ar y Ddeddf i fforwm rhanddeiliaid blynyddol Dŵr Cymru

Fel rhan o'n hymrwymiad parhaus i'w datblygiad, y flwyddyn nesaf, byddwn yn lansio pedwar cyfle bwrdd dan hyfforddiant ar gyfer y cyn-fyfyrrwyr. Bydd dau le hyfforddai ar gael ar ein Pwyllgor Archwilio, Risg a Sicrwydd (ARAC), a dau arall ar gyfer ein Panel Cynghori Statudol. Bydd y cyfleoedd hyn yn rhoi profiad bwrdd i bobl ifanc (gyda thâl) a hefyd yn helpu i sicrhau ein bod yn ymgorffori llais pobl ifanc yn ein penderfyniadau a'n llywodraethu.

Codi ymwybyddiaeth a hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Eleni gwelwyd cynnydd mewn gwaith cyfryngau, gyda nifer o fy adroddiadau yn gwneud penawdau rhyngwladol.

- Mae fy nhim wedi cael tua 100 o ddarnau o sylw yn y cyfryngau o Gymru, y DU a ledled y byd, ar draws podlediadau, print, teledu a radio. Amlygwyd y Ddeddf a gwaith y swyddfa mewn teitlau gan gynnwys podlediadau *Outrage and Optimism* and *Reasons to be Cheerful*, cylchgronau fel *Big Issue* a *New Scientist*, gyda sawl cyfweiliad ar raglenni dadansoddi gwleidyddol Cymru gan gynnwys *Politics Wales* a *Sharp End*.
- Rydym wedi hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn llwyddiannus drwy ymddangosiadau rheolaidd yn y cyfryngau drwy gydol y cyfnod adrodd, a oedd yn cynnwys themâu Llesiant Cymru i'r Byd a Mynediad i'r Ddeddf, erthyglau glanio ac erthyglau nodweddiadol ar Forbes Current Climate, Vox, Times Radio, a eiliadau teledu mawr gan gynnwys proffil y darlledwr cyhoeddus o'r Almaen ZDF o'r swyddfa ar gyfres deledu Plan B, sy'n archwilio dulliau blaengar o ddatrys problemau; a GALWAD, cynhyrchiad teledu dyfodolaidd wedi'i fframio o amgylch y Ddeddf.
- Fe wnaethom adeiladu ar ddiddordeb mawr yn y cyfryngau yn niwedd tymor Sophie Howe a dechrau rôl y comisiynydd newydd, Derek Walker.
- Rhannodd Sophie ei myfyrdodau olaf ar y rôl, trwy'r IWA, i Sunday Supplement *BBC Cymru*.
- Cyflwynwyd Derek Walker fel comisiynydd newydd mewn ymgyrch Dydd Gŵyl Dewi drwy'r cyfryngau a'r cyfryngau cymdeithasol, gan gynnwys fformat fideo newydd gan ddefnyddio *Instagram Reels*. Roedd hyn yn cynnwys sgwrs fideo gyda Derek a Sabiha Azad, o Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol ac fel rhan o 'Gwna'r Pethau Bychain' gan Wales.com.
- Ar ddiwrnod cyntaf un y comisiynydd, yn y [Western Telegraph](#), [South Wales Arugus](#), [Golwg](#), [UK Daily News](#) [South Wales Guardian](#) a [Business News Wales](#) ymdriniwyd â galwad gyntaf Derek drwy'r cyfryngau am 'newid brys a thrawsnewidiol' ac yna cyfweiliad byw ar ei ddiwrnod cyntaf, ar *ITV Wales, Wales at Six*.

- Yn ystod ei wythnos gyntaf, cynhaliodd y swyddfa ei Twitterspace gyntaf, a ddenodd 314 o wrandawyr byw a chyfwelwyd Derek gan radio Awstralia, ABC.
- Ar hyn o bryd rydym yn gweithio ar godi ymwybyddiaeth ac annog ymgysylltiad â cham nesaf deiliadaeth Derek, gan osod y blaenoriaethau ar gyfer ei gyfnod yn y prosiect trwy brosiect o'r enw Ffocws Ein Dyfodol.

Rydym wedi adeiladu ar y gwaith partneriaeth o amgylch pobl ifanc gydag Omidaze yn 2021 - 2022 trwy:

- Lansio cynhyrchion ychwanegol am Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, wedi'u creu ar y cyd gan bobl ifanc gan gynnwys tri fideo a chân.
- Dathlu cyd-grewyr y Democracy Box ar ein rhestr 100 Ysgogwyr Newid, ochr yn ochr â sylfaenydd Omidaze, Yvonne Murphy.
- Cynnwys y cyd-grewyr yn y digwyddiad 100 Ysgogwyr Newid a gynhaliwyd gennym ym mis Ionawr gan gynnwys fel perfformwyr, cyfweleion ac fel 'Llyfrau Dynol' yn y 'Llyfrgell Ddynol' fe wnaethom redeg ar y diwrnod i rannu straeon.
- Cyd-gynnal y Siop Siarad ym Merthyr, cyfrannu at hwyluso a chynnal gweithgareddau cynnwys hyd braich yn y siop gan gynnwys Cerdyn Post o'r Dyfodol.

 [Where Will We Be - OFGC & The Democracy Box - Saskia Pay & Blank Face](#)

 [The Talking Shop Cardiff & Newport 2022](#)

 [Our Future Wales - by Democracy Box young co-creator Amber Howells \(Poetry & Interpretive Dance\)](#)

Mae bron i 3,000 o bobl (2,830) yn tanysgrifio i'n [cylchlythyr misol](#). Eleni, rydym wedi cynnwys rhanddeiliaid yn y gwaith o gydgyhyrchu cynnwys sydd wedi cynyddu cyrhaeddiad ein cynulleidfia 135% gyda safbwyntiau'n cynyddu o 871 i 2,049. Rydym wedi arddangos gwaith:

- [Tir Natur](#)
- [The Carbon Community](#)
- [GALWAD](#)
- [Prosiect Caredigrwydd Llywodraeth Cymru](#)
- [Felindre a Chymorth Canser Ray of Light](#)
- [Cyngor Bro Morgannwg a'r Big Fresh Catering Company](#)
- [Clwb Blodau'r Haul Cyngor Caerdydd](#)
- [WCVA a Nesta](#)
- [Cymdeithas Hostel Ieuenticid](#)
- [Cynllun Gwelyau Dros Ben Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe](#)

 Fe wnes i gyfarfod â fy nghysylltiadau yn Rhondda Cynon Taf a daeth y cyfarfod i ben gyda chanmoliaeth i'n cylchlythyr diweddaraf.

Dywedon nhw y byddent yn teimlo'n hyderus yn rhannu hynny â chydweithwyr perthnasol i feithrin eu dealltwriaeth o sut i roi'r Ddeddf ar waith, yn enwedig cysylltu'r gwaith yn ôl â'r nodau llesiant.

Aelod o'r tîm i Hollie sy'n ysgrifennu ein cylchlythyr.

Gwrando ar bobl

Rydym wedi addo gwrando ar bawb a all gyfrannu at wireddu'r Ddeddf. Er nad oes gennym swyddogaeth gwaith achos, rydym yn ceisio grymuso grwpiau ac unigolion i ddefnyddio'r ddeddfwriaeth yn eu rhyngweithio â chyrff cyhoeddus. O'r materion y mae pobl yn ysgrifennu atom yn eu cylch, gallwn ganfod materion systemig sy'n effeithio ar fywydau pobl.

Yn 2022/23, derbynias 140 o lythyr. Y prif themâu oedd cwestiynau am y Ddeddf a'n gwaith; pryderon yn ymwneud â chynllunio defnydd tir (colli manau gwyrdd a natur); newid hinsawdd; trafniadaeth; a'r diffyg cyfleoedd ar gyfer cynnwys dinasyddion.

 Diolch am roi o'ch amser i ysgrifennu'r llythyr meddylgar ac addysgiadol hwn, mae'n cael ei werthfawrogi'n fawr. Byddaf yn chwilio am yr adnoddau a'r sefydliadau y cyfeiriwyd atynt, ac rwy'n siŵr y bydd o gymorth.

 Diolch yn fawr iawn am eich ymateb. Rwy'n gwerthfawrogi eich esboniadau o sut mae'r Ddeddf yn eistedd gyda chyrff cyhoeddus. Mae hefyd yn ddefnyddiol iawn ar gyfer fy ngwaith wrth symud ymlaen.

 Hoffwn ddiolch i chi am roi o'ch amser i ateb fy e-bost; roedd yn ateb llawn gwybodaeth ac yn gynhwysfawr. Byddaf yn dilyn eich awgrymiadau a'ch cyngor.

“Ni allaf ond dychmygu sut olwg fyddai ar y byd pe bai gan bob gwlad Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn ei le. Mae'n ymddangos fel ffordd mor amlwg a gwyach ymlaen

Mae angen i ni wrth gwrs ddyblygu'r rôl yma os ydyn ni am fod ag unrhyw obaith o ddyfodol diogel i'n plant ac roedden ni eisiau ceisio ymyrchu rhywsut dros greu'r un rôl yn San Steffan.”

Mae'r materion sy'n cael eu hamlygu gyda ni drwy lythyrau gan y cyhoedd yn cael eu bwydo i mewn i ddadansoddiad Ffocws Ein Dyfodol a bydd yn helpu i lywio ein hymagwedd at y dyfodol gan gynnwys y materion y dylem ganolbwyntio arnynt, lle gallwn ychwanegu gwerth a lle dylem fod yn dyrannu ein hadnoddau.

Rydym wedi parhau i feithrin cysylltiad cryf â'r sector gwirfoddol a chymunedol gan gynnwys:

- Sicrhau pan fydd sefydliadau'r sector gwirfoddol yn cysylltu â ni i ddweud wrthym am eu gwaith, i ofyn am gymorth i wreiddio'r Ddeddf neu i awgrymu ffyrdd o gydweithio â nhw, y gallwn ymateb yn rhagweithiol. Rydym yn gweithio mewn ffordd integredig fel ein bod yn gallu cysylltu cyfranogiad y sector gwirfoddol hwn â'n gwaith arall, er enghraifft nodi ffyrdd o gydweithio ar newid polisi ac yn ein gwaith yn cefnogi cyrff cyhoeddus.
- Cynnal dau fwrdd crwn gyda'r sector gwirfoddol yn unol â'n Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth sydd gennym gyda Chyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru. Mae'r rhain wedi parhau i gael eu mynychu'n dda a manau cydweithredol lle rydym yn cyd-gynhyrchu agenda ac yn nodi ffyrdd o gydweithio'n agosach.

- Mae ein haelodaeth ar Grŵp Arwain y Sector Gwirfoddol wedi ein galluogi i hyrwyddo'r pum ffordd o weithio ac mae hefyd wedi rhoi cyfle pellach i wrando a deall yr heriau a'r cyfleoedd y mae'r sector gwirfoddol yn eu hwynebu ar hyn o bryd..

Llysgennad balch dros Gymru yn y Byd

Mae Cymru yn feiddgar ac yn ddiymddiheuriad yn ymdrechu i fod yn Genedl sy'n Gyfrifol yn Fyd-eang a dyna pam mae rhan o'n gwaith yn arddangos Cymru i'r Byd ac yn gweithio gyda gwledydd eraill i ddysgu oddi wrthynt am heriau a chyfleoedd tebyg sy'n wynebu Cymru.

Drwy gytundeb penodol gyda Llywodraeth Cymru, rydym wedi gweithio gyda Gweinidogion Cymru a thîm Cysylltiadau Rhyngwladol Llywodraeth Cymru i godi proffil Cymru a'r Ddeddf, hyrwyddo datblygu cynaliadwy yn fyd-eang a sicrhau partneriaethau â rhanddeiliaid rhyngwladol.

Y llynedd, fe wnaethom lwyddo yn ein heiriolaeth i Ysgrifennydd Cyffredinol y Cenhedloedd Unedig i fabwysiadu ymagwedd cenedlaethau'r dyfodol gan gynnwys datganiad y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol, creu [Llysgennad arbennig y Cenhedloedd Unedig](#) ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol ac Uwchgynhadledd y Cenhedloedd Unedig ar gyfer y Dyfodol. Yn ogystal, rydym wedi gweithio gyda rhanddeiliaid mewn nifer o wledydd i gefnogi ymdrechion ar draws y byd i gael mwy o drefniadau llywodraethu cenedlaethau'r dyfodol.

Gan adeiladu ar hyn, yn 2022-2023 rydym wedi:

- Meithrin cysylltiadau rhyngwladol gyda rhanddeiliaid datblygu cynaliadwy yng ngwledydd blaenoriaeth Llywodraeth Cymru Canada, Iwerddon a'r Almaen.
- Gweithio gydag arweinwyr ifanc a sefydliadau ieuencid yng Nghymru, gan gynnwys ein Hacademi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol i arddangos agwedd Cymru at gynaliadwyedd a gweithredu er budd cenedlaethau'r dyfodol.
- Annog gwledydd eraill i fabwysiadu ymagwedd cenedlaethau'r dyfodol – drwy'r Network of Institutions for Future Generations (NIFG) – ac rydym wedi gweithio gyda rhanddeiliaid, gweinidogion a seneddwr yn y DU, yr Alban ac Iwerddon ar gymhwyso gwrs y Ddeddf.

Jacob Ellis, Arweinydd Ysgogwr Newid: Materion Cyhoeddus a Rhyngwladol

Moment of levity on [@weallscotland](#) stage before Wales' [@Arpana_Lili](#) asks why all 4 UK nations have world's worst records on [#biodiversity](#) decline and what are we going to do about it. Bravo. (WG will be attending [#COP15](#) and looking to announce new 2030 targets)

2:10 PM · Nov 23, 2022 · Twitter Web App

Our [@futuregencymru](#) academy folks [@Arpana_Lili](#) [@lby_Osman2001](#) meet [@patrickharvie](#) to discuss Scottish Govt plans for legislating for well-being of future generations. Will be fascinating to see how Scotland do it, currently exploring a commission. We've offered any help we can!

“Mae ein gweledigaeth ar gyfer Llysgennad Arbennig CU ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol wedi'i hysbrydoli gan y cynnydd sy'n cael ei wneud mewn rhai gwledydd, gan gynnwys Cymru, sy'n dangos ei bod hi'n bosibl deddfu a gweithredu i roi buddiannau cenedlaethau'r dyfodol wrth galon y llywodraeth.”

Jayathma Wickramanayake, Llysgennad Ysgrifennydd Cyffredinol y Cenhedloedd Unedig ar Ieuencid

O ganlyniad:

- Mae cynigion deddfwriaethol ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol, yn seiliedig ar y Ddeddf yng Nghymru, wedi'u cynhyrchu yn seneddau'r DU, yr Alban ac Iwerddon.
- Rydym wedi cynyddu aelodaeth NIFG i gynrychiolwyr o 10 gwlad
- Mae cysyniad cenedlaethau'r dyfodol wedi parhau i ddatblygu mewn gwledydd eraill.
- Mae cyrff cyhoeddus yn dysgu ac yn mabwysiadu arfer da byd-eang (gwybodaeth a rennir)

- Mae arweinyddiaeth ieuencid yn hyrwyddo agenda cenedlaethau'r dyfodol gartref a thramor.
- Mae'r Cenhedloedd Unedig yn parhau i amlygu Cymru fel esiampl fyd-eang flaenllaw.

Y flwyddyn nesaf byddwn yn hwyluso cyfnewidiadau dysgu rhwng cyrff cyhoeddus Cymru â rhanddeiliaid byd-eang ac mewn digwyddiad cyfnewid polisi llesiant yn y DU. Byddwn yn parhau i hyrwyddo llywodraethu cenedlaethau'r dyfodol i fforymau amlochrog byd-eang, gan gynnwys Network of Institutions for Future Generations (NIFG), COP28, rhanddeiliaid y Cenhedloedd Unedig. A byddwn yn cyngori swyddfeydd rhyngwladol Llywodraeth Cymru ar hyrwyddo'r Ddeddf i Wlad y Basg, Catalwnia, Iwerddon, Fflandrys a Ffrainc.

- Canada, Medi 2022.** Rhannodd cymunedau'r Cenhedloedd Cyntaf o British Columbia eu hymagwedd at lesiant gyda Chymru. Roedd Egwyddor y Seithfed Genhedlaeth yn arbennig o ysbrydoledig, sy'n dweud y dylai'r penderfyniadau a wnawn heddiw arwain at fyd cynaliadwy saith cenhedlaeth i'r dyfodol.
- Iwerddon, Hydref 2022.** Fe wnaethom gyfrannu at [Wyl Furthr](#) yn Nulyn a chyfarfod â Gweinidogion Llywodraeth Iwerddon Simon Coveney (Gweinidog dros Faterion Tramor a'r Gweinidog Amddiffyn) ac Eamon Ryan (Gweinidog dros Drafnidiaeth, Hinsawdd, Amgylchedd a Chyfathrebu) i drafod sut y gallent ddeddfu i diogelu buddiannau cenedlaethau'r dyfodol yn eu gwlad eu hunain.

- Yr Almaen, Mawrth 2022.** Mae cysylltiadau dinesig a llywodraeth wedi bod rhwng Cymru a Baden-Württemberg ers degawdau. Ym mis Mawrth 2022, ymwelon ni â Stuttgart, sydd wedi'i gefeillio â Chaerdydd, i hyrwyddo Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Cawsom gyfarfod â'r Maer Materion Cymdeithasol ac Integreiddio, Dr Alexandra Sussman; Ysgrifennydd Gwladol Baden-Württemberg Dr Florian Stegmann; a Chyngor Ieuencid Stuttgart. Ymwelodd Dr Stegmann â Chymru ym mis Mai 2022 i barhau â sgysiau a darganfod mwy am sut y gall gweinidogaeth Baden-Württemberg fabwysiadu dull cenedlaethau'r dyfodol.

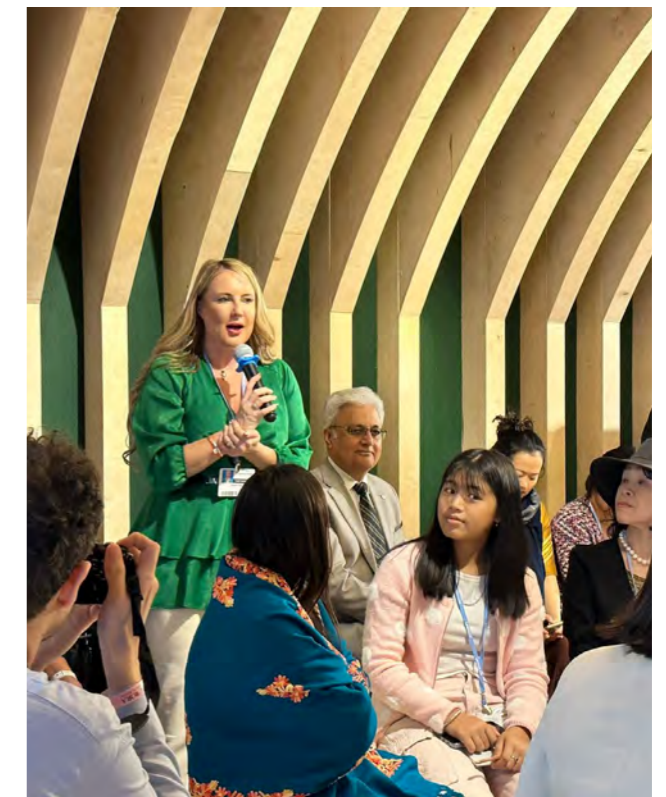
- COP27 Yr Aifft, Tachwedd 2022.** Wrth gynrychioli Cymru, bu inni dynnu sylw at y ffordd yr ydym yn gwneud pethau'n wahanol o ganlyniad i'r Ddeddf. Mater a oedd yn flaenllaw ym meddyliau llawer o bobl oedd cyfiawnder hinsawdd. Mae newid yn yr hinsawdd eisoes yn effeithio ar y rhai mwyaf agored i niwed, ac yn hollbwysig, y rhai sydd wedi cyfrannu leiaf ato. Er enghraifft, yn Nwyrain Affrica, amcangyfrifir bod 17 miliwn o bobl yn wynebu ansicrwydd bwyd oherwydd sychder.

“Cael eich ysbrydoli gan y stori hynod ddiddorol hon am sut y gwnaeth Cymru yn gyfraith y rhwymedigaeth i wlad fynd ar drywydd datblygu cynaliadwy ar ran cenedlaethau'r dyfodol.”

**Gro Harlem Brundtland,
Cyn Brif Weinidog Norwy a
chyn Gyfarwyddwr Cyffredinol
Sefydliad Iechyd y Byd.**

“Mae'r holl gysyniad o arweinwyr y dyfodol ac yn wir deddfu i sicrhau llesiant cenedlaethau'r dyfodol yn rhywbeth yr hoffwn ei drosglwyddo'n uniongyrchol ar draws Môr Iwerddon.”

**Simon Coveney,
Gweinidog Tramor Iwerddon**

Pwrpas 4 Byw'r Bregeth

Dros y saith mlynedd diwethaf, rydym wedi sefydlu sylfaen gadarn ar gyfer polisiau blaengar a chefnogi llesiant staff mewn amgylchedd cyflym i gerdded y Ddeddf a cheisio arwain drwy esiampl.

Mae adleoli fy swyddfa i [Tramshed Tech](#) yn 2021 wedi rhoi cyfle i ni adolygu ac ailfywiogi polisiau mewnol i sicrhau eu bod yn adlewyrchu arferion cyfredol, nad ydynt yn cynnwys gwybodaeth sydd wedi dyddio ac yn gwneud y mwyaf o fy nghyfraniad fy hun i'r nodau llesiant.

Bod y newid yr ydym am ei weld mewn erail

Yn 2022-23, rydym wedi:

- Ymrwmo i Dim Hiliaeth Cymru a pharhau i ymgorffori amrywiaeth hiliol yn ein gwaith, ein hymarfer a'n diwylliant. Wedi cyhoeddi [Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliol](#) ein hunain.
- Parhau i ddefnyddio mesurau gweithredu cadarnhaol ar gyfer grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol megis cyflwyno cynllun gwarantu cyfwelliad ar gyfer ymgeiswyr o leiafrifoedd ethnig sy'n bodloni'r meini prawf hanfodol, rhedeg recriwtio wedi'i dargedu a gwell amrywiaeth o fewn ein paneli dethol. Datblygu fframwaith 'Recriwtio Talent Gwych' i wella ymhellach ein hymagwedd at degwch, amrywiaeth a chynhwysiant.
- Cynyddu amrywiaeth ein gweithlu, o 24% i 30%, gan gyflogi 17% o gydweithwyr o gefndiroedd Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig. Mae cyfanswm o 17 o ieithoedd yn cael eu siarad gan fy nhîm ac mae dau aelod o'r tîm yn y broses o ddysgu iaith newydd, gan gynnwys iaith Arwyddion Prydain.
- Buddsoddi yn natblygiad ein tîm trwy ddarparu hyfforddiant personol yn y cyfryngau ac uwchsgilio ariannol Swyddogion Cyfrifo ar gyfer y rhai mewn swyddi arweinyddiaeth.
- Cryfhau fy mherthynas ag ystod eang o sefydliadau trydydd sector a chymunedol, grwpiau nas clywir yn aml, busnesau a rhanddeiliaid rhyngwladol.
- Cydweithio ag Omidaze Productions, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Llenyddiaeth Cymru, Celfyddydau Rhyngwladol Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Sefydliad y Cenhedloedd Unedig, Prifysgol Caerdydd, Eisteddfod Genedlaethol Cymru ac Ynys Blastig i enwi dim ond rhai! Mae'r partneriaethau hyn yn ein galluogi i ymhelaethu ar ein cydamcanion, cyfleu'r materion sy'n wynebu cenedlaethau'r dyfodol, a gwerthfawrogi arbenigedd a sgiliau allanol. Rwy'n ddiolchgar am y gefnogaeth a'r bartneriaeth gan sefydliadau ledled Cymru a thu hwnt.
- Dewis parhau i wreiddio wythnos waith fyrrach yn ein diwylliant, gan adolygu canlyniadau ein peilot yn ystod COVID-19. Rydym wedi cynnal arolygon tîm 'petite pulse' ac wedi annog deialog gyson, barhaus trwy drafodaeth 1:1 Cyfaill Llonni (Cheerleader) i wella ein patrymau gwaith. Bellach mae gennym ddyhead wythnos waith safonol o 30 awr ac rydym yn hysbysebu'r model hwn wrth recriwtio ar gyfer swyddi gwag newydd. Roeddem hefyd yn falch o ymddangos ym Mhwyllgor Deisebau'r Senedd i hyrwyddo cyflwyno cynllun peilot 4 diwrnod yr wythnos yn y sector cyhoeddus yng Nghymru.
- Trwy symud i lawr o faint gyda symud swyddfa i Tramshed Tech yn 2021, rydym wedi lleihau ein hól troed carbon gan ddefnyddio gofod llai a llai o ddefnydd o ynni. Rydym wedi dechrau archwilio lwfansau carbon personol a manteision hinsawdd cadarnhaol a byddwn yn parhau i ystyried opsiynau yn unol â'n hymrwymadau datgarboneiddio. Rydym hefyd yn y broses o ddatblygu ffyrdd newydd o fesur ein hól troed ein hunain a chyflwyno rhaglen o addysg uwch mewn llythrennedd carbon i'r tîm. Rydym yn bwriadu manteisio i'r eithaf ar y gwaith hwn trwy ddefnyddio ein sgiliau a'n profiad newydd i lunio ein cyngor a'n harweiniad i gyrrff cyhoeddus.
- Alinio gwaelod ein graddfeydd cyflog ag isafswm Llywodraeth Cymru, yn dilyn 'ymarfer alinio' cydraddoldeb cyflog sy'n ofynnol gennym gan Lywodraeth Cymru.
- Yn y broses o ddatblygu canllawiau cyflog teg tryloyw ac wedi ymrwmo i interniaethau â thâl llawn. Eleni, fe wnaethom gynnal [pum interniaeth](#) â thâl a gweithio mewn partneriaeth â Cowshed PR i greu lleoliad cyfathrebu â thâl i'r rhai sy'n wynebu rhwystrau sylweddol i waith. Teitl y cyfle hwn oedd 'Dy Intern-daith Di' ac roeddem yn falch iawn o ddarparu profiad ystyrlon o safon i un unigolyn.

**DIM ZERO
HILIAETH RACISM
CYMRU WALES**

- Parhau i ddatblygu ein model Cyfaill Llonni – sef ein fframwaith perfformiad ac atebolrwydd a chyflwyno Cwpan Calon – cydnabyddiaeth wythnosol rhwng cymheiriaid.
- Ennill statws 'canmoliaeth uchel' yng Ngwobrau Rhagoriaeth AD ar gyfer Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol.
- Llofnodi'r Compact Swyddi Cymunedol. Mae cyflogwyr sy'n llofnodi yn cytuno i dalu Cyflog Byw, yn mynd i'r afael â thangynrychiolaeth o'r gymuned leol yn eu gweithlu, yn cynnal eu recriwtio mewn ffordd sy'n dileu rhagfarn ac yn darparu sicrwydd swydd a datblygiad.

- Cynnal cyfres o adolygiadau mewnol o'n rhaglenni gwaith gan ddefnyddio meddwl, rhagweld a dysgu'r Dyfodol.
- Adolygu a chryfhau fy mholisi caffael i'w gysoni â'r cyngor sy'n cael ei ddatblygu gennyf i gyrff cyhoeddus a'm hadolygiad o arferion caffael.
- Ailwampiais fy nghofrestr risg i'w gwneud yn fwy hygyrch a chynhwysfawr, wedi'i halinio ag arfer gorau. Creais dempled crynodeb newydd sydd wedi cael ei ganmol gan fy ARAC ac archwilwyr.
- Adrodd yn erbyn ein dyletswyddau bioamrywiaeth ac anfon ein hadroddiad i Lywodraeth Cymru ar ddiwedd 2022 yn ôl y gofyn.

Rydym wedi cwblhau'r Siarter Teithio Llesol

We've completed the Healthy Travel Charter

Rydym wedi gweithio'n galed i greu a chynnal diwylliant gweithle lle mae llesiant ein tîm yn flaenoriaeth. Mae llesiant yn ei ystyr ehangaf yn ymwneud â chreu'r amodau cywir i ni ffynnu. Rydym wedi datblygu diwylliant sy'n anelu at gefnogi'r canlynol:

- Cydbwysedd iach rhwng bywyd a gwaith
- Datblygiad proffesiynol parhaus
- Annog cyfraniad at nodau a defnydd y pum dull o weithio yn ein bywyd gwaith a phersonol
- Amser i wneud pethau sy'n bwysig i'n tîm, y tu allan i'r swyddfa a bod yn hyderus gan wybod ei bod yn iawn diffodd.
- Cysylltiad â'n cydweithwyr, gan wybod bod ein hangen i gael amser gydag eraill ac amser yn unig yn cael ei barchu.
- Man lle rydym yn teimlo'n ddiogel i ddangos ein gwendidau a chael ein parchu.

Mae ein harferion llesiant yn cynnwys:

- [Iechyd a llesiant](#) – a gyflwynwyd gan **Christian Servini**. Rydym yn annog ein tîm i fwynhau manteision byd natur a mynd allan i'r awyr agored mor aml ag y gallant. Rydym yn aml yn cynnal cyfarfodydd tîm awyr agored a 'Gweithredu yn ogystal â thrafod' ar gyfer trafodaethau un i un a thrafodaethau ar y cyd.
- [Diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu](#) – a gyflwynwyd gan **Colleen Cluett**. Mae llawer o'n tîm naill ai'n siaradwyr Cymraeg rhugl neu, ymhell ar eu ffordd i gyflawni hyn. Cynhelir 'Clwb Cymraeg' a arweinir gan weithwyr bob yn ail fis er mwyn i gydweithwyr ymarfer eu sgiliau iaith, gan sgwrsio a chyflwyno trwy gyfrwng y Gymraeg yn unig.
- [Gwario'n ddoeth yn unol â'r nodau llesiant](#) – a gyflwynwyd gan **Jacob Ellis a Chloe Smith** o'n partner elusennol Bigmoose. Mae ein swyddfa yn cefnogi ystod eang o fusnesau lleol sy'n cadw arian i gylchreded yn yr economi leol, yn cefnogi llesiant cymunedol ac yn helpu i leihau effeithiau amgylcheddol. Mae gweithio gyda mentrau cymdeithasol a busnesau sydd â chenhadaeth gymdeithasol gref wedi helpu ein Swyddfa i gynyddu ei heffaith hyd yn oed ymhellach. Mae gennym berthynas hirsefydlog gyda Bigmoose, elusen a menter gymdeithasol ddi-elw sy'n cefnogi pobl sydd wedi profi digartrefedd a phroblemau iechyd meddwl, gan ddefnyddio eu caffi fel lleoliad cyfarfod, prynu eu cynnyrch a chymryd rhan yn eu digwyddiadau elusennol.
- [Trafnidiaeth gynaliadwy a gweithredol](#) – a gyflwynwyd gan **Marie Brousseau Navarro a Heledd Morgan**. Anogir ein Tîm i ddefnyddio'r dull mwyaf cost effeithiol a charbon isel o deithio, llely a lletygarwch. Rydym hefyd wedi llofnodi siarter Teithio Iach Cymru sy'n cynnwys cyfres o gamau gweithredu y mae sefydliadau'n ymrwymo'n gyhoeddus iddynt, i ddangos eu hymrwymiad i gefnogi cerdded, beicio, trafnidiaeth gyhoeddus, a defnyddio cerbydau allyriadau isel iawn.

■ [Gweithio hyblyg a cydbwysedd iach rhwng bywyd a gwaith](#) – a gyflwynwyd gan **Najma Hashi a Sam Guy**. Er mwyn ein helpu i fyw i fyw at ein gwerth o 'garu gwaith, cael bywyd!', mae ein fframwaith Gweithio Unrhyw Le Unrhyw Amser yn ein galluogi i gael dewis a hyblygrwydd yn y canol. Rydym wedi mabwysiadu'r Wythnos Waith Fyr yn gynnar ac wedi gweithredu'r hyn sy'n cyfateb i waith 4 diwrnod yr wythnos ers y pandemig COVID heb golli unrhyw gyflog. Mae'r ffordd drawsnewidiol hon o weithio wedi gweld cynnydd yn llesiant ein tîm ond mae hefyd wedi ein helpu i recriwtio a chadw pobl/talent anhygoel.

■ [Cefnogi dioddefwyr cam-drin domestig](#) – a gyflwynwyd gan **Sophie Howe a Wanjiku Ngotho-Mbugua o BAWSO**. Rydym yn cynnig absenoldeb cam-drin domestig â thâl i weithwyr (pum diwrnod â thâl y flwyddyn ar gyfer argyfyngau domestig brys; mae hyn yn codi i 10 os oes angen i'r gweithiwr adael cartref neu gael mynediad i loches). Gall gweithwyr hefyd wneud cais am grant arian parod o hyd at £500, blaenswm cyflog neu fenthyciad o hyd at £5,000 i helpu i dalu am unrhyw beth o gostau adleoli gan gynnwys rhent neu flaendal ar gartref, i gyflenwadau hanfodol. Gwiriwyd y polisi gyda Bawso; sefydliad sy'n cefnogi cymunedau Du ac Asiaidd Lleiafrifoedd Ethnig sy'n ddiodeffwyr cam-drin a chamfanteisio.

Ein Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg (ARAC) a Phanel Cyngori statudol

Dros y saith mlynedd diwethaf, mae ein gwaith wedi cael ei gefnogi gan [ddau banel allanol](#) i sicrhau llywodraethu da. Yn 2023, bydd pump o'n chwe aelod ARAC yn dod i ddiwedd eu tymor (gweler yr Adroddiad Atebolrwydd isod). Hoffem ddiolch iddynt am eu cyfraniad gwych dros y blynyddoedd. Byddwn yn recriwtio pum Aelod ARAC llawn newydd yn ystod haf 2023; a thri lle i hyfforddeion ARAC trwy Llwybrau a y Bwrdd a chyn-fyfyrrwyr Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol ein hunain. Bydd dau le arall dan hyfforddiant i'r cyn-fyfyrrwyr ymuno â'n Panel Cyngori statudol.

Yr hyn y byddwn yn ei wneud yn y 12 mis nesaf

2022/2023 oedd blwyddyn olaf Sophie Howe o dymor saith mlynedd fel Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol cyntaf Cymru. Wrth inni drosglwyddo o'r Comisiynydd cyntaf i un newydd, Derek Walker, rydym yn myfyrio ar yr hyn sydd wedi cael yr effaith fwyaf ac yn datblygu rhaglen waith newydd a fydd yn mynd â ni tuag at 2030 a thu hwnt.

Mae llawer i'w ddatlu yn yr hyn yr ydym wedi'i [gyflawni dros y saith mlynedd diwethaf](#), a llawer i'w werthfawrogi a pharhau yn y ffordd yr ydym yn gweithio fel tîm a chydag eraill.

Ym mlwyddyn gyntaf tymor y Comisiynydd newydd, byddwn yn canolbwyntio ar:

Beth	Sut
Sicrhau bod y Ddeddf yn cael ei rhoi ar waith yn effeithiol ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru a'i bod yn sylfaen i waith mewn cyrff cyhoeddus a byrddau gwasanaethau cyhoeddus.	Parhau i ddarparu gwasanaeth cyngor a chymorth o ansawdd uchel i gyrff cyhoeddus a darparu mwy o gymorth i sicrhau eu bod yn gweithredu eu hamcanion llesiant newydd.
Galluogi nifer cynyddol o arweinwyr a staff o fewn cyrff cyhoeddus i ddeall, hyrwyddo a gweithredu'r Ddeddf yn llwyddiannus.	Cyflwyno rhaglen newydd o gyfleoedd dysgu a datblygu i wella gwybodaeth, sgiliau a newid meddylfryd cyrff cyhoeddus am y Ddeddf.
Datblygu perthnasoedd cryf ac adeiladol rhwng tîm y Comisiynydd a chyrff cyhoeddus.	Cyhoeddi'r Matrics Aeddfedrwydd – offeryn a ddatblygwyd fel rhan o adolygiad Adran 20 (isod) ond a luniwyd i helpu pob sefydliad sydd â diddordeb mewn cymhwyso'r Ddeddf i asesu lle maent ar eu taith tuag at gynaliadwyedd. Rwy'n gobeithio y bydd yr offeryn hwn yn helpu i hunan-fyfyrio ar gynnydd ac yn darparu'r camau sydd eu hangen i roi'r Ddeddf ar waith.
	Gweithio gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru ar y dyfodol a meddwl hirdymor , i wella ein gallu ein hunain, cefnogi cyrff cyhoeddus, a dysgu o'r hyn y mae gwledydd eraill yn ei wneud.
	Paratoi'r cyrff cyhoeddus ychwanegol a fydd yn dod o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mis Ebrill 2024 fel eu bod yn gweithredu ar unwaith.
Cefnogi a chraffu ar y ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn rhoi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ar waith, gan sicrhau ei bod yn cymhwyso'r Ddeddf drwy gydol ei phrosesau llunio polisiâu a'i phrosesau.	Cwblhau ein Hadolygiad Adran 20 o sut mae Llywodraeth Cymru yn gweithredu Cynllun Gwella'r Ddeddf.
	Cyfrannu at faterion polisi byw, nodi atebion sy'n addas ar gyfer y dyfodol ac awgrymu meysydd i'w blaenoriaethu.

Mae cynulleidfaoedd newydd a phresennol (gan gynnwys busnesau, y sector gwirfoddol ac arweinwyr y dyfodol) yn cael eu hysbrydoli gan y Ddeddf ac yn cael eu cefnogi i weithredu.

Cyhoeddi **pecyn cymorth newydd i fusnesau** ar weithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol gan gydweithio â Busnes Cymru. Cryfhau ein hymgylltiad â chymuned fusnes Cymru.

Cyflwyno **Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol 3.0**, a fydd yn cael ei lansio ym mis Medi 2023, yn ogystal â rheoli'r rhwydwaith cyn-fyfyrwyr.

Ymgysylltu â'r bobl a'r sefydliadau ar y rhestr **Ysgogwyr Newid Cenedlaethau'r Dyfodol 100** i archwilio sut y gallwn barhau i weithio gyda nhw a hyrwyddo eu heffaith.

Ymgymryd â gwaith cyfryngau rhagweithiol i greu ymwybyddiaeth o'r Ddeddf ac i gynnwys pobl i wneud i newid cadarnhaol ddigwydd.

Mae cysyniad cenedlaethau'r dyfodol yn parhau i godi mewn gwledydd eraill. Mae cyrff cyhoeddus yn dysgu ac yn mabwysiadu arfer da byd-eang (gwybodaeth a rennir). Mae'r Cenedloedd Unedig yn tynnu sylw at Gymru fel esiampl fyd-eang flaenllaw.

Cyflawni cam nesaf ein **Cynllun Gweithredu Rhyngwladol 2023/24**.

Rhannu arferion byd-eang gyda chyrff cyhoeddus i'w cefnogi i weithredu'r Ddeddf a'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Parhau i weithredu yn ogystal â thrafod y Ddeddf – sef y newid yr ydym am ei weld mewn eraill. Rydym yn cael ein gweld fel cyflogwr a sefydliad enghreifftiol o fewn y sector cyhoeddus yng Nghymru.

Blaenoriaethu **amrywiaeth, cynhwysiant a gwrth-hiliaeth** – cynyddu ein gallu mewnol yn y maes hwn fel rhan o'n Cynllun Gweithredu Hil

Cynyddu'r defnydd o **gydgynhyrchu** fel agwedd yn ein gwaith.

Cynyddu defnydd o'r Gymraeg yn ein rhyngweithiadau yn fewnol ac yn allanol, gan gynnwys cefnogaeth ychwanegol i staff sydd eisiau dysgu Cymraeg.

Mesur ein hól troed carbon sefydliadol – datblygu eco-lythrennedd mewnol a chyd-gynhyrchu cynllun lleihau carbon, ynghyd ag archwilio ein hól troed carbon personol a sut y gallwn gydweithio i leihau'r rheini.

Cryfhau ein polisiâu adnoddau dynol a llywodraethu

Bod â rheolaethau a phrosesau cadarn ar waith i ddarparu **adroddiadau ariannol cryf a chadarn** – fel y gall Llywodraeth Cymru a'r cyhoedd ymddiried yn yr hyn yr ydym yn adrodd arno.

Mae ein cynllun strategol newydd yn mynd i'r afael â'r prif heriau sy'n wynebu cenedlaethau'r dyfodol ac mae'n canolbwyntio ar weithredu beiddgar ac ymarferol.

Cynnwys pobl i **gyd-gynhyrchu set o flaenoriaethau ar gyfer 2023 – 2030** a thu hwnt. Rydym yn galw'r ymarfer hwn yn **Ffocws Ein Dyfodol**.

Ffocws Ein Dyfodol

Rhwng mis Mawrth a mis Medi, bydd fy nhîm a minnau yn achub ar y cyfle i adnewyddu ein hymagwedd at yr hyn a wnawn a gosod meysydd ffocws newydd ar gyfer ein gwaith.

Rydym wedi bod yn defnyddio methodolegau'r dyfodol i wreiddio meddwl hirdymor i'r ffordd rydym yn dadansoddi'r data sydd gennym eisoes; a chynnwys pobl mewn nifer o ffyrdd i gasglu eu barn.

Bydd y gwaith hwn yn sefydlu blaenoriaethau ar gyfer ein tîm o ran meysydd ffocws, a sut rydym yn gweithio yn y dyfodol. Bydd yn ein helpu i wneud penderfyniadau ar y ffordd fwyaf effeithiol o ddyrannu ein hamser a'n hadnoddau i gael yr effaith fwyaf ar les cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Bydd hyn yn ddechrau proses barhaus o gyfranogiad yn arwain at Adroddiad nesaf Cenedlaethau'r Dyfodol (2025) a thu hwnt a bydd yn ein galluogi i rannu ein blaenoriaethau yn ddiweddarach eleni.

Where Will We Be

Telyneg a cherddoriaeth wreiddiol wedi'i chreu gan gyd-grewyr ifanc The Democracy Box, Saskia Pay a BlankFace ar gyfer Omidaze Productions mewn partneriaeth â Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru.

Where Will We Be? In 50 years? Will there be justice? Will there be peace?

Where Will We Be? In 50 years? Will there be justice? Will there be peace?

We need solutions, not excuses. You keep talking, but never moving. Why don't you open up your eyes and see?

We need solution, not confusion. You keep talking, never moving. Mr leader, you have the floor. So use it.

Where Will We Be? In 50 years? Will there be justice? Will there be peace?

Where will we be in 50 years from now?

Will we be thriving or burning down?

We need your action plan for change.

We need solutions, not excuses. You keep talking, but never moving. Why don't you open up your eyes and see?

We need solution, not confusion. We need an action plan for change.

Mr leader, you have the floor. So use it.

Or lose it.

Where Will We Be? In 50 years? Will there be justice? Will there be peace?

Where Will We Be? In 50 years? Will there be justice? Justice and peace?

[Where Will We Be - OFGC & The Democracy Box - Saskia Pay & Blank Face](#)

Effaith ac Etifeddiaeth 2016 - 2023

Nid oes amheuaeth nad yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a rôl unigryw Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol wedi cael effaith gadarnhaol wrth roi anghenion materion cenedlaethau'r dyfodol yn gadarn ar agenda Llywodraeth Cymru, cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. yn ogystal â'r cyfryngau a'r byd rhyngwladol; cyflawni ymrwymadau ariannol a pholisi gan y llywodraeth; newid polisi a phrosesu er gwell ledled Cymru; sy'n arwain at newid er gwell ar lawr gwlad y mae ein cymunedau'n ei brofi.

Cwricwlwm addas i'n plant yn y dyfodol, paneli solar yn arbed £1m y flwyddyn mewn biliau trydan i ysbty, adolygu prosiectau adeiladu ffyrdd a channoedd o bobl yn derbyn incwm sylfaenol – dyma rai o'r newidiadau y mae Cymru'n eu gwneud i wella llesiant nawr ac ar gyfer y dyfodol.

[Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'i heffaith hyd yn hyn...](#)

Mewn saith mlynedd fer, mae'r Ddeddf wedi mynnu atebion hirdymor i heriau mwyaf y wlad ac wedi gofyn i wasanaethau cyhoeddus gydweithio a chynnwys pobl mewn penderfyniadau. Yn un o'i chyflawniadau mwyaf, mae'r Ddeddf wedi helpu i newid y ffordd y mae Cymru'n mesur llwyddiant yn sylfaenol, gan werthuso cynnydd yn seiliedig ar lesiant, yn hytrach na CMC, gan ddiffinio 'Cymru lewyrchus' fel un sy'n cyflawni gwaith gweddus a chymdeithas carbon isel.

Mae'r Swyddfa wedi arwain ymryiadau proffil uchel yn ymwneud â thrafnidiaeth, cynllunio, diwygio addysg a newid yn yr hinsawdd, gan herio Llywodraeth Cymru a gwasanaethau cyhoeddus i ddangos sut y maent yn ystyried cenedlaethau'r dyfodol. **Fodd bynnag, nid ydym wedi bod yn gweithio ar y materion hyn ar ein pennau ein hunain; rydym yn rhan o fudiad llawer ehangach dros newid.**

Gan mai 2022-2023 oedd blwyddyn olaf tymor saith mlynedd Sophie Howe, mae'r adroddiad blynyddol hwn yn crynhoi rhywfaint o'r etifeddiaeth honno. Mae ein hymchwil ein hunain a gynhaliwyd yn ystod Haf 2022, yn datgelu y bu cynnydd penodol mewn **polisi iechyd, gwastraff, trafndiaeth ac addysg**; cyflawniadau a oedd yn ffocws i'n hymgyrch '[A vdych chi'n rhan o'r Ddeddf](#)' - a lanswyd ar Ddiwrnod Dyfodol y Byd UNESCO ym mis Rhagfyr 2022.

- Mae'r Ddeddf wedi helpu i greu strategaeth genedlaethol 10 mlynedd ar gyfer **gofal iechyd**, gan ganolbwyntio ar fesurau ataliol a gweledigaeth hirdymor o gadw pobl yn iach. Nid dim ond trin salwch ond cydnabod effeithiau ffactorau ehangach sy'n effeithio ar ein hiechyd fel tlodi, tai, cyflogaeth, yr amgylchedd ac addysg.

- Ar hyn o bryd mae GIG Cymru yn cyfrif am 2.6% o holl allyriadau nwyon tŷ gwydr Cymru ac mae ffocws bellach ar ddatgarboneiddio. Mae gan **Ysbyty Treforys yn Abertawe** fferm solar 4MW gyntaf y DU sy'n eiddo i'r ysbty a fydd yn cyflenwi rhywfaint o bŵer Treforys, gan dorri'r bil trydan £1m (neu £500k) y flwyddyn. Mae'r ysbty hefyd wedi cytuno i droi darn o dir drosodd i fenter nid-er-elw i dyfu amrywiaeth o gnydau.

- Rôl y Ddeddf ym mhenderfyniad Llywodraeth Cymru i ganslo cynlluniau i wario holl gapasiti benthyca Cymru ar adeiladu darn 13 milltir o **draffordd** – ffordd a fyddai'n rhedeg drwy wlypdiroedd amgylcheddol sensitif – oedd y foment 'fawr' gyntaf. Y tro pedol hwn oedd y tro cyntaf i'r Ddeddf gael ei defnyddio i gefnu ar ffordd newydd o wneud pethau. Roedd yn drobwynt yn y ffordd yr ydym yn meddwl am ein hamgylchedd adeileidig.

- Yn dilyn y penderfyniad, cyflwynodd Cymru [strategaeth drafndiaeth genedlaethol](#) sy'n rhoi'r pwyslais mwyaf ar deithio llesol, wrth i ni wneud lle i feiciau a cherdded yn ein dinasoedd. Hyd yn

hyn, mae 55 o gynlluniau ffyrdd wedi'u hatal drwy'r [Adolygiad Ffyrdd](#), yn unol â'r Ddeddf, i archwilio opsiynau mwy cynaliadwy.

- Mae'r symiau mwyaf erioed wedi'u buddsoddi mewn **teithio llesol a thrafnidiaeth gyhoeddus** – gan gynyddu 63% o [£5 miliwn i £75 miliwn](#) ers 2016. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i sicrhau bod o leiaf 45% o deithiau'n cael eu gwneud gan ddefnyddio dulliau trafndiaeth cynaliadwy erbyn 2040.

“ Mae'r ffordd rydyn ni'n symud o gwmpas yn cael effaith enfawr ar les meddwl, atal salwch a lleihau llygredd aer. Mae'r Ddeddf yn ein galluogi i ddechrau. ”

Dr Tom Porter, Ymgynghorydd Meddygaeth Iechyd Cyhoeddus, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro

- Mae gan Gymru eisoes y drydedd gyfradd ailgylchu uchaf yn y byd ac mae strategaeth Cymru Ar Draws Ailgylchu, gyda tharged ar **gyfer Cymru ddiwastraff erbyn 2050**, wedi'i seilio ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae ein Llywodraeth yn gwahardd plastigion untro ac wedi buddsoddi mewn caffis atgyweirio a phrosiectau 'llyfrgell o bethau' ledled Cymru. Drwy leihau ac aildefnyddio deunyddiau mae ein gwlad fach yn creu swyddi, yn helpu teuluoedd i arbed arian ac yn arbed dros 400,000 tonnell o CO2 sy'n cael ei ryddhau bob blwyddyn.

“ Mae'r Ddeddf yn darparu golau arweiniol ar sut yr ydym yn integreiddio'r agweddau cymdeithasol, economaidd a diwylliannol yn ogystal ag amgylcheddol... a'r tro hwn mae rhwymedigaeth i'w chyflawni. ”

Andy Rees, Pennaeth Strategaeth Wastraff, Llywodraeth Cymru.

- Mae gennym hefyd **Weinyddiaeth Newid Hinsawdd** a ni oedd y senedd gyntaf yn y Byd i ddatgan Argyfwng Hinsawdd a Natur.
- Ein plant yw ein harweinwyr yn y dyfodol. Ym myd **addysg**, mae Cymru wedi mabwysiadu cwricwlwm newydd sy'n cael ei yrru'n bwrpasol gyda Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn greiddiol iddo. Mae hwn wedi'i gynllunio ar gyfer dinasyddion cyflawn, arloesol gan gynnwys addysg iechyd meddwl ac eco-lythrennedd, tra'n annog ein pobl ifanc i ddilyn gweithgareddau creadigol. Rydym hefyd yn symud i ffwrdd o arholiadau traddodiadol ac yn symud tuag at ddysgu er mwyn dysgu.
- Mae Cymru yn ail-sgilio athrawon, yn rhyddhau sgiliau creadigol dysgwyr ac yn annog plant i ailgysylltu â byd natur trwy Ysgolion Coedwig.

“ Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ein helpu i feddwl am y tymor hir. Mae wedi gwneud i ni i gyd gymryd cam yn ôl a gofyn beth sy'n wirioneddol bwysig i'n plant. ”

Peter Evans, Pennaeth Ysgol Bro Banw Rhydaman

Peter Evans, Pennaeth, Lucy Lock, Athrawes Blwyddyn 3 a disgyblion Ysgol Bro Banw, Rhydaman.

Beth sy'n newid...

Mae Tîm Cefn Gwlad ac Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Cyngor Sir Ynys Môn, y gwasanaethau cymdeithasol a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr wedi dod at ei gilydd i ragnodi teithiau cerdded fel ffurf o therapi naturiol. Gall cleientiaid gael eu hatgyfeirio gan eu meddyg teulu lleol eu hunain neu drwy Dîm Iechyd Meddwl Cymunedol Ynys Môn.

“ Mae'r effaith gadarnhaol y mae cerdded yn ei chael ar ein llesiant yn ddigamsyniol. Rwy'n hynod falch o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac mor falch o chwarae rhan fach ynddi. ”

Wil Stewart, Warden Parc Gwledig Morglawdd Caergybi

Fel rhan o hwb o £13 miliwn i Bwysau Iach: Cynllun Cyflawni Cymru Iach Llywodraeth Cymru, mae **Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam** yn cynnal gweithgareddau fel pêl-droed cerdded, cylchedau ac e-feicio i wella lefelau gweithgarwch corfforol, hyder, cryfder a chydbwysedd.

“ Mae Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol wedi bod yn wych ar gyfer iechyd meddwl a llesiant pobl, gan helpu'r bobl rydym yn gallu darparu'r gweithgareddau hyn ar eu cyfer. ”

Sian Brierly, Cydlynnydd Gweithgareddau ar gyfer Cynllun Cenedlaethol i Atgyfeirio Cleifon i Wneud Ymarfer Corff

Mae staff yn **Ysbyty Gwynedd** wedi ffurfio Grŵp Gwyrdd i leihau eu hól troed carbon ac mae fferyllwyr yn canolbwyntio ar leihau gwastraff meddygol.

Cliciwch [yma](#) am fwy o wybodaeth.

[Effaith y Ddeddf: System iechyd yn seiliedig ar atal yn hytrach na thriniaeth yn unig](#)

Yasmina Hamdaoui

Beth sy'n newid...

Mae **Cyngor Caerdydd** yn gadarn ar y lôn gyflym o ran teithio llesol i fynd i'r afael â llygredd aer, tagfeydd a gordewdra. Eu nod yw dyblu nifer y bobl sy'n defnyddio bysiau yn y ddinas erbyn 2030 drwy ostwng prisiau tocynnau i bob cwsmer a thrwy ddefnyddio bysiau trydan allyriadau sero.

“ Rydyn ni'n ysbrydoli pobl ledled Cymru a'r DU ac rydyn ni'n wirioneddol falch ein bod ni wedi gallu ymrwymo i weithredu radical ar yr hinsawdd. ”

Cyng Dan De'Ath, Aelod Cabinet dros Gynllunio Strategol a Thrafnidiaeth

Grangetown wyrddach yn gwella llwybrau beicio glan yr afon, a glanhau mannau concrit digroeso. Ac yn gweithio ar y cyd ag **Arup, Dŵr Cymru a Chyfoeth Naturiol Cymru**. Mae ysgolion lleol yn sicrhau y gall plant gerdded, sgwtera neu feicio'n ddiogel gan annog plant ac oedolion i fod yn actif tra'n lleihau llygredd.

Cliciwch [yma](#) am fwy o wybodaeth.

[Effaith y Ddeddf: Symud oddi wrth adeiladu ffyrdd a thuag at deithio cynaliadwy](#)

Beth sy'n newid...

Mae'r cwricwlwm newydd yn annog ysgolion i godi ymwybyddiaeth o newid hinsawdd ac arwain camau gweithredu yn eu cymunedau, sydd wedi arwain at Fanifesto Gweithredu ar yr Hinsawdd Sir Gaerfyrddin.

“ Mae'r cwricwlwm newydd yn hynod gyffrous, mae'n gyfle i roi llais i'n penderfynwyr yn y dyfodol a sicrhau eu bod yn deall ac yn parchu eu hamgylchedd. ”

Cyngor Sir Gaerfyrddin

Ysgol Bro Banw, Rhydaman

Mae ysgolion newydd yn cael eu hadeiladu i safonau di-garbon, wedi'u cynllunio ar y cyd gan ddisgyblion fel rhan o'u dysgu.

Mae **Ysgol Bro Dinefwr** yn ysgol uwchradd wledig sydd wedi dechrau tyfu eu llysiau eu hunain. Eu nod yw dod yn garbon niwtral erbyn 2030 drwy edrych ar sut mae'r ysgol yn prynu ynni, ehangu ardaloedd dysgu awyr agored a gweithio gyda chogyddion lleol i wneud bwyd ffreutur yn lleol ac yn gynaliadwy.

Mae **Ysgol Bro Banw** yn Rhydaman yn gwneud newidiadau mawr i'r ffordd y maent yn mynd i'r afael â gwastraff bwyd. Mae'r ysgol yn mynd i'r afael â thlodi bwyd fel rhan o gynllun 'Big Bocs Bwyd'. Mae'r plant yn defnyddio bwyd gwastraff o ardd eu hysgol i greu ryseitiau newydd ac maent wedi agor siop sy'n cyflenwi bwyd iach rhad i'r gymuned.

“ Mae Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol wedi caniatáu i ni roi cynaliadwyedd wrth galon ein cwricwlwm ac wedi caniatáu i'n disgyblion ddod yn wneuthurwyr newid. ”

Lucy Lock, Athrawes Blwyddyn 3 yn Ysgol Bro Banw.

“ Mae Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol yn ein helpu i feddwl am y tymor hir. Mae wedi gwneud i ni i gyd gymryd cam yn ôl a gofyn beth sy'n wirioneddol bwysig i'n plant. ”

Peter Evans, Pennaeth Ysgol Bro Banw

Mae addysg ôl-16 hefyd yn newid gyda buddsoddiad mewn sgiliau a hyfforddiant i gefnogi sectorau twf i helpu i gyrraedd targedau di-garbon a chreu 100,000 o swyddi newydd posibl.

Cliciwch [yma](#) am fwy o wybodaeth.

[Effaith y Ddeddf: System addysg yn seiliedig ar ddisgyblion, nid profi](#)

Beth sy'n newid...

Ar yr A487 ger Aberaeron, mae 4.3 tunnell o glytiau wedi'u hailgylchu wedi cael eu defnyddio i roi wyneb newydd ar ddarnau o ffordd. Mae cynlluniau bellach ar waith i gasglu cewynnau ar draws 15 awdurdod lleol yng Nghymru, o'r amcangyfrif bod 143 miliwn o gewynnau'n cael eu taflu yng Nghymru bob blwyddyn. Mae'r dechnoleg hon wedi'i harwain gan fusnes Cymreig o Rydaman, **NappiCycle**.

“ Mae'n rhaid i ni yrru cynaliadwyedd a bod yn ymwybodol o'r gwastraff rydyn ni fel cymunedau yn ei daflu. Mae gennym ni ddyletswydd i genedlaethau'r dyfodol, i ddelio â hyn nawr. ”

Rob Poyer, Gyfarwyddwr, NappiCycle

Mae **Bwyd Dros Ben Aber** yn tynnu ychydig o wastraff bwyd yn Aberystwyth gan ailddosbarthu bwyd dros ben o'r prif archfarchnadoedd i'r gymuned, gan helpu gyda'r costau byw uwch.

“ Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wedi creu amgylchedd i'n prosiect ffynnu, mae wedi dangos i ni fod ymddygiad rhagweithiol yn angenrheidiol ac yn cael ei gefnogi. ”

Heather McKibble, Arloeswr Strategaeth ac Effaith, Bwyd Dros Ben Aber

Mae Tîm Ailgylchu a Dodrefn Ceredigion (CRAFT) yn Aberystwyth yn dod o hyd i drysorau yn y sbwriel, gan leihau faint o wastraff diangen sy'n dod o hyd i'w ffordd i safleoedd tirlenwi, cadw deunyddiau mewn defnydd hirach – economi gylchol ac annog siopa dim gwastraff yn y gymuned.

“ Mae CRAFT yn wirioneddol bwysig i'r gymuned yn Aberystwyth ac mae'r Ddeddf yn caniatáu i ni barhau i wneud yr hyn yr ydym yn ei wneud yma, er budd cenedlaethau'r dyfodol. ”

Sharon Thomas, Cyfarwyddwr, CRAFT

Cliciwch [yma](#) am fwy o wybodaeth.

[Effaith y Ddeddf: Mynd y tu hwnt i ailgylchu a diogelu ein gwastraff at y dyfodol](#)

Mae llawer mwy o waith i'w wneud o hyd. Ond os byddwch yn teithio o amgylch Cymru ac yn siarad â phobl am sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud, fe welwch effeithiau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, yn bennaf oherwydd symudiad o newid. Hyrwyddwyr yn defnyddio'r ddeddfwriaeth unigryw hon i greu Cymru well.

Mae gennym lawer o ffordd i fynd i gyflawni uchelgeisiau'r Ddeddf yn llawn ond mae'n hollbwysig ein bod yn gwneud hynny, yn awr yn fwy nag erioed.

Rydyn ni'n hynod falch o'r hyn sydd wedi'i gyflawni yn ei fywyd byr gan yr hyn rydyn ni'n ei glywed yn aml yn cael ei ddisgrifio fel cyfraith 'synnwyr cyffredin'.

Adroddiad Atebolrwydd

Adroddiad Atebolrwydd 2022-23

Yn yr adran hon, cyflwynaf adroddiad ar ofynion atebolrwydd allweddol i Weinidogion Cymru yn debyg i adroddiad Cyfarwyddwyr a baratoir gan gwmni preifat.

Mae'r gofynion adrodd hyn wedi'u haddasu i gyd-fynd â chyd-destun y sector cyhoeddus. Mae fy adroddiad atebolrwydd yn cynnwys adroddiad Llywodraethu Corfforaethol ac Adroddiad Tâl a Staff. Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am adolygu fy adroddiad atebolrwydd i sicrhau cysondeb â gwybodaeth arall yn fy natganiadau ariannol a rhoi barn ar y datgeliadau a ganlyn yn yr adroddiad hwn:

- Rheoleidd-dra incwm a gwariant
- Datgeliadau ar atebolrwydd seneddol
- Cydnabyddiaeth a datgeliadau CETV i mi ac aelodau o'm huwch dîm rheoli
- Taliadau i gyn-Gyfarwyddwyr, os yn berthnasol
- Taliadau am golli swydd, os yn berthnasol
- Pecynnau ymadael, os yn berthnasol
- Datgeliadau cyflog teg
- Dadansoddiad o niferoedd a chostau staff

Adroddiad Llywodraethu Corfforaethol

Mae gwybodaeth am fy strwythur llywodraethu a phwy sy'n gyfrifol am yr hyn sy'n digwydd yn fy Swyddfa ac sy'n dylanwadu arno wedi'i nodi ar [fy ngwefan](#) ac yn fy Natganiad Llywodraethu isod. Mae hefyd yn ofynnol i mi ddatgelu unrhyw fuddiannau sylweddol a allai wrthdaro â'n cyfrifoldebau rheoli sydd gennyf i a'm bwrdd rheoli. Rwyf wedi penderfynu cynnwys y wybodaeth hon ar gyfer holl aelodau fy Uwch Dîm Rheoli estynedig (UDRh). Mae cofrestr gryno o ddiddordebau i mi a'r UDRh ar gael i'w gweld [yma](#). Rheolwyd unrhyw wrthdaro buddiannau posibl neu wirioneddol a gododd yn ystod y flwyddyn yn unol â'm [polisi gwrthdaro buddiannau](#).

Fformat y Cyfrifon

Mae fy natganiadau ariannol wedi'u paratoi yn unol â Pharagraff 20 i Atodlen 2 i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac unrhyw Gyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru.

Daeth Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru i fodolaeth ar 1 Chwefror 2016 gan benodi Sophie Howe fel y Comisiynydd cyntaf. Ar y 1af o Fawrth 2023, penodwyd Derek Walker fel ail Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol. Gweithredodd ein Prif Gomisiynydd Gweithredu a Dirprwy Gomisiynydd Marie Brousseau-Navarro fel Comisiynydd dros dro rhwng y 1af o Chwefror a 28 o Chwefror 2023.

Mae'r cyfrifon hyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023 ac yn adlewyrchu alldro asedau, rhwymedigaethau ac adnoddau fy Swyddfa. Mae'r datganiadau ariannol sy'n dilyn yr adroddiad hwn wedi'u paratoi yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol (FReM) y Llywodraeth a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM. Mae'r polisïau cyfrifyddu a gynhwysir yn FReM yn cymhwyso Safonau Cyfrifo Rhyngwladol (IFRS) fel y'u mabwysiadwyd neu y'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus.

Ariannu

Mae Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru ond yn cael ei hariannu ganddi. Yn 2022-23, derbyniwyd £1.924 miliwn i ariannu gweithgareddau. Roedd hyn yn cynnwys £1.592 miliwn o gyllid gwaelodlin ynghyd â £32k ar gyfer ariannu'r prosiect alinio cydraddoldeb cyflog a, gyda chytundeb y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol, cronfa wrth gefn defnyddiadwy nad oedd yn fwy na £300k. Ar gyfer 2021-22 y dyraniad cyllid oedd £1.802 miliwn. Derbyniodd y swyddfa incwm yn bennaf o weithgarwch partneriaeth i ariannu Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol, prosiectau ymchwil cydweithredol, ac honorariwm am siarad mewn digwyddiadau rhyngwladol. Ceir manylion llawn yn Nodyn 8 i'r Datganiadau Ariannol hyn.

Canlyniadau am y cyfnod

Y terfyn adnoddau y cytunwyd arno ar gyfer 2022/23 oedd £1.924miliwn, a oedd yn cynnwys cymeradwyaeth i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn o £300k, a ddygwyd ymlaen. Mae'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr am y flwyddyn yn nodi gwariant net o £1.850 miliwn, £74k yn llai na'r terfyn adnoddau y cytunwyd arno, y mae Llywodraeth Cymru wedi cytuno y gellir ei gario ymlaen i'w ddefnyddio yn 2023-24.

Yr hyn a dynnwyd i lawr drwy gymorth grant yn ystod y flwyddyn oedd £1.467m (dyma'r swm o arian a dynnwyd i lawr gan Lywodraeth Cymru), sydd, o'i ychwanegu at y balans o £329k a ddygwyd ymlaen, yn arwain at ddiffyg o £54k a adroddwyd yn y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol. Rhaid i'm swyddfa yn awr beidio â chadw arian parod cyn bod ei angen ac, o ganlyniad i hyn, mae'r cyfrifon yn nodi sefyllfa o ddiffyg cronfa wrth gefn am y tro cyntaf eleni.

Cwynion

Nid yw fy Swyddfa wedi derbyn unrhyw gwynion eleni.

Datgelu Gwybodaeth i'r Archwilwyr

Hyd y gwn i, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio nad yw'r archwilwyr yn ymwybodol ohoni, ac mae fy nhîm wedi cymryd yr holl gamau y dylai fod wedi'u cymryd i wneud ei hun yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod yr archwilwyr yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Yn ystod y cyfnod ni thalwyd unrhyw dâl i'm harchwilwyr am waith nad yw'n waith archwilio.

Mae adrannau sydd wedi bod yn destun archwiliad yn cael eu nodi'n glir.

Datganiad o Gyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu

O dan Atodlen 2 i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, mae Gweinidogion Cymru wedi cyfarwyddo Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru i baratoi datganiad o gyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol ar y ffurf ac ar y sail a nodir yn y Cyfarwyddyd Cyfrifon. Paratwir y cyfrifon ar sail cronadau ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru ac o'i incwm a'i wariant, ei Ddatganiad o Sefyllfa Ariannol a'i llif arian ar gyfer y flwyddyn ariannol.

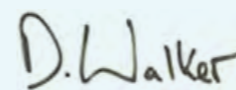
Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth ac yn benodol i:

- Gadw at y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisiau cyfrifyddu addas yn gyson.
- Wneud dyfarniadau ac amcangyfrifon ar sail resymol
- Ddatgan a ddilynwyd safonau cyfrifyddu cymwys fel y'u nodir yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth, a datgelu ac egluro unrhyw wyriadau perthnasol yn y datganiadau ariannol

- Baratoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes byw
- Gadarnhau bod yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy a chymryd cyfrifoldeb personol am yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon a'r dyfarniadau sydd eu hangen i benderfynu ei fod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.

Y Comisiynydd yw'r Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer ei swydd yn rhinwedd paragraff 18 o Atodlen 2 i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb am briodoldeb a rheoleiddra cyllid cyhoeddus ar gyfer y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn atebol, am gadw cofnodion cywir ac am ddiogelu asedau Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, wedi'u nodi yn Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru.

Fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf wedi cymryd yr holl gamau y dylwn fod wedi'u cymryd i wneud fy hun yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sefydlu bod archwilwyr Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn ymwybodol o'r wybodaeth honno. Hyd y gwn i, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw'r archwilwyr yn ymwybodol ohoni.

Derek Walker
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
21 Awst 2023

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Diben

Fel Swyddog Cyfrifyddu, rwy'n gyfrifol am gynnal llywodraethu effeithiol a system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawniad fy mholisiau, nodau ac amcanion, tra'n diogelu'r arian cyhoeddus a'r asedau yr wyf yn bersonol gyfrifol amdanynt.

Mae'r Datganiad Llywodraethu hwn yn dilyn Canllawiau Trysorlys EM. Mae'n nodi'r strwythurau llywodraethu ar gyfer fy swyddfa, a'r gweithdrefnau rheolaeth fewnol a rheoli risg sydd wedi bod ar waith yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon.

Mae'r systemau sydd ar waith fel yr amlinellir yn y datganiad hwn wedi'u cynllunio i reoli risg i lefel dderbyniol yn hytrach na dileu pob risg o fethu â chyflawni polisiau, nodau ac amcanion. Felly dim ond sicrwydd rhesymol ac nid absoliwt o effeithiolrwydd y gall ei roi. O ystyried natur arloesol gwaith fy swyddfa, deuthum i'r casgliad bod angen mabwysiadu archwaeth risg "blysiog" ar gyfer llawer o'm gwaith sy'n edrych tuag allan

gan na fyddai dull minimalaidd neu ofalus mwy traddodiadol, yn fy marn i, yn llwyddo. wrth sicrhau'r newid buddiol y sefydlwyd fy swyddfa i'w gyflawni. Esbonnir hyn ymhellach isod.

Natur fy swyddfa ac atebolrwydd

Sefydlodd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 swydd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru fel corfforaeth undyn. Mae hyn yn golygu bod yr holl swyddogaethau (pwerau a dyletswyddau) wedi'u breinio i ddeiliad y swydd ac nid oes "bwrdd" traddodiadol sy'n gorfforaethol gyfrifol am berfformiad a llywodraethu'r sefydliad. Rwy'n annibynnol ar Weinidogion ac yn ddarostyngedig i Ddeddf 2015, yn gyfrifol am osod cyfeiriad strategol fy swyddfa. Rwy'n atebol i Senedd Cymru am weithredoedd fy swyddfa, ac i'w Phwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn benodol am faterion megis y trefniadau llywodraethu, rheolaeth ariannol a rheolaeth fewnol.

Panel cyngori

Sefydlodd Deddf 2015 banel i roi cyngor i'r Comisiynydd ar arfer fy swyddogaethau. O fewn y cyfnod adrodd, aelodau'r panel cyngori oedd: —

- (a) **Rocio Cifuentes**, Comisiynydd Plant Cymru
- (b) **Gwenith Price**, Dirprwy Gomisiynydd y Gymraeg
- (c) **Heléna Herklots** CBE, Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
- (d) **Dr Frank Atherton**, Prif Swyddog Meddygol Cymru
- (e) **Sir David Henshaw**, Cadeirydd Cyfoeth Naturiol Cymru
- (f) **Shavanah Taj**, Ysgrifennydd Cyffredinol TUC Cymru
- (g) **Andy Jones**, yn cynrychioli pobl sy'n cynnal busnes yng Nghymru
- (h) **Ruth Marks** Prif Swyddog Gweithredol Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (sy'n dod o dan 'unrhyw berson arall a benodir gan Weinidogion Cymru').
- (i) **Rhian Davies**, sy'n cynrychioli Anabledd Cymru (sy'n dod o dan 'y cyfryw berson arall a benodir gan Weinidogion Cymru').
- (j) **Davinia Louise Green**, sy'n cynrychioli Stonewall Cymru (sy'n dod o dan 'y cyfryw berson arall a benodir gan Weinidogion Cymru').
- (k) **Helal Uddin** sy'n cynrychioli Lleiafrifoedd Ethnig a Tîm Cymorth Ieuencid
- (l) **Alan Morris** – Cadeirydd ein Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Mae'r Panel yn cyfarfod bob chwe mis. Eleni fe wnaethant gyfarfod ar 17eg o Fehefin ac ar y 1af o Dachwedd 2022. Mae fy swyddfa yn tynnu ar brofiad aelodau unigol i lywio rhaglen waith fy sefydliad a chynghori ar fy swyddogaethau statudol drwy gydol y flwyddyn.

Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg

Rwyf wedi penodi Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg (ARAC) i roi cyngor adeiladol a her ar faterion llywodraethu, rheolaeth ariannol ac archwilio, a'r trefniadau ar gyfer rheolaeth fewnol – gan gynnwys nodi a rheoli risg. Mae'r Pwyllgor yn cynnwys:

- **Alan Morris**, Archwilydd wedi ymddeol a hyrwyddwr datblygu cynaliadwy ymroddedig sy'n cadeirio'r Pwyllgor.
- **Jocelyn Davies**, aelod o Banel Cyngori'r Comisiynydd Plant a Chadeirydd ARAC; aelod anweithredol o Fwrdd Awdurdod Cyllid Cymru a chadeirydd ARAC; aelod o Blaid Cymru; aelod o Banel Aelodaeth, Safonau a Disgyblu Plaid Cymru; Cadeirydd Pwyllgor Archwilio, Risg a Chydymffurfiaeth Plaid Cymru; llysgennad Cymorth i Ferched Cymru.
- **John Dwight**, Archwiliwr wedi ymddeol, ymddiriedolwr a thrysorydd mygedol o City Hospice Caerdydd ac aelod weithredol o Gangen CIPFA Cymru-Wales.
- **Gareth Madge**, cyn Brif Swyddog a Phrif Gynghorydd Cyfreithiol gyda Heddlu De Cymru, is-gadeirydd Bwrdd Treftadaeth Heddlu De Cymru, ymddiriedolwr Capel Bedyddwyr Calfaria.
- **Jonathan Morgan**, ymddiriedolwr Cymdeithas Gymunedol yr Eglwys Newydd, unig berchennog a chyfarwyddwr Insight Wales Consulting Ltd., a gyflogir gan Practice Solutions Ltd i reoli Uned Fusnes Cymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol.
- **Fran Targett**, Is-Gadeirydd Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru; Cadeirydd annibynnol Rhwydwaith Cyngori Cenedlaethol Llywodraeth Cymru ac aelod o Gomisiwn Bevan, yn cynghori Gweinidogion Cymru ar iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae pob un yn annibynnol ac nid ydynt yn gweithio i'r Comisiynydd mewn unrhyw swyddogaeth weithredol.

Mae Cadeirydd y Pwyllgor wedi darparu adroddiad blynyddol i mi ac ynddo mae'n dod i'r casgliad "O ganlyniad i'w waith yn ystod y flwyddyn a chanfyddiadau'r archwiliad mewnol ac allanol, gall y Pwyllgor roi sicrwydd i'r Comisiynydd bod

y trefniadau llywodraethu, rheolaeth ariannol ac mae'r trefniadau rheoli risg sydd ar waith yn briodol ac wedi gweithredu'n effeithiol yn ystod blwyddyn ariannol 2022-23."

Fframwaith Llywodraethiant

Mae fy strwythur llywodraethu corfforaethol wedi newid yn eithaf sylweddol o ganlyniad i bandemig COVID 19 a gweithio gartref yn ystod y 3 blynedd ddiwethaf. Mae ein ffyrdd newydd o weithio wedi'u gwreiddio'n well:

- Mae gennym gyfarfod tîm cyfan yr wyf yn ei gadeirio ar foreau Llun i wella cyfathrebu mewnol, rheoli prosiectau ac i ofalu am lesiant staff.
- Rydym wedi parhau â'n strwythur Cyfaill Llonni lle mae uwch aelodau o staff yn cysylltu'n rheolaidd â chydweithwyr a neilltuwyd i wirio eu llesiant, eu datblygiad personol a cynhyrchedd. Mae hyn yn sicrhau bod pawb wedi cynyddu gofalu bugeiliol a chymorth un i un yn rheolaidd a'i fod yn ffordd effeithiol o oruchwylio perfformiad unigol.
- Mae effeithiolrwydd yr UDRh wedi gwella drwy ychwanegu cyfarfodydd 'sbrint' 30 munud yn wythnosol. Pwrpas y cyfarfodydd hyn yw monitro cynnydd gyda ffyrddiau gwaith a hwyluso gweithrediadau ar draws y sefydliad, gan gynnwys nodi materion a pharatoi adroddiadau l'w hystyried mewn perthynas â phenderfyniadau lefel uchel.
- Mae ARAC yn cyfarfod bob chwarter. Mae fy Arwr Corfforaethol Helen Nelson yn cynllunio a chefnogi eu gwaith, sydd wedi gwella amseroldeb ac ansawdd y cyfathrebu rhwng fy nhîm ac anghenion y Pwyllgor.

Eleni, fe wnaethant gyfarfod ar:

- o 28-29ain Ebrill 2022
- o 23ain Mehefin 2022
- o 13eg Gorffennaf 2022
- o 27-28ain Hydref 2022
- o 25ain Ionawr 2022

■ Mae'r Uwch Dîm Rheoli yn cynnwys:

- o Sophie Howe (tan 31/01/2023) / Derek Walker (o 1af o Fawrth 2023) - Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru;
- o Marie Brousseau-Navarro - Prif Swyddog Gweithredu a Dirprwy Gomisiynydd (Comisiynydd dros dro yn Chwefror 2023);
- o Heledd Morgan - Arweinydd Ysgogi Newid;
- o Jacob Ellis - Arweinydd Ysgogi Newid;
- o Johnathan Tench, Arweinydd Ysgogi Newid;
- o Louisa Neale - Arweinydd Ysgogi Newid;
- o Lisa Pitt - Head of Finance;
- o Helen Nelson - Arwr Corfforaethol; a
- o Susan Crutcher - Pensaer Datrysiadau (Cofnodion)

Rwy'n parhau i wneud penderfyniadau allweddol ar ôl trafodaeth gyda'r UDRh ac aelodau'r tîm ehangach. Rwyf hefyd wedi dirprwyo awdurdod i rai staff i fynd i wariant ariannol ar fy rhan. Mae gan Ddirprwy Gomisiynydd, Arwr Corfforaethol, Prif Ysgogwr Newid Pobl a Diwylliant, Pensaer Datrysiadau a Swyddog Cyllid a Llywodraethu Corfforaethol derfynau amrywiol o ran awdurdod dirprwyedig i ymrwymo i wariant, yn dibynnu ar eu rolau a'r tasgau y maent yn eu cyflawni. Yn ogystal â hyn, mae gan rai aelodau awdurdod dirprwyedig i adolygu ac awdurdodi taliadau am anfonebau cyflenwyr; y rhain yw Ysgogwyr Newid, Artistiaid Cynnwys ac aelodau staff sy'n delio â'r cyfryngau a chyfathrebu.

Mae Archwilio Mewnol wedi bod yn ei le trwy gydol y flwyddyn ac wedi cyflawni rhaglen waith lawn ac mae'r Pwyllgor Archwilio Risg a Sicrwydd wedi bod yn gwbl weithredol.

Mae'r Cynllun Strategol, a gyhoeddwyd gan fy rhagflaenydd yn 2017, yn nodi'r hyn yr oedd hi'n gobeithio ei gyflawni o ran newid buddiol i bobl Cymru a sut y bwriadai wneud hynny ar y cyd â chyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru. Roedd yn ddogfen uchelgeisiol sy'n ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus herio'r ffyrdd y maent yn gweithio ac addasu arferion hirsefydlog i gyflawni'r

hyn a ragwelwyd gan Lywodraeth Cymru pan benderfynodd gyflwyno'r hyn sydd bellach yn Ddeddf 2015. Gan adeiladu ar ei Chynllun Strategol, bob blwyddyn, paratôdd Fap Ffordd blynyddol (ei chynllun corfforaethol) a oedd yn nodi rhaglen waith ar gyfer y flwyddyn i ddod. Mae'r Map Ffordd hwn yn ddeinamig ac yn cael ei adolygu drwy gydol y flwyddyn a'i addasu yn ôl yr angen mewn ymateb i amgylchiadau sy'n newid. Mae aelodau fy nhîm yn cwblhau 'Mapiau Ffyrdd Personol' unigol i fanylu ar eu cyfraniad eu hunain i'r gwaith a dyheadau datblygiad proffesiynol.

Dull o drin rheoli risg

Mae ymagwedd at reoli risg yn gyson â'r Cynllun Strategol ac yn unol â Ddeddf 2015 a'r hyn y bwriedir ei gyflawni. Mae'r polisi rheoli risg, a adolygwyd yn 2022, wedi'i gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, yn ei gwneud yn glir ein bod am greu a chynnal amgylchedd a fydd yn caniatáu i reolaeth effeithiol o risg ffynnu. Bydd hyn yn cynnwys sicrhau bod staff yn cael gwybod am ein cynlluniau a'r ffordd y byddaf i a pherchnogion risg yn mynd ati i reoli'r risgiau cysylltiedig.

Mae'r polisi'n ei gwneud yn glir na fydd y Comisiynydd yn amharod i gymryd risgiau. I'r gwrthwyneb, er mwyn cyflawni'r amcanion yn y cynllun strategol a chyflawni'r hyn a ddisgwylir, yn aml bydd angen ymagwedd risg agored neu flysiog nad yw'n arferol i'r rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus eraill. Rydym wedi dod i'r casgliad mai mabwysiadu dull o'r fath ar gyfer fy ngwaith sy'n edrych tuag allan gyda chyrff cyhoeddus eraill yw'r unig ffordd realistig o sicrhau'r newid sydd ei angen ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru. Gallai gwneud fel arall olygu methu â manteisio ar gyfleoedd pan fyddant yn codi a bydd risg uchel o fethu â chyflawni'r amcanion heriol a osodwyd yn y cynllun strategol a'r disgwiliadau a ddelir gan randdeiliaid. Yn yr un modd, fel sefydliad, mae angen i ni 'fyw'r bregeth' y Ddeddf a bod yn agored ac arloesol a rhoi cynnig ar ddulliau newydd o weithio. Fodd bynnag, nid yw risgiau o'r fath yn cael eu cymryd yn fyrbwyl ond yn cael eu rheoli'n briodol, eu hadolygu'n rheolaidd ac yn ofalus gyda'r nod o sicrhau'r cyflawniad mwyaf llwyddiannus.

Rydym wedi cymryd ymagwedd fwy traddodiadol a gofalus at brosesau mewnol sy'n ymwneud â rheolaeth ariannol, cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau a diogelwch gwybodaeth.

Nododd y gofrestr risg strategol risgiau priodol

yn ymwneud â'r dyletswyddau statudol a'r rôl y byddwn yn ei chwarae wrth helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni nodau'r Ddeddf. Mae camau i fynd i'r afael â'r risgiau hyn yn parhau i gael eu hymgorffori yng ngweithrediadau'r sefydliad.

Yn 2022, gwnaethom adolygu ac adnewyddu'r gofrestr risg strategol, gan ddefnyddio ymarfer da y broses a gynhaliwyd gan Awdurdod Cyllid Cymru. Mae'r wybodaeth sy'n cael ei rhannu gyda'n ARAC yn gliriach ac yn haws ei chyfathrebu. Cytunwyd ar wyth risg strategol newydd. Mae'r gofrestr risg strategol newydd, a'r trefniadau adrodd wedi'u cymeradwyo gan ARAC. Maen nhw wedi cael eu canmol gan ein ARAC, a gofynnodd Archwilio Cymru hyd yn oed a allen nhw ei ddangos fel arfer da.

Y Gwasanaeth Archwilio Mewnol

Mae gwaith archwilio mewnol yn un o'r sicrwydd allweddol sydd ei angen arnaf fel Swyddog Cyfrifyddu. Mae TIAA yn gweithredu fel ein archwilyr mewnol ac maent wedi cynhyrchu'r adroddiadau canlynol yn ystod y flwyddyn:

Cynhaliwyd tri archwiliad mewnol yn 2022-23 ar:

- Rheolaethau Ariannol Allweddol - Tachwedd 22
- Partneriaethau - Chwefror 23
- Adnoddau Dynol - Mawrth 23

O'r tri adolygiad, cynlluniwyd dau i ganfod i ba raddau y mae'r rheolaethau mewnol yn y system yn ddigonol i sicrhau bod gweithgareddau a gweithdrefnau'n gweithredu i gyflawni amcanion Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Roedd yr archwilyr mewnol yn fodlon y gallent roi sicrwydd sylweddol ar amgylchedd rheoli mewnol y Rheolaethau Ariannol a Phartneriaethau (y lefel uchaf o sicrwydd), a daethant i'r casgliad y gallent roi sicrwydd rhesymol ar amgylchedd rheoli mewnol Adnoddau Dynol (ail lefel uchaf).

Cynhaliwyd archwilio dilynol hefyd ym mis Ebrill 2023 ar gyfer archwiliadau mewnol 2021-22. Gweithredwyd 8 o'r 12 argymhellid y cytunwyd arnynt o fewn yr amserlen y cytunwyd arni gyda'r archwilydd mewnol. Roedd y 4 arall yn cael eu prosesu a byddant yn cael eu cwblhau am rhesymau gweithredol a phenodwyd dyddiad cau newydd ym mis Hydref 2023.

Barn flynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol

yw: "Bod TIAA yn fodlon fod gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru brosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu rhesymol ac effeithiol ar waith ar gyfer y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn.

Mae'r farn hon wedi'i seilio'n llwyr ar y materion a ddaeth i sylw TIAA yn ystod yr adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn ac nid yw'n farn ar bob elfen o'r prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu na'r hyfywedd ariannol parhaus na'ch gallu i fodloni rhwymedigaethau ariannol y mae'n rhaid i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru eu cael o'i amrywiol ffynonellau sicrwydd.

In 2021-22, Audit Wales recommended that the Future Generations Commissioner for Wales review and strengthen compliance with their Financial Controls and Procedures in place for procurement. In particular, that all Single Tender Actions awarded are justified and reported to the Audit and Risk Committee on a timely basis, and that all decisions and approvals to award contracts are clearly documented.

Gwasanaeth Archwilio Mewnol Dilynol

Yn 2021-22, argymhellodd Archwilio Cymru y dylai Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru adolygu a chryfhau cydymffurfiaeth â'u Rheolaethau a'u Gweithdrefnau Ariannol sydd ar waith ar gyfer caffael. Yn benodol, bod yr holl Gamau Tendr Sengl a ddyfernir yn cael eu cyfiawnhau a'u hadrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn amserol, a bod pob penderfyniad a chymeradwyaeth i ddyfarnu contractau wedi'u dogfennu'n glir.

Rydym wedi diweddarau ein polisi caffael ac wedi creu canllawiau i gefnogi ei weithrediad. Gofynnwn yn awr i'n darpar gyflenwyr ddatgan unrhyw risg bosibl o wrthdaro buddiannau canfyddedig neu wirioneddol neu ogwydd gwleidyddol. Rydym yn cofnodi ein holl STA gyda chyfiawnhad, ac mae angen i bob STA gael ei gymeradwyo gan ein Prif Swyddog Gweithredol a'n Dirprwy Gomisiynydd. Roeddem yn cytuno â'n Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg (ARAC) bod angen i bob STA dros £5K gael eu hamlygu iddynt gyda'u cyfiawnhad priodol. Mae partneriaethau a threfniadau newydd

hefyd yn cael eu hamlygu iddynt.

Gwarantu Gwybodaeth

Mae fframwaith llywodraethiant gwybodaeth ar waith gyda chasgliad o bolisiau sylfaen sy'n nodi trefniadau diogelwch ac egwyddorion llywodraethiant gwybodaeth da ynghyd â'r cyfrifoldebau a'r ymddygiadau rwy'n eu disgwyl gan bawb sy'n gweithio i mi.

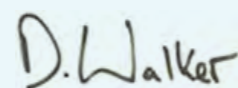
Ni chafwyd unrhyw doriadau data yn ystod y flwyddyn. Ni adroddwyd yn ffurfiol i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth am unrhyw ddigwyddiadau'n ymwneud â data personol yn ystod y cyfnod.

Crynodeb o effeithiolrwydd

O'r sicrwydd a ddarparwyd gan fy nhîm, fy ngwybodaeth am waith fy swyddfa, a'r adroddiadau a ddarparwyd gan archwiliadau mewnol ac allanol, gallaf adrodd nad oedd y system reoli fewnol fu ar waith yn ystod y flwyddyn a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon yn cynnwys unrhyw wendidau sylweddol.

Edrych ymlaen

Ar gyfer 2023-24, byddaf yn monitro, yn cynnal ac yn gwella'r trefniadau llywodraethiant a rheolaeth fewnol i sicrhau eu bod yn parhau i ddiwallu fy anghenion gwarantu ac yn cyd-fynd â gweithle modern, ystwyth. Ble bo angen, byddaf yn parhau i ddiweddarau strwythur fy nhîm i sicrhau fod gennyf y trefniadau mwyaf effeithlon ac effeithiol i gyflawni'r ystod eang o swyddogaethau.

Derek Walker
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
21 Awst 2023

Adroddiad taliadau a staff

Mae'r rhan hon o'm hadroddiad Atebolrwydd yn rhoi gwybodaeth am fy mholisi tâl i mi a'm Uwch Dîm Rheoli.

Cefais fy mhenodi ar 1 o Fawrth 2023. Mae fy UDRh yn cynnwys 8 aelod o'r tîm. Mae cynnwys yn ffordd bwysig o weithio ac roeddwn i eisiau i'm tîm deimlo'n rhan o'm penderfyniadau. Mae fy UDRh yn cynnwys fy hun, Marie Brousseau-Navarro – Prif Swyddog Gweithredu a Dirprwy Gomisiynydd; Heledd Morgan – Arweinydd Ysgogi Newid; Jacob Ellis – Arweinydd Ysgogi Newid; Louisa Neale – Arweinydd Ysgogi Newid (Pobl a Diwylliant); Lisa Pitt – Pennaeth Cyllid; Johnathan Tench – Arweinydd Ysgogi Newid; Helen Nelson – Arwr Corfforaethol; a Susan Crutcher – Pensaer Datrysiadau (Cofnodion).

Mae Gweinidogion Cymru yn pennu tâl Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yn unol ag Atodlen 2 paragraff 5 i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Ymarferiad Alinio

Ymrwymodd y Rhaglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru i sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn mynd i'r afael â gwahaniaethau cyflog rhwng eu staff. Yn dilyn trafodaethau gydag arweinyddiaeth ac undebau llafur cyrff braich Llywodraeth Cymru (gan gynnwys ni), a chyda chyllid a ddarparwyd gan y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol, cymerwyd camau i sicrhau bod gweithwyr yn y cyrff hyd braich hyn yn cael eu talu o leiaf yr un fath â'r isafswm cyflog ar gyfer eu gradd cyfartal gan Lywodraeth Cymru. Roedd hyn yn golygu bod naw corff wedi derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru i gynyddu'r isafswm cyflog ar gyfer un neu fwy o raddau yn eu sefydliadau. Ein swyddfa ni oedd un o'r cyrff hyn.

Beth oedd hyn yn golygu i ni oedd bod rhai gweithwyr yn hanesyddol wedi eu tandalu o'i gymharu â graddau cyfatebol Llywodraeth Cymru ac felly roedd prosiect i unioni'r cydbwysedd hwn. Effeithiwyd ar gyfanswm o 8 o weithwyr. Fel rhan o'r ymarferiad hwn, roeddem yn falch bod cydweithwyr yn y graddau cyflog is a brig ein sefydliad wedi elwa.

Mae'r adrannau a ganlyn, sydd wedi bod yn destun archwiliad, yn rhoi manylion tâl a buddion pensiwn y swyddogion uwch yn fy swyddfa:

Nifer a dadansoddiad o gostau Staff Uwch fesul Band (archwiliedig)

	Cyflog £000		Buddion mewn Nwyddau (i'r £100 agosaf)		Lwfans Gweithio Gartref (i'r £100 agosaf)		Buddiannau Pensiwn ((i'r £1,000 agosaf)		Cyfanswm £000	
	2022-23	2021-22	2022-23	2021-22	2022-23	2021-22	2022-23	2021-22	2022-23	2021-22
*Derek Walker – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Llawn amser. Tymor yn dechrau 1 Mawrth 2023	5-10 (FTE 90-95)	0	0	0	0	0	3	0	10-15	0
Sophie Howe – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Llawn amser. Daeth y tymor i ben ar Ionawr 31 2023	75-80 (FTE 90-95)	90-95	0	0	0	3	31	37	105-110	125-130
Marie Brousseau-Navarro - Prif Swyddog Gweithredu a Dirprwy Gomisiynydd. Llawn amser o 15 Ebrill 2021 (o ran amser 0.8 FTE)	75-80	60-65 (FTE 60-65)	2	4	0	3	28	21	105-110	80-85
Helen Verity – Cyfarwyddwr Cyllid a Llywodraethu. Rhan amser 0.6 FTE. Daeth cyflogaeth i ben ar 14 Mehefin 2021	0	5-10 (FTE 60-65)	0	2	0	1	0	-3	0	0-5
Louisa Neale – Ysgogydd Arweiniol. Llawn amser. Dechreuodd cyflogaeth ar 20 Medi 2021	55-60	25-30 (FTE 50-55)	1	1	0	2	23	12	80-85	35-40
*Lisa Pitt – Pennaeth Cyllid. Rhan amser 0.6 FTE. Dechreuodd cyflogaeth ar 5 Medi 2022	15-20 (FTE 50-55)	0	0	0	0	0	8	0	25-30	0
Heledd Morgan - Arweinydd Ysgogi Newid. Llawn amser	55-60	50-55	2	2	0	3	23	22	80-85	70-75
Jacob Ellis - Arweinydd Ysgogi Newid. Llawn amser	55-60	50-55	2	2	0	3	22	21	80-85	70-75
*Johnathan Trench – Arweinydd Ysgogi Newid. Llawn amser	45-50	45-50	0	2	0	3	20		65-70	

Cathy Madge - Arweinydd Ysgogi Newid. Rhan amser 0.65 FTE. Daeth cyflogaeth i ben ar 2 Gorffennaf 2021	0	10-15 (FTE 50-55)	0	1	0	1	0	3	0	10-15
Helen Nelson - Cynllunydd Corfforaethol. Llawn amser	55-60	50-55	2	2	0	3	23	20	80-85	70-75
Susan Crutcher - Pensaer Datrysiadau. Llawn amser	35-40	35-40	2	6	0	3	16	16	55-60	50-55

*Nid yw gwybodaeth am fudd-daliadau pensiwn cymharol ar gyfer 2021-22 ar gael: Roedd Jonathan Trench yn aelod o'r swyddfa yn ystod 2021-22 ond nid oedd yn aelod o'r uwch dîm arweinyddiaeth am unrhyw ran o'r flwyddyn honno, ac felly nid yw data cymharol ar gael. Doedd Derek Walker a Lisa Pitt ddim yn weithwyr y swyddfa yn y flwyddyn flaenorol ac felly does dim data i'w ddatgelu.

Buddion mewn Nwyddau

Mae'r rhain yn ymwneud â 2 math gwahanol o daliad:

- Anrhegion Llesiant; yn ystod y 12 mis diwethaf, gallai gweithwyr hawlio hyd at £172 tuag at gostau aelodaeth clwb, gweithgaredd, triniaeth iechyd neu offer i gefnogi'r gweithgaredd.
- Budd Bychan y Swyddfa: lanswyd cynllun cydnabyddiaeth wythnosol ym mis Medi 2022 o'r enw Y Cwpan Calon lle mae cydweithwyr yn pleidleisio dros gyfraniadau rhagorol gan eu cydweithwyr. Bod wythnos, mae un aelod o'r tîm yn cael danteithion hyd at werth £25 gan gyflenwr cynaliadwy fel arwydd o werthfawrogiad am eu hymdrechion.

Buddion Pensiwn - Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (archwiliwyd)

	Cyfanswm y pensiwn a grynhowyd	Cynnydd gwirioneddol y pensiwn	CETV ar 31.3.23	CETV ar 31.3.22	Cynnydd / (lleihad) gwirioneddol mewn CETV
	£000	£000	£000	£000	£000
Derek Walker – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Llawn amser. Tymor yn dechrau 1 Mawrth 2023	0 - 5	0 - 2.5	2	0	2
Sophie Howe – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Llawn amser. Daeth y tymor i ben ar Ionawr 31 2023	15 - 20	0 - 2.5	167	140	13
Marie Brousseau-Navarro - Prif Swyddog Gweithredu a Dirprwy Gomisiynydd. Llawn amser.	5 - 10	0 - 2.5	97	74	13
Louisa Neale – Ysgogydd Arweiniol Newid Pobl a Diwylliant. Llawn amser	0 - 5	0 - 2.5	20	6	9
Lisa Pitt – Pennaeth Cyllid. Rhan amser 0.6 FTE. Dechreuodd cyflogaeth ar 5 Medi 2022	0 - 5	0 - 2.5	4	0	3
Heledd Morgan - Arweinydd Ysgogi Newid. Llawn amser	5 - 10	0 - 2.5	54	41	7
Jacob Ellis - Arweinydd Ysgogi Newid. Llawn amser	5 - 10	0 - 2.5	44	33	6
Johnathan Tench – Arweinydd Ysgogi Newid, Llawn amser.	0 - 5	0 - 2.5	21	10	8
Helen Nelson - Arwr Corfforaethol, Llawn amser.	5 - 10	0 - 2.5	91	73	12
Susan Crutcher - Pensaer Datrysiaidau. Llawn amser	5 - 10	0 - 2.5	63	50	8

Cynllun Pensiwn Gwasanaeth Sifil

Darperir buddion pensiwn trwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015 cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – Cynllun Pensiwn y Gweision Sifil ac Eraill neu **alpha**, sy'n darparu buddion ar sail gyrfa ar gyfartaledd gydag oedran pensiwn arferol sy'n hafal i Oedran Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 os yw'n uwch). O'r dyddiad hwnnw ymunodd yr holl weision sifil newydd eu penodi a mwyafrif y rhai sydd eisoes mewn gwasanaeth ag **alpha**. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn cymryd rhan ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Mae pedair rhan i'r PCSPS: 3 yn darparu buddion ar sail cyflog terfynol (**clasurol, premiwm neu glasurol plws**) gydag oedran pensiwn arferol o 60; ac un yn darparu buddion ar sail gyrfa gyfan (**nuvos**) gydag oedran pensiwn arferol o 65.

Nid yw'r trefniadau statudol hyn yn cael eu hariannu, gyda chost y buddion yn cael ei dalu gan arian a bleidleisir gan y Senedd bob blwyddyn. Mae pensiynau sy'n daladwy o dan clasurol, premiwm, **clasurol plws, nuvos** ac **alpha** yn cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Arhosodd aelodau presennol y PCSPS a oedd o fewn 10 mlynedd i'w hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn y PCSPS ar ôl 1 Ebrill 2015. Mae'r rhai a oedd rhwng 10 a 13 mlynedd a 5 mis o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i alpha rywbryd rhwng 1 Mehefn 2015 ac 1 Chwefror 2022. Oherwydd bod y Llywodraeth yn bwriadu dileu gwahaniaethu a nodwyd gan y llysoedd yn y ffordd y cyflwynwyd diwygiadau pensiwn 2015 ar gyfer rhai aelodau, disgwylir, maes o law, y bydd aelodau cymwys sydd â gwasanaeth perthnasol rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022 fod â hawl i fuddion pensiwn gwahanol mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw (a gallai hyn effeithio ar y Gwerthoedd Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod [CETV] a ddangosir yn yr adroddiad hwn – gweler isod). Mae pob aelod sy'n newid i **alpha** yn cael 'bancio' eu buddion PCSPS, gyda'r rheini â budd-daliadau cynharach yn un o adrannau cyflog terfynol y PCSPS yn cael y buddion hynny yn seiliedig ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael **alpha**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu **alpha** – fel sy'n briodol. Ble mae gan y swyddog fuddion yn y PCSPS ac **alpha** y ffigur a ddyfynnir yw gwerth cyfun eu buddion yn y ddau gynllun.) Gall aelodau sy'n ymuno o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant buddion diffiniedig priodol neu bensiwn cyfraniad

diffiniedig (prynu arian) gyda chyfraniad cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Mae cyfraniadau gweithwyr yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 4.6% ac 8.05% ar gyfer aelodau **clasurol, premiwm, clasurol plws, nuvos** ac **alpha**. Mae buddion clasurol yn cronni ar gyfradd 1/80fed o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy'n cyfateb i bensiwn cychwynnol o dair blynedd yn daladwy adeg ymddeol. Ar gyfer **premiwm**, mae buddion yn cronni ar gyfradd 1/60ain o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i'r **clasurol**, nid oes cyfandaliad awtomatig. Mae **clasurol plws** yn ei hanfod yn hybrid gyda buddion ar gyfer gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 wedi'u cyfrif yn fras yn unol â'r clasurol a'r buddion am wasanaeth o Hydref 2002 yn cael eu cyfrif fel yn **premiwm**. Yn **nuvos** bydd aelod yn cronni pensiwn yn seiliedig ar ei enillion pensiynadwy yn ystod y cyfnod y mae'n aelod o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) mae cyfrif pensiwn enilledig yr aelod yn cael ei gredydu â 2.3% o'i enillion pensiynadwy yn y flwyddyn gynllun honno a'r pensiwn cronedig yn cael ei uwchraddio yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Bydd buddion **alpha** yn cronni mewn ffordd debyg i **nuvos**, ac eithrio'r gyfradd gronni o 2.32%. Ymhob achos gall aelodau ddewis ildio pensiwn (cymudo) am gyfandaliad hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Mae'r cyfrif pensiwn **partneriaeth** yn drefniant pensiwn cyfraniadau a ddiffinnir yn ôl galwedigaeth sy'n rhan o Legal & General Mastertrust. Bydd y cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 8% a 14.75% (yn dibynnu ar oedran yr aelod). Nid oes rhaid i'r gweithiwr gyfrannu, ond pan fydd yn gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn cyfateb y rhain hyd at derbyn o 3% o'r cyflog pensiynadwy (yn ychwanegol at gyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% arall o'u cyflog pensiynadwy i dalu cost yswiriant budd-dal risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddeoliad afiechyd).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w dderbyn pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu'n syth ar ôl rhoi'r gorau i fod yn aelod gweithredol o'r cynllun os yw eisoes wedi cyrraedd oed pensiwn neu dros oed. Oedran pensiwn yw 60 ar gyfer aelodau **clasurol, premiwm** a **clasurol plws**, 65 ar gyfer aelodau **nuvos**, a'r uchaf o 65 neu Oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar gyfer aelodau **alpha**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos pensiwn

a enillwyd mewn PCSPS neu alpha – fel sy'n briodol. Pan fo gan y swyddog fuddion yn y PCSPS ac **alpha** y swm a ddyfynnir yw gwerth cyfun eu buddion yn y ddau gynllun ond noder y gall rhan o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy o wahanol oedrannau.)

Gellir dod o hyd i fanylion pellach am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar wefan civilservicepensionscheme.org.uk

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfystyr ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw'r gwerth cyfalafol a aseswyd yn actiwariadaidd o fuddion cynllun pensiwn a gronnwyd gan aelod ar unrhyw adeg benodol. Y buddion a brisir yw buddion cronodig yr aelod ac unrhyw pensiwn wrth gefn i briod sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn i sicrhau buddion pensiwn mewn cynllun pensiwn arall neu drefniant pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronnwyd yn eu cynllun blaenorol.

Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddion y mae'r unigolyn wedi'u cronni o ganlyniad i gyfanswm aelodaeth y cynllun pensiwn, nid dim ond eu gwasanaeth mewn swyddogaeth uwch y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fudd-dal pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r aelod wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fudd-dal pensiwn ychwanegol a gronnwyd i'r aelod o ganlyniad iddo brynu buddion pensiwn ychwanegol ar ei gost ei hun. Mae CETVs yn cael eu cyfrif yn unol â Rheoliadau'r Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygio) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu bosibl i fudd-daliadau sy'n deillio o Dreth Lwfans Oes a allai fod yn ddyledus pan gymerir buddion pensiwn.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd mewn pensiwn a grynhowyd o ganlyniad i chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y

cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau priso'r farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Adrodd ar Gynlluniau Gwasanaeth Sifil ac lawndal eraill – Pecynnau Gadael (archwiliwyd)

Yn ystod y cyfnod ni thalwyd unrhyw iawndal i unrhyw aelod o staff.

Taliadau i gyn-gyfarwyddwyr (archwiliwyd)

Ni wnaed unrhyw daliadau i gyn-gyfarwyddwyr (nil 2021-22).

Datgeliadau Cyflog Teg (archwiliwyd)

	2022-23	2021-22
Band o dâl yr unigolyn sy'n cael y tâl uchaf (£000)	90-95	90-95
Newidiadau canrannol yng nghydnabyddiaeth ariannol yr unigolyn sy'n cael y tâl uchaf	0.69%	1.00%
Newidiadau canrannol cyfartalog yn nhâl gweithwyr yr endid yn ei gyfarwydd	3.06%	-2.90%
Cymhareb cyflog 25ain canradd	3.68:1 (£25,119)	3.53:1 (£26,173)
Cymhareb cyflog 50fed canradd	2.68:1 (£34,503)	2.79:1 (£33,176)
Cymhareb cyflog 75ain canradd	1.95:1 (£47,400)	2.08:1 (£44,464)
Canolrif (£)	34,503	33,176
Ystod tâl staff: uchaf (£)	72,631	64,998
Ystod tâl staff: isaf (£)	20,972	21,300

Y mae gofyn i mi ddatgelu'r berthynas rhwng tâl yr unigolyn a delir fwyaf a chyflog canolrifol cyflogaion. Nid yw hyn yn cynnwys cyfraniadau pensiwn cyflogwr na gwerth trosglwyddo pensiwn sy'n cyfateb i arian parod.

Bu cynnydd yng nghyflogaeth aelodau'r staff. Mae hyn o ganlyniad ymerferiad alinio "cydraddoldeb cyflog" sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cymru. Mae ein haelodau staff gradd uwch wedi cael eu tandalu yn hanesyddol o gymharu â chymheiriaid Llywodraeth Cymru ers rhai blynyddoedd. Roedd yr ymarferiad alinio a wnaethom yn 22-23 yn ceisio unioni rhywfaint o'r anghydwysedd hwnnw trwy gynyddi cyflogau i gyd-fynd â phwyntiau graddfa mnima Llywodraeth Cymru. Dyma'r cynnydd sy'n cael ei ddangos yn y tabl. Mae'n bwysig tyngu sylw at nifer o fy staff, hyd yn oed ar ôl hyn, yn enwedig ar y

graddau uwch, nad ydynt yn cael eu talu'n ddigonol o'u cymharu â'u cyfwerth â Llywodraeth Cymru. Rwyf wedi gofyn i Lywodraeth Cymru am y cyllid i alinio fy graddfa gyflog yn llawn â'u rhai nhw, ond ni chafodd hyn ei dderbyn. Mae hyn yn rhywbeth yr ydym yn gobeithio ei wneud yn iawn dros y blynyddoedd nesaf ond mae fy dyraniad cyllid cyfredol yn rhwystr rhag gweithredu'r dull cyflog tecach hwn.

Yn 2022-23, ariannodd y Swyddfa 5 interniaeth ar wahân. Mae interniaethau yn aml yn ddi-dâl, ond fel Swyddfa rydym yn ymrwmo i dalu interniaid yn unol â'r Cyflog Byw i gydnabod y gwerth a'r sgiliau y maent yn eu darparu. Mae hyn wedi arwain at ostyngiad yn y ffigur tâl staff isaf ar gyfer 22-23 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Bwlch cyflog rhwng y rhywiau

Tra'i bod yn ofynnol yn ôl y gyfraith i lawer o gyflogwyr mawr adrodd ar eu bwlch cyflog rhwng y rhywiau, nid yw'n ofynnol i gyflogwyr llai, fel ni, wneud hynny. Serch hynny, rydym unwaith eto wedi penderfynu cyflwyno'r wybodaeth hon yn wirfoddol gan ein bod yn credu'n gryf bod dadansoddi cyflog rhwng y rhywiau yn rhan bwysig o sicrhau Cymru fwy Cyfartal.

Nid yw methodoleg bwlch cyflog rhwng y rhywiau'r llywodraeth ar hyn o bryd yn mynd i'r afael yn ddigonol ag unigolion sydd wedi pontio neu sydd yn y broses o bontio, neu sy'n anneauidd ac mae ein tîm wedi ystyried yn gyfannol sut i drin pob aelod o staff at ddiben y cyfrifiadau hyn. Mae ein data tâl dynion yn cynnwys staff sy'n nodi eu bod yn wrywaidd ac mae ein data tâl benywaidd yn cynnwys staff sy'n nodi eu bod yn fenywaidd. Credwn y byddai cynnwys ein staff anneauidd yn y categorïau gwrywaidd neu fenywaidd mewn cyfodiad â'u hunaniaeth o ran rhywedd yn anghywir ac felly nid ydym wedi mabwysiadu'r ymagwedd honno. Gan mai dim ond nifer fach o staff sydd gennym ar hyn o bryd sy'n nodi eu bod yn anneauidd, rydym wedi penderfynu hepgor data ein staff anneauidd o'n dadansoddiad cyflog rhwng y rhywiau. Wrth ddod i'r penderfyniad hwn, fe wnaethom bwysu a mesur ein dyheadau ar gyfer tryloywder a chynwysoldeb llawn gyda hawliau ein staff anneauidd, yn enwedig hawliau cyfrinachedd a phreifatrwydd. Ar hyn o bryd gan fod

y grŵp hwn yn fach, mae risg y gallai cyhoeddi data sy'n ymwneud â'n staff anneauidd fel categori ar wahân dorri ar ein rhwymedigaethau cyfrinachedd tuag at y staff hyn ac achosi i wybodaeth bersonol benodol amdanynt gael ei chyhoeddi. Rydym wedi ymrwymo i ddatblygu ein tryloywder adrodd ac yn ymdrechu i wella ein hadroddiadau y flwyddyn nesaf er mwyn sicrhau bod ein gweithlu amrywiol yn cynnwys ar y lefel uchaf.

Mae'r tabl cyntaf isod yn dangos y canolrif a'r gyfradd gyfartalog fesul awr ar gyfer y rhai yn fy nhîm y mae gennyf reolaeth uniongyrchol dros eu cyfraddau tâl. Mae'r ail dabl yn dangos y canolrif a'r gyfradd gyfartalog fesul awr pan fydd aelodau tîm o sefydliadau partner yn cael eu cynnwys. Dengys ein canlyniadau fod y bwlch cyflog cymedrig rhwng y rhywiau ar gyfer eleni o blaid dynion o 1%. Mae hyn yn golygu bod dyn yn derbyn £1.01 am bob £1.00 y mae gweithiwr benywaidd yn ei dderbyn. Tra'n bod yn cyflogi mwy o fenywod na dynion, mae gennym fwy o fenywod mewn rolau gradd is.

Y bwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau yw'r gwahaniaeth yn y pwyntiau canol yn y tâl fesul awr i ddynion a menywod. Mae'n cael ei ystyried yn ffigwr mwy cynrychiadol gan nad yw'n cael ei effeithio gan allanolion h.y. llond llaw o unigolion ar frig neu waelod yr ystod. Y bwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau yw 4%. Y rheswm am hyn yw bod gennym fwy o staff benywaidd mewn rolau gradd is ac fe wnaethom hefyd gynnal nifer o interniaethau â thâl eleni a oedd yn cynnwys menywod yn bennaf.

Bwlch cyflog rhyw: rhai a gyflogir yn uniongyrchol yn unig	2022-23		2021-22	
	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw
Cyfanswm canolrifol (£)	17.93	18.68	17.24	17.24
Cyfanswm cymedrig (£)	19.13	19.27	19.98	20.38
Bwlch cyflog rhyw: secondeion cyflogedig yn gynwysedig	2022-23		2021-22	
	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw
Cyfanswm canolrifol (£)	17.93	18.68	17.24	17.24
Cyfanswm cymedrig (£)	19.13	19.27	19.98	20.38

Ardoddiad Staff

Niferoedd staff a chostau cysylltiedig

Ar 31 Mawrth 2023, nifer staff y Comisiynydd oedd 30 o bobl (cyfwerth ag amser llawn). Roedd cyfanswm ein Tîm cyfan yn 30 o bobl ar 31 Mawrth 2022.

Costau staff (archwiliedig)

Am y flwyddyn mae costau staff yn cynnwys:

	2022-23	2021-22
	£000	£000
Cyflogau a Thâl	1,160	1,027
Costau Nawdd Cymdeithasol	124	105
Costau Pensiwn	295	269
Is-gyfanswm	1,579	1,401
Secondiadau mewnol a staff asiantaeth	2	22
Cyfanswm Costau Net	1,581	1,423

Roedd nifer y personau cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd (gan gynnwys cyfarwyddwyr) am y cyfnod fel a ganlyn:

	1.4.22 to 31.3.23	1.4.21 to 31.3.22
	WTE	WTE
Cyflogedig Uniongyrchol	28.53	26.66
Secondeion Taledig	-	-
Cyfanswm	28.53	26.66

Nid oedd unrhyw secondaid eleni.

Tâl Aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg

Mae Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg y Comisiynydd yn cynnwys pum aelod annibynnol, a benodwyd gan y Comisiynydd. Mae aelodau'n derbyn lwfans dyddiol o £250 ac mae'r Cadeirydd yn derbyn lwfans dyddiol o £300. Yn 2022-23 gwnaethpwyd y taliadau canlynol:

	1.4.22 hyd at 31.3.23	1.4.21 to 31.3.22
	(£)	(£)
Alan Morris (Cadeirydd)	4,850	3,250
Jocelyn Davies	1,750	1,125
John Dwight	1,625	1,000
Gareth Madge	1,563	1,000
Fran Targett	1,500	1,000
Jonathan Morgan	1,125	750
Cyfanswm	12,413	8,125

Cyfansoddiad Staff

Rydym yn casglu ystadegau gweithlu mewn perthynas â phob nodwedd warchoddedig a nodir yn Neddff Cydraddoldeb 2010. Nid ydym yn cyhoeddi manylion llawn oherwydd maint bach ein gweithlu ac anawsterau dilynol parthed cynnal ein dyletswyddau i amddiffyn anhysbysrwydd data personol sensitif, ond rydym yn cyhoeddi rhywfaint o brif ddata y gallwch ei weld isod.

Ystadegau Rhywedd a Chyflog y Gweithlu (nad ydynt yn agored i'w harchwilio)

Mae'r tabl hwn yn dangos ffurfwedd ein holl weithlu yn ôl rhywedd, band tâl, math o contract a phatrwm gwaith ar 31ain Mawrth 2023:

Lefel cyflog y flwyddyn	Amser llawn parhaol gwryw	Amser llawn parhaol benyw	Amser llawn cyfnod penodedig gwryw	Amser llawn cyfnod penodedig benyw	Rhan amser parhaol gwryw	Rhan amser cyfnod parhaol benyw	Rhan amser cyfnod penodedig gwryw	Cyfanswm
Gradd 1 £22 - 26k		1		1		1		3
Gradd 2 £27 - 32k	1	3		1				5
Gradd 3 £33 - 40k	1	2		3		1	1	8
Gradd 4 £40 - 47k		2		1	1	1		5
Gradd 5 £53 - 59k	1	3	1			1		6
Gradd 6 £67 - 73k		1						1
Comisiynydd £95k			1					1
Interniaeth			1					1
Cyfanswm	4	12	2	6	1	4	1	30

Ystadegau rhywedd ein gweithlu (ddim yn destun archwiliad)

Mae'r tabl hwn yn dangos 30 o gyflogeion ar 31ain Mawrth 2023 yn ôl rhywedd ynghyd â chymhariaeth yn erbyn blynyddoedd blaenorol a dyddiad Poblogaeth Cyfrifiad diweddaraf 2021: Cymru (3,107,500)

Rhyw	FGCW 31/03/2023	%	FGCW 31/03/2022	%	Cymru 2021	%
Gwryw	8	27	7	24	1,521,000	49
Benyw	22	73	22	73	1,586,600	51
Anneuaid	0	0	1	3		
Cyfanswm	30		30		3,107,500	

Ystadegau Oedran ein Gweithlu (nad ydynt yn agored i'w harchwilio)

Cyfrif pen fesul oedran ar 31 Mawrth 2023

16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 a throsodd
1	12	10	7	0	0

Ystadegau Ymadawyr Gweithlu (ddim yn destun archwiliad)

Bu 10 ymadawiadau yn y flwyddyn ariannol 1af Ebrill 2022 hyd at 31ain Mawrth 2023.

- Gadawodd 3 o bobl am waith arall
- Daeth 3 lleoliad interniaeth cyfnod penodol i ben
- Daeth 3 contract cyfnod penodol i ben
- Daeth tymor 7-mlynedd y Comisiynydd cyntaf i ben

Ystadegau Hyfforddi a Datblygu'r Gweithlu (ddim yn destun archwiliad)

Cyfrif pennau yn ôl rhywedd, band tâl, math o contract a phatrwm gwaith aelodau o'r tîm a gymerodd ran mewn cyfleoedd hyfforddi a gyflwynwyd yn allanol yn ystod y flwyddyn.

Lefel Cyflog Blynyddol	Amser llawn parhaol gwryw	Amser llawn parhaol benyw	Amser llawn cyfnod penodedig gwryw	Amser llawn cyfnod penodedig benyw	Rhan amser parhaol gwryw	Rhan amser cyfnod parhaol benyw	Rhan amser cyfnod penodedig gwryw	Cyfanswm
Gradd 1 £22 - 26k						1		1
Gradd 2 £27 - 32k	1	2		1				4
Gradd 3 £33 - 40k	1	1		3		1	1	7
Gradd 4 £40 - 47k		2		1	1	1		5
Gradd 5 £53 - 59k	1	3	1			1		6
Gradd 6 £67 - 73k		1						1
Comisiynydd £95k	1							1
Interniaeth			1					1
Cyfanswm	4	9	2	5	1	4	1	26

Cefnogwyd chwech ar hugain o bobl i gymryd rhan mewn digwyddiadau hyfforddi allanol o bob gradd, rhywedd a phatrwm gwaith.

Ystadegau Gweithlu eraill (ddim yn destun archwiliad)

Mae 30% o'n gweithlu'n disgrifo eu hunain fel rhai sy'n hyfedr mewn sgiliau Cymraeg hyd at lefel canolraddol.

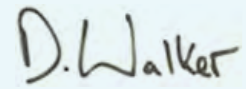
Mae 70% o'n gweithlu'n disgrifo eu hunain fel Cymreig neu Brydeinig, 30% o'n gweithlu'n cynrychioli cefndiroedd ethnig amrywiol eraill.

Data Absenoldeb Salwch (ddim yn destun archwiliad)

Mae ffigurau absenoldeb oherwydd salwch ar gyfer aelodau tîm a gyflogir yn uniongyrchol yn cael eu casglu, eu monitro a'u cofnodi. Rhwng Ebrill 2022 a Mawrth 2023 roedd cyfartaledd o 30 o bobl yn cael eu cyflogi'n uniongyrchol ac adroddwyd bod y gyfradd absenoldeb oherwydd salwch yn 1.99% o'r oriau oedd ar gael. Mae hyn yn cyfateb i gyfanswm o 46.5 diwrnod o salwch tymor byr a 98 diwrnod o salwch hirdymor (absenoldeb yn para mwy na 4 wythnos), gan effeithio ar 19 o aelodau tîm.

Taliadau nad ydynt ar y gyflogres (ddim yn destun archwiliad)

Ni fu unrhyw daliadau oddi ar y gyflogres yn ystod blwyddyn ariannol 1af Ebrill 2022 hyd at 31ain Mawrth 2023 (nil 2021-22).

Derek Walker
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
21 Awst 2023

Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Tystysgrif ac adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i'r Senedd

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwy'n tystio fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021 o dan baragraff 21 o atodlen 2 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r rhain yn cynnwys y Datganiad Gwariant Cynhwysfawr Net, Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, Datganiad Llif Arian a Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu sylweddol.

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisiau cyfrifyddu a nodir ynddynt. Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw cyfraith berthnasol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd a'u haddasu gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EM.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi golwg wir a theg ar gyflwr materion Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru ar 31 Mawrth 2021 a'i wariant net, am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd a'u haddasu gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EM; a
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Barn ar reoleidd-dra

In fy marn i, ymhob agwedd faterol, cafodd gwariant ac incwm yn y datganiadau ariannol eu cymhwyso i'r pwrpasau a fwriadwyd gan y Senedd, ac mae'r

trafodion ariannol a gofnodir yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Sail fy marn

Cynhelias fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol Endidau Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwy'n annibynnol ar y corff yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU Tudalen 14 o 22 – Adroddiad Archwilio Cyfrifon a Llythyr Rheoli – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru gan gynnwys Safon foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sylfaen ar gyfer fy marn.

Casgliadau'n ymwneud â'r natur weithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, deuthum i'r casgliad fod defnyddio'r sail busnes gweithredol o gyfrifyddu wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, daflu amheuaeth sylweddol ar allu'r corff i barhau i fabwysiadu'r sail 'busnes gweithredol' o gyfrifo am gyfnod nid llai na 12 mis o'r adeg yr awdurdodir y datganiadau ariannol i'w cyhoeddi.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru mewn perthynas â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

The going concern basis of accounting for the Future Generations Commissioner for Wales is adopted in consideration of the requirements set out in HM Treasury's Government Financial Reporting Manual, which require entities to adopt the going concern basis of accounting in the preparation of the financial statements where it anticipated that the services which they provide will continue into the future.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr Adroddiad Blynnyddol ac eithrio'r datganiadau ariannol a rhannau eraill o'r adroddiad sy'n cael eu harchwilio a'm hadroddiad archwilydd arno. Nid yw deddfwriaeth a chyfarwyddiadau a roddir i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yn nodi cynnwys a ffurf yr Wybodaeth Arall sydd i'w chyflwyno gyda'r datganiadau ariannol. Mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yn gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynnyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau y nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad gwarantu arnynt. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn sylweddol anghyson â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu'n ymddangos ei bod fel arall wedi'i chamddatgan yn sylweddol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os dof i'r casgliad, ar sail y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, bod camddatganiad perthnasol o'r wybodaeth arall hon wedi digwydd, mae'n ofynnol i mi adrodd ar y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd yn hyn o beth.

Barn ar bob mater arall

In my opinion, the part of the Remuneration and Staff Report to be audited has been properly prepared in accordance with Welsh Ministers' directions made under the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015.

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- the parts of the Accountability Report subject to audit have been properly prepared in accordance with Welsh Ministers' directions made under the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015; and
- Mae'r wybodaeth a roddwyd yn y Crynodeb Perfformiad a ddarparwyd gyda'r datganiadau ariannol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar eu cyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol.
- Mae'r wybodaeth a roddir yn yr Adroddiad Blynnyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r gofynion cyfreithiol cymwys.

Er nad oes unrhyw ofynion deddfwriaethol ar gyfer Adroddiad Tâl, mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol wedi paratoi adroddiad o'r fath ac yn fy marn i, mae'r rhan honno y mae'n ofynnol fel arfer ei harchwilio wedi'i pharatoi'n briodol yn unol â chanllawiau Trysorlys EM.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth o'r corff a'i amgylchedd a gafwyd yng nghwrs yr archwiliad, nid wyf wedi gweld camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Blynnyddol.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd o ran y materion canlynol a adroddaf ger eich bron, os yn fy marn i:

- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hagen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifon cywir na derbyn nodiadau digonol ar gyfer fy archwiliad gan ganghennau na fu i'm tîm ymweld â nhw;
- nid yw'r datganiadau ariannol a rhan archwiliedig yr Adroddiad Tâl a Chyflog yn gytûn â'r cofnodion a'r nodiadau cyfrifo;
- ni ddatgelir gwybodaeth a nodwyd gan Weinidogion Cymru o ran cyflog a thâl a thrafodion eraill;

- ni wneir datgeliadau penodol o daliadau a nodir gan Lawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth Trysorlys EM neu nid yw rhannau o'r Adroddiad Tâl a Staff sydd i'w harchwilio yn cyd-fynd â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid yw'r Datganiad Llywodraethu yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â chanllawiau Trysorlys EM.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu am y datganiadau ariannol

Fel yr eglurir yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am:

- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir;
- paratoi'r datganiadau ariannol a'r Adroddiad Blynyddol yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol ac am fod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun cywir a theg;
- sicrhau bod yr Adroddiad Blynyddol a'r datganiadau ariannol yn eu cyfanwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy;
- sicrhau rheoleidd-dra trafodion ariannol;
- rheolaethau mewnlol y mae'r Swyddog Cyfrifo yn penderfynu sy'n angenrheidiol i alluogi paratoi'r datganiad ariannol i fod yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall;
- asesu gallu Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru i barhau fel busnes byw, gan ddatgelu, fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio sail cyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y Swyddog Cyfrifyddu yn rhagweld y bydd y gwasanaethau a ddarperir gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru ni fydd yn parhau i gael ei ddarparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio, ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Fy amcanion yw sicrhau gwarant resymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, p'un ai oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn.

Mae gwarant resymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol ag ISAs (DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol pe gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt, yn unigol neu yn gyfan gwbl, ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau yn cynnwys y canlynol:

- Ymholi gan reolwyr, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, a'r Pwyllgor Archwilio a Risg, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth gefnogol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol sy'n ymwneud â:
- adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oedden nhw'n ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
- datgelu ac ymateb i risgiau twyll ac a oedd ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, unrhyw amheuaeth o dwyll neu dwyll honedig; a
- rheolau mewnlol a sefydlwyd i leihau risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau;
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol, ac unrhyw ddarpar arwyddwyr o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, gwelais gyfle i dwyllo yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw a datgan cyfnodolion anarferol;

- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn gweithio ynddynt, canolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny sy'n cael effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru.

Yn ychwanegol at yr uchod, bu i fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a adwaenwyd gynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau a phroffion datganiadau ariannol i ddogfennau ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodwyd uchod;
- ymholi'r rheolwyr, a'r Pwyllgor Archwilio a Risg ynghylch ymgyfreitha a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll drwy reolwyr yn diystyru rheolaethau, profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o ragfarn bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i drefn arferol busnes.

Yn ogystal, bu i mi gyfleu deddfau a rheoliadau perthnasol a risgiau twyll posib i'r holl dîm archwilio a pharhau'n effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid wrth ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, a natur, amseriad a maint y gweithdrefnau archwilio a gyflawnir.

Lleolir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o adroddiad fy archwilydd.

Cyfrifoldebau dros reoleidd-dra

Mae gofyn i mi gael tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol fod y gwariant a'r incwm wedi cael eu cymhwysu i'r pwrpasau a fwriadwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Rwy'n cyfathrebu â'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymhlith materion eraill, gwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion sylweddol mewn rheolaeth fewnlol a nodaf yn ystod fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf ddim sylwadau i'w gwneud am y datganiadau ariannol hyn.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru

1 Capital Quarter Tyndall Street

Caerdydd, CF10 4BZ

23 Awst 2023

Mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n cynnal gwefan ysgogi'r Dyfodol Cymru a sicrhau ei wefan; nid yw'r gwaith a ddyfarnwyd i'r sefydliad hwn wedi'i gynnwys yn y categori hwn, ac mae'n bosibl y bydd yn cael ei dderbyn oddi wrth unrhyw un o'r materion i gyd i'w gael i'r cyhoedd i'w cyhoeddi ar y wefan.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio'r cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Datganiadau ariannol

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y cyfnod 01 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023

		1.4.22 hyd at 31.3.23	1.4.21 hyd at 31.3.22
	Nodyn	£000	£000
Gwariant:			
Costau gweinyddol:			
Costau staff	2	1,581	1,423
Costau gweinyddol eraill	3,4	662	767
		2,243	2,190
Incwm:			
Incwm arall	8	393	333
Gwariant Net		1,850	1,857
Llog taladwy/derbyniadwy		-	-
Gwariant Net ar ôl llog		1,850	1,857

		1.4.22 i 31.3.23	1.4.21 i 31.3.22
	Nodyn	£000	£000
Gwariant Cynhwysfawr Arall			
Cyfanswm Gwariant Cynhwysfawr am y cyfnod o flwyddyn		1,850	1,857

Mae'r holl incwm a gwariant yn deillio o weithrediadau parhaus. Nid oes unrhyw enillion na cholledion heblaw'r rhai a adroddwyd yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr.

Mae'r Comisiynydd yn derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 106 - 113 yn rhan o'r cyfrifon hyn

Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2023

			2023		2022
	Nodyn		£000		£000
Asedau anghyfredol:					
Eiddo, peiriannau ac offer	4		3		2
Asedau cyfredol:					
Masnach a symiau derbyniadwy eraill	5	15		83	
Arian parod a chyferwerth ag arian parod	6	12		441	
			27		524
Cyfanswm asedau			30		526
Rhwymedigaethau cyfredol:					
Masnach a symiau taladwy eraill	7		(83)		(188)
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol			(53)		338
Rhwymedigaethau tymor hir:					
Darpariaeth ar gyfer dadfeiliadau	9		(1)		(9)
Cyfanswm yr asedau llai cyfanswm y rhwymedigaethau			(54)		329
Ecwiti trethdalwr:					
Cronfa gyffredinol			(54)		329

D. Walker

Derek Walker,
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a'r Swyddog Cyfrifyddu
21 Awst 2023

Mae'r nodiadau ar dudalennau 106 - 113 yn rhan o'r cyfrifon hyn

Datganiad Llif Arian ar gyfer y cyfnod 01 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023

		1.4.22 to 31.3.23	1.4.21 to 31.3.22
	Nodyn	£000	£000
Llif arian o weithgareddau gweithredu			
Gwariant Net		(1,850)	(1,857)
Addasiad ar gyfer trafodion nad ydynt yn arian parod	3,4	2	1
(Cynnydd)/gostyngiad mewn masnach a symiau derbyniadwy eraill	6	(68)	(50)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau masnach taladwy	7	(105)	71
Cynnydd/(gostyngiad) yn y ddarpariaeth	9	(8)	(6)
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu		(1,893)	(1,841)
Llif arian o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, peiriannau ac offer	4	(3)	(3)
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi		(3)	(3)
All-lif arian parod net		(1,896)	(1,844)
Llif arian o weithgareddau ariannu			
		-	-
Ariannu Net		1,467	1,802
Cynnydd/(gostyngiad) net mewn arian parod a chyfwerth ag arian parod	5	(429)	(42)
Arian parod a chyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r cyfnod		441	483
Arian parod a chyfwerth ag arian parod ar ddiwedd y cyfnod		12	441

Mae'r nodiadau ar dudalennau 106 - 113 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Datganiad o Newidiadau i Ecwiti Trethdalwyr ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023

		1.4.22 to 31.3.23	1.4.21 to 31.3.22
	Nodyn	£000	£000
Y balans ar 1 Ebrill 2022		329	384
Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr 2022-23			
Cyllid gan Lywodraeth Cymru		1,467	1,802
Gwariant net cynhwysfawr am y flwyddyn		(1,850)	(1,857)
Balans ar 31 Mawrth 2023		(54)	329

Cyfeiriwch at dudalen 78 o adran atebolrwydd yr adroddiad Blynyddol i gael manylion llawn am ein dyraniad cyllid a'n gwariant ar gyfer y flwyddyn.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 106 - 113 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Nodiadau i'r cyfrifon

1. Datganiad o bolisiau cyfrifyddu

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol (FReM) y Llywodraeth a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM. Mae'r datganiadau ariannol wedi'u paratoi ar gyfer y cyfnod o ddeuddeng mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023.

Mae'r polisiau cyfrifyddu a gynhwysir yn FReM yn cymhwyso Safonau Cyfrifo Rhyngwladol (IFRS) fel y'u mabwysiadwyd neu y'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Lle bo'r FReM yn caniatáu dewis o bolisi cyfrifyddu, mae'r polisi cyfrifyddu y barnwyd ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau penodol y Comisiynydd at ddiben rhoi darlun cywir a theg wedi'i ddewis. Fe'u cymhwyswyd yn gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyriwyd eu bod yn berthnasol mewn perthynas â'r cyfrifon.

Mae fy nhîm wedi ystyried effaith safonau a dehongliadau sydd wedi'u cyhoeddi ond nad ydynt yn effeithiol eto ac sydd heb eu mabwysiadu'n gynnar gan y Comisiynydd. Mae'r Comisiynydd yn rhagweld na fydd mabwysiadu'r Safonau a'r dehongliadau hyn mewn cyfnodau yn y dyfodol yn cael unrhyw effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol.

Disgrifir y polisiau cyfrifyddu penodol a fabwysiadwyd ar gyfer fy swyddfa isod.

1.1 Confensiwn cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn o dan y confensiwn cost hanesyddol oherwydd, yn fy marn i, ystyrir bod effaith ailbriso asedau sefydlog yn ôl eu gwerth i'r sefydliad drwy gyfeirio at eu cost gyfredol yn ansylweddol.

1.2 Busnes gweithredol

O dan y confensiynau arferol a gymhwysir i reoli incwm a gwariant yn Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru, ni ellir rhoi Grant-mewn-Cymorth cyn yr angen. Mae hyn wedi arwain at rwymedigaethau net o £54,000 ar ddiwedd y flwyddyn, yn bennaf oherwydd rhwymedigaethau sy'n ymwneud â blwyddyn ariannol 2022-23 sy'n ddyledus yn 2023-24.

Yn unol â IAS 1, rwyf wedi gorfod ystyried gallu'r Swyddfa i barhau i weithredu am y 12 mis nesaf:

- Nid oes unrhyw fwriad i derfynu'r gwasanaeth a ddarperir gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol fel y gwelir yn sgil dyfarnu cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf ynghyd â'r diffyg deddfwriaeth sy'n angenrheidiol i ddirwyn Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i ben.

- Nid oes unrhyw reswm i gredu na fydd rhwymedigaethau sy'n ddyledus yn 2023-24 yn cael eu bodloni gan Grant-mewn-Cymorth gan Lywodraeth Cymru.

Felly, paratowyd y datganiadau ariannol hyn ar sail busnes gweithredol.

1.3 Ariannu

Prif ffynhonnell cyllid fy swyddfa yw Llywodraeth Cymru drwy grant blynyddol (Grant-mewn-Cymorth), sy'n cael ei gredydu i'r gronfa gyffredinol pan ddaw'r grant i law. Cesglir arian hefyd o ffioedd ar gyfer cefnogaeth, cyngor a chymorth a ddarperir gennyf i a'm tîm o dan swyddogaethau'r Comisiynydd Adran 19 a) d) o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).

1.4 Eiddo, peiriannau ac offer

Mae'r holl asedau anghyfredol wedi'u prisio ar sail cost hanesyddol (gweler 1.1 uchod). Y lefel isaf ar gyfer cyfalafu asedau unigol yw £2,500. Mae niferoedd mawr o'r un math o ased wedi'u grwpio gyda'i gilydd wrth benderfynu a oeddent yn uwch neu'n is na'r trothwy.

1.5 Dibrisiant

Darperir dibrisiant ar gyfraddau a gyfrifwyd i ddileu gwerth asedau anghyfredol drwy randaliadau cyfartal dros eu hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig, fel a ganlyn:

- Offer TGCh 3 blynedd
- Dodrefn 3 blynedd

Codir dibrisiant blwyddyn lawn ym mlwyddyn y caffaeliad.

1.6 Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

Incwm a gwariant gweithredu yw'r hyn sy'n ymwneud yn uniongyrchol â gweithgareddau gweithredu fy swyddfa. Mae'n cynnwys taliadau am nwyddau a gwasanaethau a ddarperir ar sail cost lawn. Mae'r holl wariant yn cael ei ddisbarthu fel gwariant gweinyddol.

1.7 Treth ar Werth

Nid yw fy swyddfa wedi'i chofrestru ar gyfer TAW. Rhoddir cyfrif am wariant a phryniannau asedau sefydlog ar gyfer TAW yn gynwysedig, gan fod TAW yn anadferadwy.

1.8 Pensiynau

Mae fy staff yn cael eu cynnwys yn gyffredinol gan ddarpariaethau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Mae PCSPS yn gynllun buddion diffiniedig. Mae cost elfen buddion diffiniedig y cynllun yn cael ei chydabod ar sail systematig a rhesymegol dros y cyfnod y mae'n cael budd o wasanaethau gweithwyr drwy dalu symiau i'r PCSPS a gyfrifwyd ar sail gronnol. Mae rhwymedigaeth i dalu buddion yn y dyfodol yn dâl ar y PCSPS.

Mewn perthynas ag unrhyw gynllun cyfraniadau diffiniedig, mae fy swyddfa yn cydnabod y cyfraniadau sy'n daladwy am y flwyddyn; codir y symiau hyn i'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn y flwyddyn dalu.

1.9 Prydlesi

Mae prydlesi asedau lle mae fy swyddfa'n ysgwyddo'r holl risgiau a gwobrau sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth ased ar brydles i bob pwrpas yn cael eu dosbarthu fel prydlesi cyllid. Nid oes gan fy swyddfa unrhyw brydlesi cyllid.

Codir rhenti prydlesau gweithredol ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr mewn symiau cyfartal dros gyfnod y brydles.

1.10 Adrodd segmentol

Mae fy swyddfa yn gweithredu yng Nghymru ac yn delio â materion sy'n effeithio ar bobl yng Nghymru. Mae'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr a'r nodiadau cysylltiedig yn adlewyrchu'r segmentau yr adroddir ar y canlyniadau gweithredu ynddynt.

1.11 Costau staff

Mae fy nghyfrifon yn darparu ar gyfer absenoldebau tymor byr a ddigolledwyd megis gwyliau blynyddol nas cymerwyd ar ddiwedd y flwyddyn yn unol ag IAS19.

1.12 Darpariaethau

Mae fy nghyfrifon yn darparu ar gyfer rhwymedigaethau cyfreithiol neu gytundebol sydd ag amseriad neu symiau ansicr ar ddyddiad y fantolen, ar sail yr amcangyfrif gorau o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth.

1.13 Arian parod a chyfwerth ag arian parod

Mae fy swyddfa'n dal arian parod sy'n cael ei adneuo mewn cyfrif o fewn Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth ar ôl ei dderbyn. Nid oes gan fy swyddfa unrhyw arian mân..

2. Costau staff

Am y flwyddyn mae costau staff yn cynnwys:

	2022-23	2021-22
	£000	£000
Cyflogau a Chyflogau	1,160	1,027
Costau Nawdd Cymdeithasol	124	105
Costau Pensiwn	295	269
Is-gyfanswm	1,579	1,401
Secondiadau mewnol a staff asiantaeth	2	22
Cyfanswm Costau Net	1,581	1,423

3. Costau gweinyddol eraill

	1.4.22 hyd at 31.3.23		1.4.21 hyd at 31.3.22	
	£000	£000	£000	£000
3.1 Costau gweinyddol:				
Mangre	49		40	
Swyddfeydd	184		207	
Hyfforddiant a recriwtio	24		37	
Teithio a Chynhaliaeth	37		21	
Tâl yr archwilydd allanol	23		23	
Tâl yr archwilydd mewnol	7		11	
Offer TGCh	53		66	
Gwaith prosiect	291		352	
		668		757
3.2 Eitemau nad ydynt yn arian parod:				
Tâl dibrisiant ar asedau cyffredin	2		1	
Colled wrth waredu asedau sefydlog	-	-	-	-
Darpariaeth ar gyfer Dadfeiliadau	(8)		9	
		(6)		10
		662		767

4. Eiddo, peiriannau ac offer

	Offer TGCh	Dodrefn ac Offer Swyddfa	Cyfanswm
	£000	£000	£000
Cost			
Ar 1 Ebrill 2022	35	2	37
Ychwanegiadau	0	3	3
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2022	35	5	40
Dibrisiant			
Ar 1 Ebrill 2021	33	2	35
Tâl a godir yn y flwyddyn	1	1	2
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2023	34	3	37
Gwerth llyfr net ar 1 Ebrill 2022	2	-	2
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2023	1	2	3

5. Arian parod a chyfwerth ag arian parod

	31.03.23	31.03.22
	£000	£000
Balans ar 1 Ebrill 2022	441	483
Newid net mewn arian parod a balansau arian parod cyfatebol	(429)	(42)
Balans ar 31 Mawrth 2023	12	441
Roedd yr holl falansau ar 31 Mawrth 2022 yn cael eu dal mewn cyfrif o fewn Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth.		

6. Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31.03.23	31.03.22
	£000	£000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Masnach a symiau derbyniadwy eraill	-	64
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	15	19
	15	83

7. Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31.03.23	31.03.22
	£000	£000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Symiau masnach taladwy	35	67
Croniadau	47	64
Atebolrwydd contract	1	57
	83	188

Mae nodyn 8 yn cynnwys gwybodaeth am rwymedigaeth y contract.

8. Incwm arall, asedau contract a rhwymedigaethau

Cynhyrchwyd incwm arall o ddarparu cyngor, cefnogaeth a chymorth ac mae wedi'i ddatgelu yn unol â gofynion IFRS 15.

Incwm arall

Manylion	Incwm arall wrth:	2022-23		2021-22	
		Swm (£000)	Cyfanswm (£000)	Swm (£000)	Cyfanswm (£000)
Cyfraniad at brosiectau ar y cyd	Llywodraeth Cymru	287	302	172	190
	Prifysgol Caerdydd	15		-	
	Iechyd Cyhoeddus Cymru	-		18	
Cyfraniad i Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol	Llywodraeth Cymru: Cenedl sy'n Gyfrifol yn Fyd-eang 2021-22	33	89	18	88
	Llywodraeth Cymru	9		13	
	Costain	8		4	
	Capital Law	6		3	
	Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	5		7	
	Cyfoeth Naturiol Cymru	5		7	
	Ove Arup and Partners International Ltd	5		7	
	Trafnidiaeth Cymru	5		7	
	Prifysgol De Cymru	4		7	
	Iechyd Cyhoeddus Cymru	3		5	
	BBC Home Service	3		5	
	Comisiynydd Heddlu a Throsedd De Cymru	3		5	
Secondiadau allanol	Cyngor Caerdydd	-	-	52	52
Incwm amrywiol arall	Barclaycard a 3 sefydliad arall	1	1	2	2
Honorariwm	Cenhedlaeth Unedig a 2 sefydliad arall	1	1	1	1
Cyfanswm (£000)		393	393	333	333

9. Darpariaeth ar gyfer Dadfeiliad

	31.03.23	31.03.22
	£000	£000
Y balans ar 1 Ebrill 2021	9	15
Defnydd o ddarpariaeth	(8)	(15)
Darpariaeth yn ystod y flwyddyn	-	9
Y balans ar 31 Mawrth 2022	1	9

Mae darpariaethau wedi'u gwneud yn unol ag IAS 37. Yn 2021-22 newidiodd fy swyddfa leoliad o Siambrau'r Farchnad i Tramshed a rhyddhawyd y ddarpariaeth ar gyfer Siambrau'r Farchnad yn 2021-22 a darparwyd darpariaeth newydd ar gyfer Tramshed. Cyfrifwyd hyn gan gyfeirio at deiliadaeth sgwâr troedfedd o'r safle newydd. Yn 22-23, gan ein bod wedi ymgartrefu yn y safle, daeth yn amlwg nad oedd llawer o newid cosmetig

ac nad oedd angen newid strwythurol i'r ystafelloedd presennol fel y rhoddwyd y brydles. Felly, mae'r ddarpariaeth wedi'i lleihau yn y flwyddyn bresennol i adlewyrchu'r gwerth adfeiliedig y cytunwyd arno gyda'r Landlord ar gyfer adnewyddu cosmetig bach. Gan fod y gwahaniaeth yn anfaterol, ni ystyriwyd bod angen addasiad blwyddyn flaenorol.

10. Ymrwymiadau o dan brydlesi

Roedd y Comisiynydd wedi ymrwmo i wneud y taliadau a ganlyn mewn perthynas â phrydlesau gweithredu sy'n dod i ben

	2022-23		2021-22	
	£000		£000	
	Tir ac Adeiladau	Arall	Tir ac Adeiladau	Arall
Rhwymedigaethau o dan brydlesi gweithredu:				
Heb fod yn hwyrach na blwyddyn	10	-	10	-
Hwyrach na blwyddyn a dim hwyrach na phum mlynedd	-	-	-	-
Yn ddiweddarach na phum mlynedd	-	-	-	-
	10	-	10	-

Swm y taliadau les a gydnabyddir ar gyfer y cyfnod cyfrifo hwn yw £48,000 (£42,849 yn 2021-22).

11. Offerynnau ariannol

Mae IFRS7, Offerynnau Ariannol, yn ei gwneud yn ofynnol datgelu'r rôl y mae offerynnau ariannol wedi'i chwarae yn ystod y cyfnod o ran creu neu newid y risgiau y mae endid yn eu hwynebu wrth gyflawni ei weithgareddau. Oherwydd natur anfasnachol fy ngweithgareddau a'r ffordd y caiff fy ngweithrediadau eu hariannu, nid yw fy Swyddfa yn agored i'r graddau o risg ariannol a wynebir gan endidau busnes. At hynny, mae offerynnau ariannol yn chwarae rhan lawer mwy cyfyngedig o ran creu neu newid risg nag a fyddai'n nodweddiadol o'r cwmnïau rhestredig y mae IFRS7 yn bennaf berthnasol iddynt. Ychydig iawn o bwerau sydd gennyf i fenthyca neu fuddsoddi arian dros ben a chynhyrchir asedau a rhwymedigaethau ariannol gan weithgareddau gweithredol o ddydd i ddydd ac ni chânt eu dal i newid y risgiau a wynebaf wrth ymgymryd â gweithgareddau.

Risg hylifedd

Ariennir gofynion refeniw net ac adnoddau cyfalaf fy Swyddfa gan Lywodraeth Cymru. Felly nid yw fy Swyddfa yn agored i risgiau hylifedd sylweddol.

Risg cyfradd llog

Nid yw asedau a rhwymedigaethau ariannol fy Swyddfa yn agored i risgiau cyfradd llog.

Risg Arian Tramor

Nid yw asedau a rhwymedigaethau ariannol fy Swyddfa yn agored i risgiau arian tramor.

Gwerthoedd teg

Nid oes unrhyw wahaniaeth sylweddol rhwng gwerthoedd llyfr a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol fy Swyddfa ar 31 Mawrth 2023.

12. Ymrwymiadau cyfalaf

Nid oedd unrhyw ymrwymiadau cyfalaf ar 31 Mawrth 2023 (31 Mawrth 2022 - nil).

13. Rhwymedigaethau amodol

Nid oedd unrhyw rhwymedigaethau wrth gefn ar 31 Mawrth 2023 (31 Mawrth 2022 - nil).

14. Trafodion partion cysylltiedig

Mae Llywodraeth Cymru yn barti cysylltiedig. Derbyniodd fy swyddfa ei phrif ffynhonnell gyllid gan Lywodraeth Cymru (£1.467 miliwn ar gyfer 2022-23 a £1.802 miliwn ar gyfer 2021-22). Derbyniodd fy swyddfa hefyd incwm arall o £329k ynghyd â gwariant nil gan Lywodraeth Cymru yn y flwyddyn ariannol (incwm £203k, gwariant £1k yn y cyfnod cyfrifo blaenorol).

Yn unol â datgeliadau sy'n ofynnol gan y FReM, mae cyflogres fy swyddfa yn cael ei rhoi ar gontract allanol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) a bu nifer fach o drafodion perthnasol yn ystod y cyfnod, yn ymwneud â gweithredu'r gyflogres a phensiynau, gyda'r OGCC, Cyllid a Thollau EM a Swyddfa'r Cabinet.

Mae Nodyn 8 yn rhoi dadansoddiad o'r incwm a dderbyniwyd gan sefydliadau eraill mewn cysylltiad â gwaith fy Swyddfa. Nid oedd unrhyw drafodion materol gyda sefydliadau lle'r oedd uwch staff, neu unrhyw un o'u teuluoedd, mewn swyddi dylanwadol.

15. Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

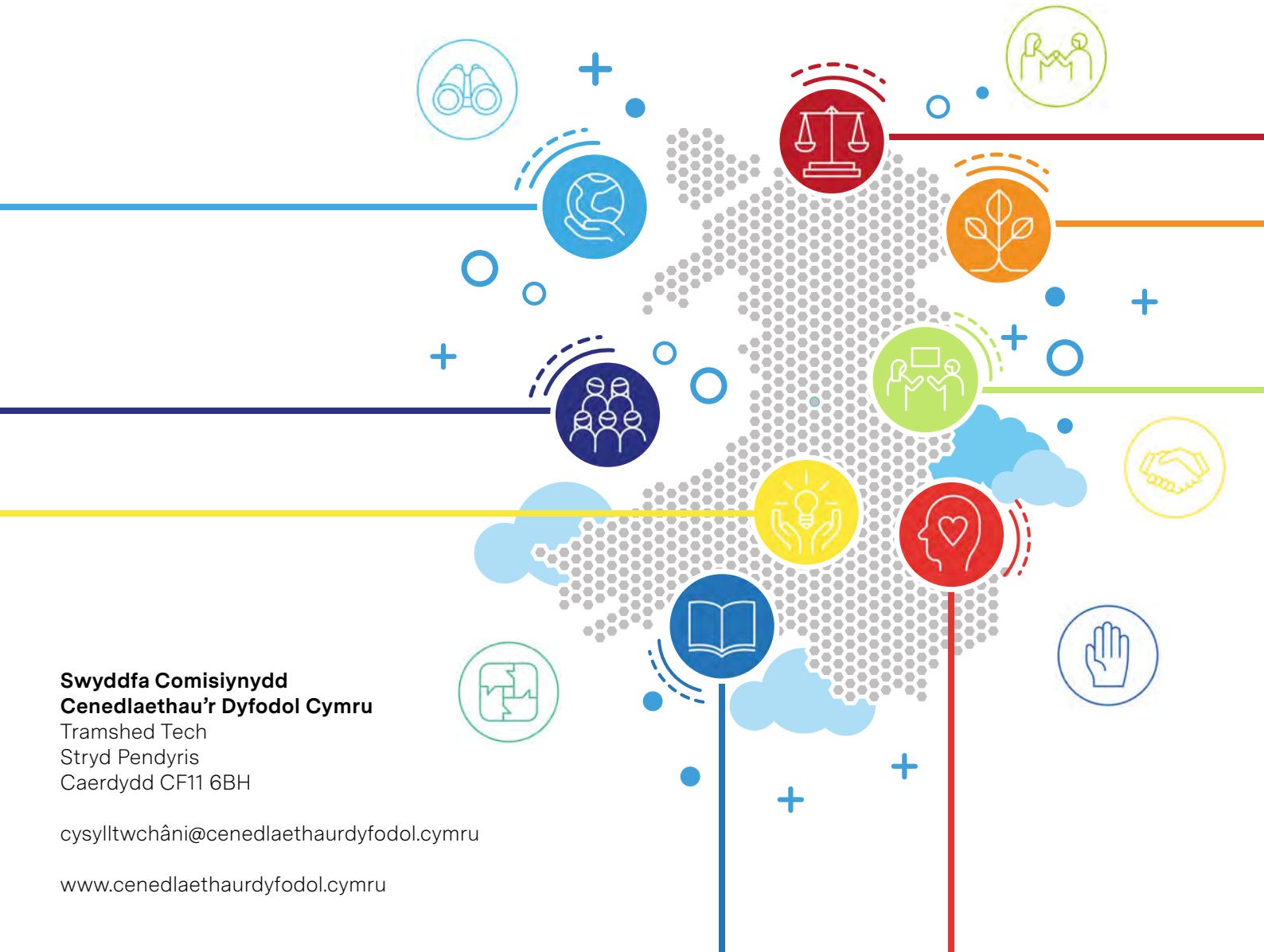
Nid oedd unrhyw ddigwyddiadau rhwng dyddiad y datganiad o'r sefyllfa ariannol a'r dyddiad y llofnodwyd y cyfrifon sy'n effeithio ar y datganiadau hyn.

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol hyn i'w cyhoeddi ar 21 Awst 2023 gan Derek Walker.

Comisiynydd
**Cenedlaethau'r
Dyfodol**
Cymru

**Future
Generations**
Commissioner
for Wales

**Swyddfa Comisiynydd
Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru**

Tramshed Tech
Stryd Pendyris
Caerdydd CF11 6BH

cysylltwchâni@cenedlaethaurdyfodol.cymru

www.cenedlaethaurdyfodol.cymru